

K.V. Zorin

Păcatele părinților și bolile copiilor

Păcatele părinților și bolile copiilor

K.V. ZORIN

Σοφία

K. V. ZORIN

Păcatele părinților și bolile copiilor

Traducere din limba rusă de
Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

editura
Σοφία

Editura Cartea Ortodoxă

București

Redactor: Irina Floarea

Coperta: Mona Velciov

Traducerea a fost făcută după originalul în limba rusă: K. V. Zorin, *Grehi roditelei i bolezni detei*, ediția a 3-a, ed. Russkii Hronograf, Moscova, 2003.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ZORIN, K. V.

Păcatele părinților și bolile copiilor / K. V. Zorin ; trad. din lb. rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas/ - București: Editura Sophia; Alexandria: Cartea Ortodoxă, 2007

ISBN 978-973-136-013-3

ISBN 978-973-1710-40-2

I. Tănăsescu-Vlas, Adrian (trad.)

II. Tănăsescu-Vlas, Xenia (trad.)

Înainte-cuvântare

La fel ca orice lucrare serioasă, această carte nu poate fi numită „lectură ușoară”, cu care omul se poate distra când se plictisește ori cu care își poate „omorî timpul” în mijlocul de transport. Nu poate fi citită „dintr-un foc”. Fiecare capitol al ei trebuie „digerat”, „probat” pe propria persoană. Numai atunci va aduce folos. Din mila lui Dumnezeu, autorul a reușit să scrie interesant despre probleme complexe și dificile. Pe cât se pare, un rol foarte important l-a avut aici faptul că a abordat teme de mare actualitate și nu a ocolit problemele arzătoare. Belșugul de exemple concrete aruncă lumină asupra studiilor teoretice.

Cartea „Păcatele părinților și bolile copiilor” a lui K.V. Zorin este orientată în primul rând către cititorii care vin la Dumnezeu nu cu inima, ci cu rațiunea. Aceștia se străduie să analizeze în mod critic propria persoană și viața pe care au dus-o, să înțeleagă sursele duhovnicești ale propriilor maladii și ale bolilor celor care le sunt apropiați. Foarte mulți dintre noi se întorc pentru prima dată spre Dumnezeu atunci când li se agravează starea de sănătate sau sănătatea rudelor. Boala îl împinge pe om să își revizuiască sistemul de valori și cunoștințele despre sine. Această afirma-

ție este valabilă mai ales în privința bolii și a morții unui copil.

Autorul scrie despre legătura dintre comportamentul părinților și starea sănătății copiilor, despre suferințele lor care urmează păcatelor părintești. Într-adevăr, pentru avorturi, pentru căsătoriile între rude de sânge apropiate, pentru libertinajul sexual, pentru alcoolism, pentru fumat, pentru narcomanie și pentru alte vicii ale părinților adeseori plătesc și copiii lor. Nu este un secret faptul că tatăl sau mama le provoacă uneori propriilor odrasle stresuri, traume psihice, conflicte interpersonale și lăuntrice. Acestea duc la serioase maladii fizice, psihice și duhovnicești. Ca atare, la mulți adulți originea bolilor și complexelor psihologice (de exemplu, complexul de inferioritate) se regăsește în copilărie.

Nu este simplu să te descurci în hățișul acestor probleme. Să spunem că prin purtarea sa inadecvată dinainte și de după ce a rămas gravidă, femeia a traumatizat inițial embrionul/fetusul, apoi copilul nou-născut. Iar gravele urmări ale păcatului mamei se pot arăta după ani de zile, chiar după zeci de ani – iar lumea se întreabă care or fi pricinile nenorocirilor abătute asupra omului.

Cum să prevenim situațiile de acest fel? Ce greșeli de educație suntem datori să evităm pentru a nu dăuna sănătății copiilor? Răspunzând la întrebările acestea, K. V. Zorin continuă în mod logic cartea sa precedentă, intitulată „De ce suferă copiii”¹. El analizează în

lumina credinței ortodoxe diferite situații de viață, se străduie să prevină asupra greșelilor care pot surveni în practică. În cartea lui, cititorul va afla un bun prilej de meditații cu privire la multe dintre problemele sale. Dă, Doamne, ca acestea să se rezolve cu bine!

*ieromonah Anatolii Berestov,
doctor în științe medicale, profesor,
duhovnicul și conducătorul
Centrului pentru îngrijirea sufletului
„Sfântul Ioan de Kronstadt”*

¹ Apărută la Editura Sophia, 2006.

CAPITOLUL 1

„Păcatele părinților noștri nu le pomeni...”

*Pe tatăl nelegiuit îl vor huli fiii,
că pentru el sunt de batjocură... Ai
dat ocara întru slava ta și ai pângărit
sămânța ta, încât ai adus mânie peste fiii
tăi și greu suspin peste neamul tău...*
(Sir. 41, 10 și 47, 22)

S-a întâmplat în cele mai întunecate vremuri ale iobăgiei. Era pe atunci, la începutul veacului, un general – general cu relații mari, moșier putred de bogat, dar dintre cei (e adevărat, foarte puțini încă de pe atunci) care erau aproape convinși că ieșind la pensie și-au câștigat dreptul asupra vieții și a morții supușilor. Erau pe atunci oameni din aceștia. Ei bine, își ducea generalul traiul pe moșia sa de două mii de suflete, se ținea cu nasul pe sus, își trata vecinii mărunți ca pe niște milogi și bufoni ai săi. Avea sute de câini și aproape o sută de îngrijitori ai acestora, toți în livrea și toți călare. Și iată că un băiat de la curte – un băiețel, de numai opt ani – a aruncat cu o piatră în joa-

că și l-a lovit la picior pe câinele favorit al generalului. «De ce schiopăță câinele meu favorit?» I se raportează că iată, băiatul cutare a dat în el cu o piatră și l-a lovit la picior. «A, tu ești», s-a uitat la el generalul. «Luaiți-l!» L-au luat – l-au luat de la mama lui; toată noaptea a stat în temnița boierească; dimineța iese generalul cu tot alaiul la vânatoare, se așază pe cal. În jurul lui – întreținută, câinii, îngrijitorii câinilor, hăitașii – toți călare. În jur au fost adunate slugile de curte spre învățătură de mîncă – în fața tuturor, mama băiatului vinovat. Îl scoț pe băiat din temniță. Era o zi de toamnă posomorită, rece, cețoasă, numai bună de vânatoare. Generalul poruncește să fie dezbrăcat copilul: copilul e lăsat în pielea goală. Tremură, e nebun de frică, nu îndrăznește să zică nici păs... „Șol!” – comandă generalul. „Fugi, fugi!” – îi strigă îngrijitorii câinilor, băiatul fuge... „Pe el!” – răcnește generalul și asmute asupra lui întreaga haită de ogari. L-a vânat pe copil ca pe o fiară, sub privirile mamei lui, și câinii l-au sfâșiat în bucăți!.. După cât se pare, generalul a fost pus sub tutelă. Dar... ce să-i fi făcut? Să-l fi împușcat? Pentru satisfacerea simțului moral, să-l fi împușcat? Spune, Alioșka!” – îl descusu cu stăruință Ivan Karamazov pe fratele său mai tânăr, ucenicul starețului Zosima.

– Să-l fi împușcat! – rosti Alioșa încetșor, ridicându-și ochii către fratele său cu o umbră de zămbet palid și strâmb.

– Bravo! – strigă Ivan cuprins de un anume entuziasm. De vreme ce ai zis asta, înseamnă că... Halal schimnic! Așadar, iată ce drăcușor șade la tine în inimioară, Alioșa Karamazov!

– Am zis o aberație, dar...
– Tocmai asta este, că „dar”... – strigă Ivan. – Să știi, călugărașule, că aberațiile sunt cum nu se poate mai trebuincioase pe acest pământ. Pe aberații se întemeiază lumea, și fără el poate că nu s-ar petrece nimic în ea. Știm noi ce știm!”

Astăzi, Dostoievski este citit de parcă ar fi contemporan cu noi și ar scrie despre vremurile de astăzi. Minunatul artist al cuvântului rusesc pune o problemă foarte acută. Și în zilele noastre nebunia, setea de agoniscală și calculul hrăpăreț al puternicilor acestei lumi îi osândesc pe oameni la suferințe și neputință. Generalul lipsit de inimă întrușipează o patimă foarte răspândită la adulți: egoismul împins la limită, opus cu desăvârșire iubirii jertfelnice. În ultimă instanță, tocmai iubirea de sine constituie una dintre principalele cauze duhovnicești ale suferințelor copiilor.

Este o problemă extrem de dureroasă. Cu greu este de găsit o familie pe care ea să n-o privească direct sau indirect. Ea atinge coardele cele mai sensibile ale sufletului. Ca atare, în cugetările pe această temă este nevoie de tact, de delicatețe și de o cât mai mare prudență. Părinții iubitori receptează suferințele copilului mult mai acut decât propria durere. Ei doresc să înlăture prin orice mijloace atât simptomele, cât și rădăcinile bolii. Medicii reușesc în a indica factorii genetici, psihologici, sociali și de altă natură ai apariției și dezvoltării ei. Cauzele duhovnicești rămân însă, de obicei, în umbră. Iar ele se ascund adeseori chiar în noi înșine, fiindcă noi înșine le creem copiilor noștri termenul pentru suferințe. Nu este ușor să recunoaștem

lucrul acesta. Totuși, să fim cinstiți și să nu ne ascundem după deget.

Cunoașterea felului în care păcatul adulților provoacă boala copilului este folositoare nu numai pentru medici, pedagogi, psihologi și alți specialiști care lucrează cu copiii. În primul rând ea aduce folos părinților și celor ce au copii în grijă ori se pregătesc să aducă pe lume unul. Poate că exemplele și afirmațiile ce urmează vor dezlega anumite îndoieli și nedumeriri ale oamenilor pe care îi chinuie întrebările: „De ce Dumnezeu mi-a trimis crucea de a educa un copil invalid?“, „De ce micuțul meu a murit, iar alți copii sunt vii și sănătoși?“, „Cu ce sunt eu vinovat că odraslele mele se înholnăvesc des?“. Aș vrea să le dau adulților imboldul de a se gândi cu mai multă seriozitate la răspunderea pe care o au pentru nașterea și educarea copilului, să îi ferească de greșeli fatale, pentru care copilul va plăti cu sănătatea sa.

1.

Faptele părinților și sănătatea copiilor

Înainte de a trece la faptele care ilustrează dependența sănătății copiilor de purtarea părinților, să ne concentrăm asupra a trei momente esențiale.

În primul rând, Biblia și Sfinții Părinți deosebesc mai multe pricini duhovnicești ale bolii și morții copiilor: **păcatul strămoșesc, al lui Adam și al Evei, lucrările speciale ale Purtării de grijă dumnezeiești și păcatele personale ale părinților.** Toate acestea țin de domeniul nepătrunselor judecăți ale lui Dumnezeu.

Proorocul vechi-testamentar Isaia strigă în numele lui Dumnezeu: *gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre și căile Mele ca ale voastre... ci cât sunt de departe cerurile de pământ, atât sunt de departe căile Mele de căile voastre și cugetele Mele de cugetele voastre* (Is. 55, 8-9). Noi nu putem să știm ceea ce n-a putut să înțeleagă nici marele rege biblic David (Ps. 138, 6). Iar lui Dumnezeu îi descoperă cele mai ascunse taine și adevăruri! Doar la înfricoșata Judecată vom primi răspunsuri exhaustive și absolut obiective la toate problemele vieții și ale morții, inclusiv la cele ce privesc rădăcinile duhovnicești ale suferințelor copiilor. *Acum vedem ca prin oglindă, în ghiciră, iar atunci – față către față: acum cunoaștem în parte.*

dar atunci voi cunoaște pe deplin, precum am fost cunoscut și eu (1 Cor. 13, 12).

După cuvintele psalmistului David, *judecățiile Domnului – adevărata, îndreptate dimpreună* (Ps. 18, 10).

Să ne închipuim un tablou uriaș, plin de armonie și de lumină. Imaginea este foarte frumoasă și rafinată, culorile se îmbogățesc una pe alta, toate nuanțele sunt alese de-a dreptul minunat. Să ne închipuim că nici un pictor n-ar putea să pieteze mai bine ori să găsească vreun defect. Dar câmpul vederii noastre, iată, se îngustează, și ochiul începe să zărească numai locul cel mai puțin arătos – un fel de pată urâtă și întunecoasă. Nimic altceva nu se mai vede. Încetăm dintr-o dată să înțelegem de ce este nevoie de acea pată: ea nu face altceva decât să strice totul! Iar acum să ne gândim: poate, oare, un fragment puțin expresiv să dea o impresie deplină și obiectivă asupra întregii pânze în ansamblul ei? Răspunsul este evident. Și noi, când privim suferința **desprinzând-o de întregul plan al lui Dumnezeu privitor la omul cu pricea**, Îl învinuim pe Ziditor de nepricepere, de lipsă de talent și chiar de samavolnicie.

În al doilea rând, părinții și copiii au drepturi și îndatoriri reciproce. Pe de o parte, Biblia **îi cheamă pe copii să le mulțumească** din inimă părinților pentru faptul că *au fost înfășuși în scutece și le-au dat grijă și bătuie de cap, și nici un împărat n-a început altfel când s-a născut, că toți intră în viață în același fel și ies, iarăși, la fel* (Înt. Sol. 7, 4-6). Din toată inima cinstește pe tatăl tău și nu uita niciodată durerile mamei tale. Adu-ți aminte că ei ți-au dat viață: *ce le vei*

da tu în schimb pentru ceea ce au făcut ei pentru tine? (Sir. 7, 28-29; cf. Tovit 4, 4). Și la bătrânețe, chiar dacă mintea părinților slăbește, trebuie să li se facă pogorământ și să li se arate respect, să nu fie disprețuiți (Sir. 3, 12-15). *Copii, ascultați pe părinții voștri în Domnul, că aceasta este cu dreptate: „cinstește pe tatăl tău și pe mama ta”, care este porunca dintâi cu făgăduința: „ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți pe pământ”, învață Apostolul Pavel (Efes. 6, 1-3). A te supune în Domnul înseamnă a împlini orice rugăminți și porunci care nu sunt potrivnice voci lui Dumnezeu.*

Pe de altă parte, Sfânta Scriptură **îi învață pe părinți** să se îngrijească de copiii lor – de pildă, să își ajute fiicele în vederea alegerii unui soț vrednic, să îi ușureze amărăciunile, să-i aplaneze conflictele familiale (Sir. 7, 24-26). În Vechiul Testament se spune: *fata este grijă ascunsă tatălui și grija ei depărtează somnul de la el – cât este tânără, ca nu cumva să-i treacă vârsta, iar după ce se mărită, să nu fie urâtă de bărbatul său; cât este fecioară, ca nu cumva să se pângărească și în casa părintească să rămână grea, iar când va fi cu bărbatul ei ca nu cumva să se smintească, și împreună cu soțul său locuind să nu rămână stearpă* (Sir. 42, 11-14). Despre educarea fiilor se spune: *calul neimblânzit rămâne nădăvay: așa și orice copil lăsat în voia lui ajunge rău-crescut... ceartă pe fiul tău și fă-l să lucreze, ca să nu se poticnească într-o rușine* (Sir. 30, 8 și 13).

Ideal este ca responsabilitatea părinților și respectul odraslelor să meargă mână în mână. În practică

vedem însă, din păcate, că lucrurile merg tocmai pe dos. Ca atare, al treilea aspect important ce trebuie examinat este **gradul de responsabilitate a copilului pentru greșelile părinților săi**. Cu alte cuvinte, este drept ca copiii nevinovați să plătească cu sănătatea lor pentru greșelile neamului? Din punctul de vedere creștin, **preaînalta dreptate dumnezeiască întrece cu mult capacitatea noastră de înțelegere și concepțiile noastre despre dreptate**. Tema aceasta cere o discuție aparte. Ea este dificilă și în plan teologic, și în plan moral, și în plan medical. Iar răspunsul la problema dată îl avem în Sfânta Scriptură.

Pentru început, vom face apel la mărturia Vechiului Testament. Dreptul Noe și-a blestemat nepotul, pe Canaan, din pricina faptei imorale a tatălui acestuia, Ham. Se pune întrebarea: de ce pentru nelegiuirea cu pricina n-a avut de suferit Ham, ci fiul acestuia? În acel caz concret, lucrurile sunt pe deplin explicabile. Îndată după sfârșirea potopului universal, Dumnezeu l-a binecuvântat pe Noe și pe cei trei fi ai lui, inclusiv pe Ham (Iac. 9, 1). Și strămoșul n-a îndrăznit să arunce blestemul său deasupra binecuvântării dumnezeiești. Blestemul a căzut asupra unuia din nepoți. Subliniem însă: este un caz de excepție.

Legea lui Moise delimitează clar cazurile când copiii răspund pentru păcatele părinților. De pildă, după cea de-a doua poruncă („să nu-ți faci idol”), următorul verset spune literal: *...Eu sunt Domnul Dumnezeu Tău, Dumnezeu gelos, care pedepsește pe copii pentru vina părinților ce Mă urăsc pe Mine, până la al treilea și al patrulea neam, și Mă milostivesc până la*

al mililea neam către cei ce Mă iubesc și pășesc poruncile Mele (Ieș. 20, 5-6).

Rândurile acestea nu trebuie scoase din context, altminteri sensul lor va fi pervertit cu desăvârșire. Prin cuvântul *copii* se subînțeleg aici urmași direcți din prima generație, precum și nepoții, strănepoții și străstrănepoții. Atotțiitorul nu-i pedepsește pe toți copiii, ci doar pe cei care îl urăsc, și nu pentru orice fapte nelegiuite ale părinților, ci doar pentru călcarea celei de-a doua porunci a Legii Sale. Iar mila lui Dumnezeu a fost făgăduită fiecărei generații din neamul dreptilor, ca răsplată pentru împlinirea tuturor poruncilor, nu numai a celei de-a doua. Cuvintele despre pedeapsa care merge până la a treia și a patra generație nu privesc celelalte două porunci, precum afirmă și a cincea carte a prorocului Moise: *părinții să nu fie pedepsiți cu moartea pentru vina copiilor și nici copiii să nu fie pedepsiți cu moartea pentru vina părinților, ci fiecare să fie pedepsit cu moartea pentru păcatul său* (Deut. 24, 16) – și se precizează cu rigurozitate pentru care anume. Grăitor este în acest sens faptul că după ce s-a supt pe tronul Iudeei regele Amasia i-a omorât fără cruțare pe ucigașii tatălui său, *însă pe fiii ucigașilor nu i-a omorât* (4 Împ. 14, 1-6).

În ordinea pământească a lucrurilor, pedeapsa nu urmează neapărat fără întârziere păcatului. Uncori, le despart mulți ani și generații. Depărtarea în timp dintre fărădelege și pedeapsă îi îngăduie celui asupra căruia atârnă mânia lui Dumnezeu să își dea seama de nelegiuirea sa și să se pocăiască. Iar pe cei evlavioși îndelunga răbdare dumnezeiască îi învață să cercete-

ze cu seriozitate și să respecte cu sânguină legile vieții duhovnicești. Domnul strică treburile celor care nu sunt cu luare-aminte față de lucrările Lui (Ps. 27, 7).

Răsplata se face întotdeauna după dreptate: ...iar dacă nu vei asculta glasul Domnului Dumnezeului tău și nu te vei sili să împlinești toate poruncile și hotărârile Lui... blestemat vei fi... blestemat va fi rodul pântecelui tău și rodul pământului tău... Domnul te va bate pe tine și pe urmașii tăi cu plăgi nemaiauzite, cu plăgi mari și nesfârșite și cu boli rele și necurmute... până vei fi stârpt (Deut. 28, 15-18, 59-61).

Cu alte cuvinte, capoți ce ai meritat. **Dumnezeu nu amănință**, ci previne. El descrie situația în care omul se aduce atât pe sine, cât și pe copiii săi, făcând abuz de liberul său arbitru. În Vechiul Testament, principiul pedepsei pentru păcate este același ca și în Noul. Dacă omul a știut voia lui Dumnezeu și a făcut pe dos, va fi bătut mult. Iar dacă n-a știut, dar a făcut lucruri vrednice de bătaie, va fi bătut puțin. Și oricui i s-a dat mult, mult i se va cere, și cui i s-a încredințat mult, mai mult i se va cere (1c. 12, 47-48). Aici nu este vorba numai de viața pământească. Judecata lui Dumnezeu are stăpânire asupra sufletului și după moartea trupului. Lesne este înaintea Domnului ca în ziua sfârșitului să dea omului după căile lui (Sir. 11, 28).

Iată un exemplu din istoria biblică. Domnul l-a prevenit din timp pe necredinciosul rege Ieroboam că va da pierzării toată casa lui -- însă în fiul cel mic al regelui s-a aflat ceva bun înaintea Domnului, și ca atare el singur va fi îngropat în mormânt și va primi nădejdea victorii veșnice (3 Regi 14, 1-18).

Așa a fost în vremurile vechi-testamentare. Înaintea venirii în lume a Mântuitorului Hristos, Dumnezeu își pregătește poporul pentru a primi morala nou-testamentară. Pentru ce voi spuneți în Israel pilda aceasta și ziceți: „Părinții au mâncat aguridă și copiii li s-au strepezit dinții”? Precum este adevărat că Eu sunt viu, zice Domnul Dumnezeu, tot așa este de adevărat că pe viitor nu se va mai grăi pilda aceasta în Israel (Iez. 18, 2-3). Aici se arată limpede că omul nu răspunde pentru păcatele altora, ci numai pentru păcatele sale personale.

La întrebarea: pentru ce fiul să nu poarte nedreptatea tatălui său?, Domnul răspunde: pentru că fiul a făcut ceea ce era drept și legiuit și toate legile Mele le-a ținut și le-a împlinit, de aceea va trăi. După legea dumnezeiască, sufletul păcătosului moare dacă el nu se pocăiește -- și Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci ca el să se întoarcă de la căile sale și să fie viu. Potrivit nemincinoasei făgăduințe a Domnului, fiul nu va purta nedreptatea tatălui, și tatăl nu va purta nedreptatea fiului; celui drept i se va socoti dreptatea sa, iar celui rău -- răutatea sa (Iez. 18, 18-23).

Același lucru este scris și în cartea Prorocului Ieremia: fiecare va muri pentru fărâdelegea sa; cine va mânca aguridă, acela i se vor strepezi dinții (Ier. 31, 30). Remarcabil este faptul că acestui verset îi urmează o precizare despre Noul Testament al Domnului nostru Iisus Hristos.

Morala creștină a primit în mod organic cuvintele Proorocilor vechi-testamentari și le-a dat un înțeles aparte. Este vorba de Jertfa Mântuitorului pe Cruce. După pă-

recea Avvei Isaac Sirul, **Dumnezeu nu poate fi numit „drept judecător”,** întrucât pentru păcatele lumii nu **L-a cruciat pe Fiul Său Cel Unul-Născut.** Cel Drept a păținit fără vină pentru cei nedrepti. *Dumnezeu Își arată dragostea Lui față de noi prin aceea că, pentru noi, Hristos a murit când noi eram încă păcătoși* (Rom. 5, 8). Pătimirile Fiului lui Dumnezeu sunt mai presus de orice concepții omenești despre dreptate. El Și-a dat viața de bunăvoie nu ca plată pentru propriile păcate, ci spre răscumpărarea păcatelor neamului omenesc. *Ați fost cumpărați cu preț*, zice Apostolul Pavel (1 Cor. 6, 20).

Reflecția asupra textelor biblice și patristice ne oferă cheia înțelegerii felului în care suferințele copiilor depind de păcatele părinților. **Copiii nu plătesc cu sănătatea lor pentru păcatele personale ale părinților, ci pot suferi în virtutea urmărilor păcatelor părintești.** Fără a fi răspunzător personal pentru nelegiuirile neamului lor, urmașii sunt strâns legați de înaintași genetic, psihologic, social, cultural și duhovnicește. Ca atare, amândouă generațiile – și cea în vârstă, și cea tânără – trăiesc în mod inevitabil experiența înrâuririi reciproce pozitive și negative. Aici nu este vorba de karma, de pedeapsa oarbă a destinului pentru faptele rele săvârșite, chipurile, „în viețile anterioare”, ci de rezultatul nemijlocit al unității trupești, sufletești și duhovnicești dintre părinți și copii lor.

Între păcatele părinților și bolile copiilor se pot traasa, într-adevăr, **„înlănțuiri” absolut evidente.** Să examinăm niște exemple concrete. *Domnul osândește cu asprime închinarea la idoli.* Ea duce la pierzare sufletele și este însoțită de ritualuri extrem de abominabile, mer-

gând până la jertfe omenești. Astfel, înstrăinându-se de credința în Dumnezeul Unic, evreii *au slujit celor ciopliți... și au jertfit pe fiii lor și pe ficele lor dracilor, și au vărsat sânge nevinovat* (Ps. 105, 36-38).

Adeseori copiii sunt **„ostatici” ai nelegiuirilor adulților**, fiind vorba în primul rând de adulți cu putere și autoritate. Suntem cu toții „întrețesuși” în rețeaua de relații economico-sociale ale societății, și suntem mădulele ale aceluiasi trup unic. Boala unui organ provoacă suferința, ba chiar și moartea întregului organism. *Prin binecuvântarea oamenilor drepti se înalță cetatea, ne învață regele Solomon, iar prin gura celor nelegiuși ajunge ruină* (Pilde 11, 11). Pentru perversiunile lor sexuale și pentru lipsa lor de pocăință, Dumnezeu i-a nimicit pe toți locuitorii Sodomei și Gomorei, afară de familia dreptului Lot (Fac. 19, 1-30). *Din pricina cumpliciei lor necredințe negreșit că i-ar fi dat pierzării pe toți cei o sută douăzeci de mii de locuitori ai Ninivei, dacă aceștia nu s-ar fi pocăit după propovăduirea prorocului Iona* (Iona, cap. 1-4). *Din pricina îndărătniciei și împietririi inimii faraonului, care nu voia să-i elibereze pe evrei din robie, au pierit toți întâii-născuți ai Egiptului, de la om până la dobitoac* (Ieș. 19, 29-30; Ps. 134, 14-15).

Lămurindu-i pe oamenii care sufereau de foamete și de sete în Cezareea Capadociei, Sfântul Ierarh Vasile cel Mare spune: „Din pricina câtorva vin necazurile asupra întregului popor, și mulți gustă roadele fărâdelegile unui singur”. După Sfântul Ierarh Ciprian al

¹ Citat după: *Osnovi sotsialnoi konceptii Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi* (Bazele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse), în

Moscovei, amarele urmări ale păcatelor omnești se întind asupra cârmuitorului țării, iar păcatele acesteia, la rândul lor, se întind asupra supușilor¹.

Adeeseori, moartea năprasnică a copilului se explică prin dorința părinților de a-l **poseda pe de-a-n-tregul, de a-l lua în stăpânire**. Ei zămislesc și educă copii pentru interese cu totul egoiste, din motive egoiste. Lucrul acesta mult mai degrabă îl vatămă pe copil decât îl ajută.

Din păcate, acum este foarte răspândit următorul business criminal: vânzarea copiilor în scopul propriei îmbogățiri, spre dobândirea de organe pentru transplant, spre desfătarea pedofililor ș.a.m.d. Apare tentația de a folosi darul lui Dumnezeu (capacitatea de a da naștere copiilor) nu potrivit menirii sale nemijlocite, ci în scopuri comerciale. Trupul și sufletul oamenilor nu sunt o marfă – dar, din păcate, încep să devină o marfă, după cum s-a și prezis în Apocalipsă (18, 11-13). Și atunci Domnul, prevăzând planurile utilitare ale adulților, le dă afaceriștilor posibilitatea de a-și însuși planurile violente. **De multe ori copiii nevinovați intră în mormânt tocmai fiindcă părinții nu sunt vrednici să-i aibă**. Treapta acestei nevrednicii e stabilită de Judecătorul Ceresc, Care cunoaște tainele inimilor.

Nu demult s-a petrecut o întâmplare despre care au relatat mijloacele de informare în masă, în parti-

cular programul de știri matinal „Radio Rossia” din 19 octombrie 2001. O femeie din Marca Britanie (numele ei nu este menționat) a născut un copil bolnav de leucemie. Acesta nu putea fi vindecat decât prin transplantul anumitor țesuturi, care trebuie recoltate de la un donator compatibil genetic. Neîndeplinirea acestei condiții duce la respingerea greței, în care caz pacientul moare.

Nefericita a mers la Chicago și cu ajutorul fecundării artificiale a conceput un nou copil – frate mai mic al fiului său. După aceea, medicii au folosit țesuturile embrionului cu pricina ca „piese de schimb” pentru tratarea celui bolnav de leucemie. În Marca Britanie, asemenea operații sunt interzise prin lege. Despre eficacitatea operației respective nu a fost relatat nici un amănunt.

Motivele mamei sunt limpezi. Dacă ar fi fost posibil, ea și-ar fi dat propria măduvă osoasă pentru salvarea copilului, fără să stea pe gânduri, într-o pornire de nobilă jertfă de sine. Mama voia, într-adevăr, să fie cum e mai bine, dar opțiunea ei chiar a fost cea mai bună? Este oare creștinește să cumperi sănătatea unuia dintre copii cu prețul vieții celui alt, să transformi un om, fără acordul lui, în material de construcție pentru alt organism?

Dar iată câteva realități din viața noastră obișnuită. Să presupunem că tatăl sau mama nu-și deprim copilul cu normele elementară de igienă și curățenie. Atunci, riscul îmbolnăvirii de dizenterie („boala mâinilor nespălate”) și de alte infecții intestinale este practic sută la sută. Dacă în familie toate problemele se rezolvă cu urlatul, pe tonuri ridicate, cu greu va fi dezobi-

Deiannie Iubileinogo Osvuščenogo Arhierieiskogo Sobora Ruskoj Pravoslavnoi Tserkvi o Sobornom pravoslavienii novomučenikov i ispovednikov rossijskix XX veku (Actul Sfântului Sinod Arhieresc Jubiliar cu privire la proslăvirea sobornicească a noilor mučenici și mărturisitori ruși ai secolului XX), Moscova, 2000, p. 22.

¹ Ibidem, p. 22.

nuț copilul să urle din orice motiv, pentru că el n-a fost învățat să-și țină în frâu emoțiile și sentimentele. Irascibilitatea crescândă capătă cu timpul un caracter nevrotic. Copilul devine dezechilibrat, agitat, nervos. Psihicul dezechilibrat, literalmente sfâșiat de fricțiunile familiale, clachează și împinge la gesturi neadevurate.

Printre cauzele duhovnicești ale bolilor care apar la copii din vina părinților sunt și unele **mai puțin evidente**. În practica sa, pediatriul ortodox T. Kostenko s-a lovit de o boală de neînțeles a vremii noastre: copiii abandonaji. Gestul mamei îi aruncă pe aceștia într-un **șoc duhovnicesc-moral**. Reacția lor la abandonul părintesc este caracteristică. Atunci când o nou-născută a fost adusă mamei sale la alăptat, micuța zâmbea, era comunicativă, lua bine în greutate. Numai când s-a petrecut tragedia a devenit, *parcă, un alt copil*. Înfățișarea ei a devenit cu totul jalnică, plină de tragism și singurătate lăuntrică. Mânca puțin, părea tristă și apatică. În general, copiii resimt foarte acut trădarea mamei, singurătatea, înstrăinarea, situația lipsită de ieșire care i-a lovit pe neașteptate. Nu atât conștientizează, cât simt.

Pediatrii au decis că sugarul s-a îmbolnăvit – însă după câteva zile, *parcă adaptându-se la trădare*, fetița s-a schimbat în bine. Totuși, a continuat să stârnească mirare expresia din ochii ei. În ei se citea nedumerire amestecată cu mirare și rugămintă. Ochii copilului părasit se deosebeau mult de privirea copiilor încălziți de gingășia, mângâierea și dragostea maternă¹.

¹ T. Kostenko, *Esli Vazhnoe bolnoe zubole* (Dacă vi s-a îmbolnăvit copilul), Ed. Svet Pravoslavia, Ivanovo, 2002, p. 98.

Din punct de vedere teologic, aici nu este nimic greu de înțeles. Refuzul conștient al asumării copilului pentru a satisface propriile poftă (dorința mamei de a păstra modul de viață dinainte, „libertatea”, de a se ocupa cu comerțul ș.a.m.d.) este neapăsare față de copii. Este un păcat să nu-ți alăptezi copilul din orice motiv în afară de boală. O asemenea atitudine pervertește radical instinctul matern, se împotrivesc planului dumnezeiesc privitor la familie și la căsnicie.

În plan psihologic, trecerea bruscă și prematură la alimentația artificială reprezintă un stress puternic. Nou-născutul rămâne lipsit de lucrul principal – de comunicarea cu mama, de căldura și grija ei, de ceea ce în popor se numește „vitamina M” (dragostea de mamă). Contactul integral cu mama creează condițiile optime pentru dezvoltarea psihofizică normală a copilului, pentru stabilirea unor relații calde, întemeiate pe încredere, a unei legături duhovnicești profunde, pe termen lung. Iar dezobișnuirea de piept și obișnuirea cu biberonul îl înstrăinează pe copil de comunicarea cu mama, îl silește la un surrogat de comunicare – nu cu un om viu, ci cu un obiect neînsușit.

În fine, de pe pozițiile medicinei, laptele de mamă reprezintă alimentul cel mai valoros, de neînlocuit, pentru nou-născut. El conține în proporții ideale toate substanțele esențiale – proteine, grăsimi, carbohidrați, microelemente, vitamine, hormoni, enzime și anticorpi; susține în mod ideal imunitatea și apără de infecții. Copii care au fost la sân fără întârziere sunt de obicei mai liniștiți și mai sănătoși decât cei ce au fost lipsiți de posibilitatea aceasta. Laptele de la o mamă

străină (și cu atât mai mult laptele de animale sau preparatele artificiale) sunt mult mai puțin potrivite pentru copil din punct de vedere imunologic și genetic decât laptele propriei mame.

Așadar, abandonarea copilului sau chiar simplul refuz neîntemeiat de a-l alăpta au o influență extrem de negativă asupra lui. Este foarte important de știut lucrul acesta mai ales acum, când procentul copiilor abandonați sau „treceți pe biberon” crește, iar alimentarea naturală, prin alăptare, se „demodează”.

Alt caz. Să zicem că adolescentul nu vrea să învețe la școală. Adeseori, *aceasta este o reacție anormală de opoziție*. El se opune într-adevăr cerințelor îndreptățite ale adulților: își inventează scuze, chiuște de la lecții, se prefăce că îi e rău, uneori fuge de acasă de „părinții tirani” și amenință în mod ostentativ că își va pune capăt zilelor. Motivația unor asemenea gesturi este foarte diversă, mergând de la cea mai banală lene și de la încercarea de a atrage atenția până la dorința de a evada de sub un tutelaj exagerat și de a-și afirma propriul ego, pe care ambițiile educatorilor îl strângorează. În orice caz, adolescentul arată lipsă de respect față de părinți și disprețuiește normele sociale general acceptate.

În anumite condiții, reacțiile anormale, mai ales reacțiile anormale ale personalității (RAP), se transformă în stări nevrotice sau psihopatice, evocă modificări patologice în sistemele nervos, imunitar și endocrin. Pe baza RAP se formează diverse stări psihoadaptative și psihodezadaptative: astenică, psihovegetativă, dismnestică. Sindromul astenic se manifestă prin labilitate emoțională, irascibilitate crescută,

rezistență scăzută la oboseală, scăderea capacității de concentrare; cel psihovegetativ – prin palpitații, tulburări de scaun, schimbarea culorii tegumentelor ș.a.m.d.; cel dismnestic – prin diverse tulburări de memorie. În cazul unei evoluții nefavorabile, sindroamele menționate evoluează în forme clinice de amploare: nevroze, psihopatii, stări psihopatoide.

Și, în fine, există unele legături între păcatele părintești și bolile copiilor pe care nu le poate vedea și aprecia decât o persoană experimentată duhovnicește și străvăzătoare. „Una și aceeași boală”, subliniază episcopul Varnava (Beliaev), „se poate întâmpla la un om din pricina lipsei de respect față de părinți, la altul – din pricina hoției, ba chiar la unul și același om se poate întâmpla o dată pentru un păcat, altă dată – pentru alt păcat”¹.

Știința tradițională nu se ocupă cu acest domeniu al existenței umane. Ca atare, este logic să ne bazăm aici pe izvoarele creștine, fără trimiteri la practica și teoria științei. Suntem îndrituiți să discutăm despre faptele concrete, mai ales pe temeiul Sfintei Scripturi și al Sfintei Tradiții. Autenticitatea exemplurilor culese din acestea este confirmată de autoritatea tradiției teologice a Bisericii Ortodoxe.

Potrivit vechii prorocii vechi-testamentare, soția lui Iuda Iscarioteanul avea să rămână văduvă, iar copiii lui aveau să rămână orfani. Ei aveau să devină pribegi săraci; nimeni nu avea să le arate milostivire:

¹ Episcop Varnava (Beliaev), *Osnovi iskusstva svyatosi* (Bazele artei sfințeniei. Încercare de expunere a asceticii ortodoxe), în 4 volume, Nijni Novgorod. 1996. p. 44.

să fie feciorii lui întru pierzare, într-un neam (într-o generație) să se stingă numele lui (Ps. 108, 12). Mai mult: într-un fel cu neputință de explicat, vânzarea de Dumnezeu avea să se răsfângă chiar și asupra strămoșilor adormiți: *pomenească-se fărădelegea părinților lui înaintea Domnului, și păcatul mamei lui să nu se șteargă* (Ps. 108, 13). Iată rezultatul lepădării conștiente de Hristos și de credință!

Din păcate, adeseori se întâmplă ca din pricina păcatelor părintești copiii să devină anormali din punct de vedere psihic și chiar îndrăciți. Iată numai două exemple. Odată, la Arva Amuna, vestit nevoitor din Egipt, trăitor în pustia Nitriei, a fost adus un tânăr ferecat în lanțuri. Nefericitul fusese mușcat de un câine turbat și, scos din fire de suferința insuportabilă, se ~~scuturase~~ *scuturase* gură cu dinții până la sânge. Văzându-i pe părinții lui, care veniseră să îl roage pentru vindecarea fiului lor, Sfântul Amun le-a zis cu smerenie: „De ce mă împovărați cerând ceea ce întrece puterile mele? Aveți ajutorul la îndemână. Plătiți-i ce se cuvine văduvei căreia i-ați înjunghiat pe ascuns boul, și feciorul vostru se va face sănătos”. Dați în vileag, părinții au împlinit cu bucurie cuvintele sfântului Bătrân, și cu rugăciunile lui tânărul s-a făcut sănătos¹.

Indiscutabil, cauza nemijlocită a turbării a fost infecția virală, care atacă sistemul nervos, ducând în cele din urmă la deces. Dacă nu se face în timp util un tratament special, bolnavul moare în mod inevitabil de paralizie cardio-respiratorie. Judecând după descri-

ere, tânărul era într-un stadiu avansat, și chiar dacă ar fi fost adus într-o clinică supermodernă ar fi murit, indiferent de intensitatea măsurilor terapeutice adoptate. Acestea sunt considerațiile generale de ordin pur medical – însă în planul duhovnicesc boala și vindecarea tânărului sunt legate nu de turbare, ci de păcatul și pocăința părinților lui pentru hoție și pentru paguba adusă în mod intenționat unui om sărac.

Al doilea exemplu este luat din Viața Cuviosului Arsenie Capadocianul. Când acesta vedea un copil mic paralizat sau îndrăcit, începea prin a căuta cauza nenorocirii. Dacă vina era a părinților, Sfântul le dădea epitimie (măsuri duhovnicești în vederea îndreptării lor), și după aceea îl vindeca pe cel bolnav. Într-o bună zi, părinții au adus la nevoitor un copil legat fedeleș de mâini și de picioare. Bătrânul a poruncit să fie dezlegat fără întârziere. Părinții s-au speriat: „Băiatul e nebun și o să ne facă belele. Cu mare greutate am izbutit să-l legăm”. Însă Părintele Arsenie a replicat: „Dați-i drumul și nu vă temeți”. Îndată ce copilul a fost dezlegat, dracul l-a părăsit, și copilul s-a vindecat pe dată. S-a apropiat de Bătrân și s-a așezat lângă el liniștit, ca un mieluşel.

Cuviosul a priceput că vina părinților era dublă. Pe de o parte, copilul se născuse îndrăcit pentru păcatele lor (nu ni se dau amănunte despre felul acestora). În al doilea rând, tatăl și mama se purtau crud cu copilul lor suferind: îl lăsau nemăncat ca să slăbească fizic și să nu poată face pagube¹.

¹ În românește această Viață a apărut sub titlul: *Cuviosul Paisie Aghioritul: Sfântul Arsenie Capadocianul (1840-1924)*.

¹ După Lavsaiconul lui Patadie, episcopul Elenopolului.

Iar acum, alt aspect al aceleiași probleme. Niște părinți și-au adus fiul îndrăcit la Sfântul Partenie al Lampsacului. De obicei, Sfântul, cu harul lui Dumnezeu, le ajuta celor nefericiți fără să se lase rugat. De data aceasta însă, el s-a arătat nemulțumit. Căzând la picioarele omului lui Dumnezeu, părinții îl rugau cu lacrimi să le scape fiul de boală.

Nevoitorul a răspuns: „Fiul vostru nu este vrednic de vindecare, fiindcă duhul-chinuior i-a fost dat ca pedeapsă pentru că este aproape ucișag de tată”. Părinții s-au îngrozit, iar Sfântul a lămurit: „Fiul vostru vă jignește?”. „Da”, a răspuns cu durere tatăl. „V-ați rugat, în amărăciunea voastră, ca Domnul să-l pedepsească?”. „Da, am păcătuit înaintea Domnului”, au recunoscut suspinând părinții. Atunci, Sfântul a răspuns: „N-are decât să sufere, fiindcă și-a meritat pedeapsa”. Însă părinții cei iubitori, neputând îndura gândul acesta, nu încetau să verse lacrimi și să-l roage pe făcătorul de minuni. Mișcat de rugămințile lor fierbinți, acesta a cerut de la Dumnezeu iertare pentru tânăra, l-a binecuvântat și, rugându-se, l-a tămăduit¹.

Așadar, să fim mai prevăzători când cerem ceva de la Dumnezeu! *Binecuvâțați pe cei ce vă prigonesc... și nu blestemați... Nu vă răzbuțați singuri, învață Apostolul Pavel, ci lăsați loc mâniei lui Dumnezeu... Dacă*

vrajmașul tău este slăbind, dă-i de mâncare; dacă este însetat, dă-i să bea... Nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele (Rom. 12, 14 și 19-21).

Ultimul exemplu, care ilustrează complexitatea și multiplele valențe ale relației dintre păcatele părinților și bolile copiilor, va fi luat dintr-o relatare despre un remarcabil nevoitor al vremurilor noastre, și anume Cuviosul Paisie Aghioritul. La acesta, în Sfântul Munte, a venit un bărbat a cărui fiică era grav bolnavă de cancer. Acesta adusesese cu sine și câteva lucruri ale fetei, ca să le binecuvânteze Părintele.

„Bătrânul i-a zis nefericitului:

— Eu o să mă rog, dar și tu, ca părinte, trebuie să faci jertfă, pentru că Dumnezeu Se milostivește grabnic de iubirea jertfelnică.

Tatăl fetei a întrebat:

— Ce jertfă să fac, părinte?

Bătrânul a zis:

— Jertfește și tu o patimă.

Acela, având o idee foarte slabă despre viața duhovnicească, a răspuns:

— Păi eu n-am nici o patimă.

Atunci bătrânul l-a întrebat:

— De fumat fumezi?

— Da.

— Lasă-te de fumat din dragoste de fiica ta, și Dumnezeu o s-o facă sănătoasă, a cerut Bătrânul.

Tatăl s-a lăsat imediat de fumat, și fata a început să se facă, puțin câte puțin, sănătoasă. După o vreme, s-a însănătoșit cu desăvârșire, lucru confirmat și de medici. Totuși, tatăl a uitat nu după mult timp de făgă-

trad. ieroschim. Ștefan Lacoschitiotul, Chilia Bunei Vestiri, Schitul Lacu, Sf. Munte Athos, 1999 (n. tr.).

¹ *Prakticeskaja simfonia dlia propovednikov slova Bojija* (Simfonie practică pentru propovăduitorii cuvântului lui Dumnezeu), alcătuită de protoiereu Grigorii Diacenko, Moscova, 1992, pp. 281-282.

duința sa, și ca atare nu și-a mai ținut-o. Ce credeți că s-a întâmplat? Fetei i s-a descoperit iarăși o tumoră malignă, și starea ei s-a înrăutățit. Tatăl a cerut din nou ajutorul Bătrânului, însă a auzit mustrarea fermă și nepărtinitoare: „Dacă tu, tată fiind, nu ai evlavie și nu jertfești de dragul copilului o patimă, care dealtfel îți distruge trupul, nici eu nu pot să te ajut cu nimic!”

Ce lecție bogată în învățăminte pentru noi toți! Înțelegerii duhovnicești a Bătrânului Paisie i s-a descoperit legătura, necăzută de către medici, dintre procesul canceros din fiică și împătîmirile tatălui ei. Cu rugăciunile bineplăcutului lui Dumnezeu, tatăl și-a biru-it patima fumatului, și boala a dat înapoi – dar omul s-a purtat după aceea necugetat. În ciuda făgăduinței, nu se lăsase cu totul de obiceiul care era vătămător și pentru propria lui sănătate. Cu adevărat, este mai bine să nu făgăduiești, decât să făgăduiești și să nu împlinești! Cu atât mai mult când este vorba de Dumnezeu și de viața copilului tău care e pe moarte. După născătorul cuvânt al Scripturii, *dragostea acoperă mulțime de păcate* (1 Pt. 4, 8) și *cui i se iartă puțin, puțin iubește* (Lc. 7, 47). Practic, prin fapta sa tatăl cu pricina a arătat că nu-și iubește destul fiica. Iar de vreme ce lucrurile stăteau așa, i-a fost refuzată cererea.

Să rezumăm cele arătate mai sus. **Relația dintre păcatele părinților și bolile copiilor este mult mai complexă decât pare la prima vedere.** Păcatul poate duce la boală, iar boala – la păcat. Negreșit că în multe cazuri pot fi urmărite mecanisme cu totul pământești, naturale, care ne duc la păcat, iar prin acesta la boli somatice, psihice sau duhovnicești. Nu rareori însă

aceste căi sunt voalate, în ele intervenind diverse circumstanțe ascunse de privirea omenească. Diversitatea legăturilor din interiorul patimilor păcătoase, precum și dintre maladiile somatice și psihice nu ne îngăduie totdeauna să discernem exact relațiile cauză-efect, să deosebim primarul de secundar. Totuși, uneori este cu putință să explicăm în mod concret felul anume în care păcatul duce la boală. Și nu este vorba de născociri ale unor oameni care se află în treabă, ci de fapte. Cel care le ignoră se poartă în mod greșit și iresponsabil, iar o atitudine atentă și scrupuloasă față de ele le-ar folosi, fără îndoială, atât medicilor cât și pacienților.

Păcatul părinților îi duce pe urmași, direct sau indirect, la boală și moarte. El nu se substituie deloc factorilor genetici, biochimici, fiziologici, sociali ș.a.m.d. implicați în apariția și dezvoltarea maladiilor. Dimpotrivă, în general toate cauzele acționează „mână în mână”, de parcă și-ar transmite ștafeta una alteia. Medicina și psihologia contemporană ne demonstrează în mod convingător lucrul acesta.

Rezistența la boală depinde de creditate, de imunitate, de educație, de mediul înconjurător etc. Un rol însemnat este jucat aici de reacția noastră la evenimente, de nivelul controlului și stăpânirii noastre de sine, de abilitatea de a face față propriilor emoții și simțăminte. Slăbiciunea de caracter, irascibilitatea, firea suspicioasă, rachiunoasă, orgolioasă, mulțumirea de sine și celelalte patimi ale adulților sunt aliați puternici ai bolilor.

Iar acum să argumentăm corectitudinea afirmațiilor noastre. Vom analiza un fragment relativ mic al

vieții omenești: de la zămislire până la naștere. Premi-zele dezvoltării sistemelor de organe și a personalității sunt create intrauterin. Tocmai în această perioadă sănătatea copilului depinde în cel mai înalt grad de purtarea părinților lui. „Copilașul e ca aluatul: ce-ai frământat, aceea crește”, spune zicătoarea rusească, iar alta chinească, o întărește: „Ai sădit păr? Nu aștepta piersici”.

2.

Legea eredității duhovnicești

Vom începe de la o problemă care aparent nu este apropiată de tema noastră: problema originii sufletului. În această privință, în Ortodoxie nu există o dogmă unanim acceptată, ci câteva păreri diferite. În orice caz, Biserica respinge teoriile preexistenței și reîncarnării sufletului. Alt punct de vedere este ipoteza creării sufletului de către Dumnezeu în momentul în care se formează corpul embrionului. Această poziție a fost apărută de Fericitul Teodorit al Cirului, Sfinții Ierarhi Ioan Gură de Aur, Chiril al Alexandriei, Ambrozie al Milanului și alții. Sfinții Ierarhi Vasile cel Mare, Grigorie Teologul, Athanasie cel Mare, Grigorie al Nyssei, Cuviosul Macarie Egipteanul împărtășesc părerea potrivit căreia sufletul și trupul omului se nasc din părinții lui. Această viziune oferă o bună explicație pentru ereditatea neamului omenesc, pentru moștenirea caracteristicilor somatice și psihice ale părinților.

Chiar din secolul al XIX-lea s-a încercat, de către arhimandritul Teofan (Avseniev), să fie puse în acord aceste abordări aparent opuse. El a ajuns la concluzia că sufletul omenesc ia naștere din sufletele părinților sub înrăurirea a doi factori: puterea creatoare pusă de Ziditor în natura omenească și acțiunea nemijlocită a Proniei Dumnezeiești¹.

¹ Feofan (Avseniev), *Estesivennoe razvitie i jizn' duši* (Dezvoltarea naturală și viața sufletului), în *Russkaia religioznaja*

Elevul și tizul arhimandritului Teofan, Sfântul Ierarh Teofan Zăvorățul, a cercetat problema luând în calcul structura sufletului omenesc. În acesta există o relativă distincție în două părți: una mai de jos, alta mai înaltă. Cea mai de jos este *sufletul în înțelesul* restrâns al cuvântului. Ea este de același rang cu sufletul animalelor și este orientată pe de-a-ntregul către nevoile vieții și activității pământești a omului. Iar partea mai înaltă are o denumire specială: *duh*. Duhul este o putere după chipul lui Dumnezeu, deopotrivă cu îngerii, care îi deosebește pe oameni de animale (conștiința, libertatea voinței, frica de Dumnezeu, setea de Dumnezeu ș.a.m.d.)¹.

Potrivit Bibliei, Domnul l-a făcut pe om din „țărâna pământului”, iar după aceea a suflat în el suflet lucrător și duh de viață, *și s-a făcut omul ființă vie* (Iac. 2, 7; Înț. Sol. 15, 11). Prin harul lui Dumnezeu, sufletul lucrător și duhul de viață alcătuiesc două laturi ale sufletului omenesc, care este unul și nedespărțit.

Ierarhul Teofan Zăvorățul scrie: „Când Dumnezeu l-a făcut pe om, în primul rând i-a format trupul din țărână. Trupul acela ce era? O păpușă de lut sau trup viu? Era trup viu – animal cu chip de om, cu suflet animal. După aceea, Dumnezeu a suflat în el duhul Său, și din animal a devenit om – înger cu chip de om. Precum atunci, așa și acum iau ființă oamenii. Sufletele se nasc

antropologia (Antropologia religioasă rusă), vol. 1, Moscova, 1997, pp. 138-145.

¹ Teofan Zăvorățul, *Șto est' duhovnaia jizn' i kak na neio nastroit'sia* (Ce este viața duhovnicească și cum să dobândim poziția potrivită pentru ea), Leningrad, 1991, p. 31-34.

de la părinți (aluzie la traducianism – a doua teorie de care vorbește ceva mai devreme autorul – n. tr.) ori sunt introduse pe calea nașterii firești (aluzie la prima teorie de mai sus – n. tr.), iar duhul este insuflat de Dumnezeu. *Care pretutindena este?*”.

Aceasta pare o rezolvare foarte echilibrată a problemei. Ea oferă un răspuns și totodată lasă loc pentru taina cea negrăită.

De ce ne-am adâncit în problema originii sufletului și duhului? Pentru că trupul nostru, *fără îndoială*, apare pe calea unirii a două celule sexuale ale părinților. Tocmai de aceea numeroase boli sunt ereditare. **Însă natura omului nu se rezumă la trup. Și însușirile sufletului** (inclusiv cele malade și păcătoase) **se moștenesc**.

Acest fapt a fost luat în seamă de către Sfântul Ierarh Filaret al Moscovei. În „Convorbirea despre nașterea de prunci binecuvântată”, el spune: „...Unde a fost semănat grâu, grâu răsare, nu neghine... Unele boli trec de la părinți la copii... Este firesc ca părinții să nască prunci după chipul și după asemănarea lor, ca din păcătoși să se nască păcătoși, la fel cum din oficioși se nasc oficioși”. Există și cazuri deosebite: „Din părinți buni se nasc uneori copii nevrednici de ei, sau copii buni se nasc din părinți nevrednici, sau din părinți obișnuiți se nasc copii neobișnuiți”².

Ierarhul amintește că Adam și Eva au născut trei fiu în perioade diferite ale vieții lor duhovnicești. Înda-

¹ Sfântul Teofan Zăvorățul, *Nastavlenia v duhovnoi jizni* (Povățuirii în viața duhovnicească), Moscova, 1994, p. 61.

² Filaret, Mitropolitul Moscovei și Kolomnei, *Tvorenia* (Opere), Moscova, 1994, pp. 236-239.

tă după cădere și după izgonirea din rai, încă nutriend nădejdea naivă a unei izbăviri grabnice, protopărinții dau naștere lui Cain cel obraznic. După ce au făcut cunoștință pe propria piele cu greutatea păcatului, a așteptărilor înșelate și a greutăților viciei, ei dau naștere blândului și neprihănitului Abel. Și, în fine, după ce au trecut prin tragedia uciderii de frate, protopărinții, smerindu-se, zămislesc și aduc pe lume, cu nădejde în Dumnezeu, pe Seth cel binecredincios¹.

Subliniem: se moștenesc nu păcatele personale, ci predispoziția spre ele, adică pervertirea naturii omenestii. Cu înghăduința lui Dumnezeu, **păcatele nepocăite ale strămoșilor provoacă modificări patologice în trupurile și în sufletele urmașilor**. Nu este exclus să fie vătămat genotipul. Între însușirile înnăscute se numără, de pildă, caracteristicile fundamentale ale sistemului nervos (după I. P. Pavlov, intensitatea, mobilitatea și echilibrul proceselor de stimulație și inhibiție). Acestea lasă o amprentă esențială asupra particularităților temperamentale (impulsivitate, irascibilitate, lentoare, calm, vioiciune ș.a.m.d.). Iar temperamentul, la rândul său, are o puternică înrăurire asupra comportamentului, caracterului, obiceiurilor, intereselor, cerințelor, și prin aceasta predispune la prezența anumitor patimi păcătoase. De el *depinde într-o măsură însemnată* puterea cu care se manifestă emoțiile negative (în primul rând mânia și frica).

Colericul – om lipsit de echilibru, tăios, care nu-și stăpânește emoțiile, excesiv de direct – e temperamen-

tal și se aprinde ca paiele uscate. Spre deosebire de flegmatic, el se supune mâinii cu ușurință. Iar melancolicului – om închis, sfios, reținut și vulnerabil – îi e mai greu să biruie nu mânia, cât întristarea și deznădejdea. Gândurile întunecate, dispoziția pesimistă îl biruie mai des decât pe sangvin. În mod evident, omul care a moștenit de la părinți (sau de la bunici) însușirile sus-menționate va fi mai supus bolilor decât cel înzestrat cu o creditate sănătoasă. Este cu totul de înțeles: „Așchia nu sare departe de trunchi”.

Pentru a fi corecți, trebuie să observăm că nu există *temperamente „bune”* sau „rele”, fiecare are calitățile și neajunsurile sale. La cei mai mulți dintre noi se îmbină însușirile mai multor temperamente. Colerici, sangvini, flegmatici și melancolici „puri” se întâlnesc mult mai rar. Formarea temperamentului are loc treptat, sub înrăurirea mediului, educației, autoeducației ș.a.m.d. Ca atare, laturile negative ale temperamentului, care creează premisele pentru dezvoltarea patimilor păcătoase nu sunt nicidecum o povară pe care omul e condamnat s-o poarte toată viața. Ele pot fi înfrânate cu ajutorul eforturilor voinței și rațiunii. Iar trăsăturile pozitive pot fi dezvoltate.

Cuviosul Ioan Scărarul scrie că unii oameni sunt din fire înclinați către înfrânare, liniștire, smerenie, blândețe, umilința duhovnicească, iar la alții însăși „fira se împotrivesc însușirilor celor bune, însă ei se silesc către acelea, și chiar dacă sunt câteodată biruți, eu îi laud mai mult decât pe cei dintâi, ca pe unii ce-și silesc firea”. Omul care pe calea șlefuirii ascetice de sine a biruit mânia și violența este mai presus

¹ *Ibidem*, p. 239.

din punct de vedere duhovnicesc decât cel care din fire este liniștit și deschis la suflet. Virtuțile dobândite prin propriile osteneți și prin lupta cu patimile sunt mult mai prețioase în ochii lui Dumnezeu decât calitățile bune moștenite de la părinți¹.

Ce vor moșteni copiii, dacă părinții lor nu vor fi în stare să corecteze manifestările negative ale temperamentului lor în comportament și în comunicarea cu ceilalți oameni? Problema aceasta rămâne deschisă.

• Poate că dezlegarea ei va fi oferită de enigmaticele cuvinte ale înțeleptului vechi-testamentar. Acesta, fiind urmaș al unui neam binecredincios, dă mărturie despre sine precum urmează: *eram copil iscusit, și de suflet încă m-am întâmplat bun; și mai vârtos, bun fiind, venit-am într-un trup fără de prihană* (Înț. Sol. 8, 19-20).

Întreținându-se pe bogata sa experiență pastorală și medicală, mitropolitul Antonie al Surojului afirmă:

„Fiecare generație moștenește de la toate cele dinaintea ei (în particular copiii de la părinții lor și de la înaintașii cei mai apropiați) caracteristici ale minții, inimii, voinței, particularități ale corpului, probleme rezolvate și nerezolvate... Dacă părinții au rezolvat în ei înșiși o anumită problemă, ei le transmit copiilor o omenitate mai slefuită, eliberată de acca „problemă blestemată”, ca să folosim expresia lui Dostoievski. Dacă ei nu vor fi în stare să o rezolve, generația următoare se va lovi de ea mai devreme sau mai târziu. Și eu am întâlnit oameni care-mi spuneau: „Am cutare sau cu-

tare ispită, apare în mine cutare sau cutare problemă. De unde și până unde?” Și, „săpând” în trecutul lor, reușeam să găsesc de câteva ori la strămoșii și la părinții lui aceeași problemă nerezolvată. Problema apărea în fața aceluia om, care o rezolva tocmai fiindcă știa că e un lucru moștenit și că rezolvând-o o rezolvă pentru bunica sa, pentru bunicul său, pentru străbunicul său și pentru părinții săi”².

Un cunoscut păstor contemporan formulează legea eredității duhovnicești: „...Copilul primește de la părinți doar acel potențial al energiilor dumnezeiești pe care îl aveau părinții lui în momentul când l-au zămislit”. Acest fenomen explică de ce părinții le transmit copiilor lipsa de har, viciile și apucăturile dăunătoare de care nu s-au putut elibera în timpul vieții lor de până atunci. În egală măsură se moșteneză și virtuțile câștigate, „potențialul energiilor dumnezeiești harice”.

Părinții sunt strâns legați de copii prin legături nevăzute, duhovnicesc-morale. Sufletele își împărtășesc valorile și scaturile pe care și le-au însușit. În popor se spune: „Suflet pe suflet vestește”. Comunicarea inimilor se săvârșește ca întrepătrundere și cunoaștere intuitivă, adesea inconștientă. De la strămoși la urmași,

¹ Mitropolitul Antonie al Surojului. *O vstrece* (Despre întâlnire), Klin, 1999, pp. 87-88.

² Igumen N., *O pricinah interesa k satanizmu u molodoi*; (Despre cauzele interesului manifestat față de satanism în rândul tinerilor), în *Otrekaius' ot tebia, satana. Kak spasti naših detei ot satanizma* (Mă lepăd de tine, satana: Cum să ne scapăm copiii de satanism), Moscova, 1999, pp. 16-18.

¹ Cuviosul Ioan, egumenul muntelui Sinai, *Iestvița* (Scara), Sviato-Troițe-Serghieva Lavra, 1908, pp. 93, 160, 181.

ca de la donatorii de sânge la pacienți, se face o „transfuzie” constantă de energie duhovnicească.

Această legătură amintește oarecum de legea vaselor comunicante: nivelul apei din acestea este egal, oricât de mult s-ar turna ori s-ar scoate dintr-unul singur. „Fluidul” de care este plin „rezervorul” părintesc se transferă în sufletul copilului. Tocmai de acolo ia fiul sau fiica multe din elementele creșterii și de dezvoltării organismului său, formării personalității sale. Se transmit și urmările păcatului, și roadele harului. Iar înrăurirea tatălui are aceeași însemnătate cu cea a mamei. Această interacțiune nu încetează niciodată, deși își schimbă formele și intensitatea. Probabil că ea nu depinde de timp și spațiu – cel puțin, nu dispare după moartea fizică a părinților sau copiilor.

După spusele Apostolului Pavel, patriarhul Levi i-a adus zeciuială dreptului Melhisedec încă fiind „în coapsele” străbunicului său Avraam (Evr. 7, 1-10). Acest pasaj din epistola apostolică este anevoie de înțeles. Întâlnindu-se cu arhiereul Melhisedec, patriarhul Avraam i-a dat zeciuială din cele mai bune prăzi ale sale. Însă, după Legea lui Moise, zeciuiala era primită de la poporul lui Israel de către leviți – urmașii lui Levi, strănepotul lui Avraam. Rezultă că Melhisedec a primit zeciuială prin Avraam de la însuși Levi. Avraam nu a generalizat, spunând că aduce dar pentru toți urmașii săi, ci anume din partea lui Levi, care, ca să zicem așa, exista genetic în sămânța lui. Dinainte de a se naște pe pământ, Levi a plătit darea de cinste lui Melhisedec și a împlinit porunca lui Dumnezeu.

Nu el însuși – subliniază Biblia, ci în persoana străbunicului său, pe care nu l-a văzut niciodată viu!

Înrăurirea duhovnicesc-genetică a mamei asupra copilului său este întipărită atât în eposul popoarelor, cât și în experiența ascetică a creștinilor. Inima mamei iubitoare este un organ aparte, foarte sensibil, de comunicare cu copiii. El este uluitor de exact „reglat” pe „frecvența de transmisie” a copilului său. „Rugăciunea mamei te ajunge din fundul mării” – glăsuiește înțelepciunea poporului. Fericitul Augustin spune despre sine că este fiul lacrimilor mamei sale, întrucât cu rugăciunile ei s-a întors, după îndelungi căutări, la calea adevărată.

Sufletul iubitor de mamă suferă și se măhneste intuitiv, chiar fără să știe precis că odrasla ei a dat de necaz. Cunoaștem o mulțime de cazuri când mamele au simțit de la depărtare momentul morții copilului lor. În timpul celui de-al doilea război mondial, multe femei și-au dat seama, printr-un „al șaselea simț”, de clipa morții fiilor lor. Iar după aceea, după săptămâni, venea hârtia oficială, și convingerea amară a inimii se confirma.

Îată un caz real, care s-a petrecut în anul 1996. Despre el s-a scris în presa centrală. Un oarecare părinte, pe nume Pavel, se întorcea acasă după slujbă. De el s-a apropiat o femeie necunoscută și i s-a adresat cu rugămintea: „Vă rog foarte mult să-l împărtășiți pe fiul meu. Este vina mea că nu s-a împărtășit niciodată, mă tem pentru el”. Femeia a dat adresa și a dispărut repede.

Părintele și-a amintit adresa, dar avea anumite îndoieli – multe lucruri se pot întâmpla... Totuși, noaptea a simțit limpede că trebuie să meargă, și dimineața

s-a dus la adresa cu pricina. I-a deschis ușa un bărbat ca la vreo patruzeci de ani, cu o înfățișare foarte bolnăvicioasă, cu fața suptă. Îndată ce părintele Pavel s-a prezentat și a zis că a venit să-l împărtășească la rugămintea mamei lui, acela a încercat să-l dea afară din apartament cu grosolănie, învinuindu-l de minciună. S-a dovedit că mama lui era moartă de doisprezece ani. Atunci, preotul a arătat cu mâna un perete pe care atârna o fotografie și a întrebat: „Cine este acolo? Femeia aceea m-a rugat să vin la dumneavoastră?”. Era fotografia mamei lui. Omul s-a albit la față și l-a pofțit pe preot în cameră ca să-l spovedească și să-l împărtășească.

În ziua următoare, părintele a simțit iar în sufletul său nevoia de a-l vizita pe bărbatul cu pricina. Ajungând acolo, a aflat de la vecini că el murise noaptea trecută. Vecinii i-au povestit că prin bețiile și bătăile sale, omul practic își băgase mama în mormânt, și s-au mirat foarte tare că un asemenea om s-a învrednicit să se împărtășească în ajunul morții¹.

Întâmplarea este, într-adevăr, enigmatică. Este limpede că nu e vorba de o amăgire demonică. După cum se vede, cei morți știu despre noi mai mult decât știm noi înșine, și îl roagă pe Domnul să Se milostivească de cei căzuți. Ajutorul din lumea de dincolo de mormânt dă mărturie despre faptul că împărtășirea, comuniunea dintre oameni (în cazul de față rude) nu încetează odată cu moartea. Așadar, **prin legătura duhovni-**

cesce-genetică se transmite de la părinți la copii o anumită informație duhovnicească. Aceasta poate fi binefăcătoare și mântuitoare sau, dimpotrivă, aducătoare de boli și purtătoare de moarte. Să ilustrăm această afirmație.

Cândva, regele David s-a ispitit de frumusețea Batșebei, soția generalului său Urie. David l-a trimis pe Urie la moarte sigură și, eliberându-și locul dorit, a înduplecat-o pe Batșeba să-l ia de bărbat. Pentru omorul cu premeditare, proacurvie și – principalul – lipsa pocăinței pentru cele săvârșite, Dumnezeu l-a pedepsit pe rege. Prorocul Nathan i-a deschis lui David ochii asupra fărădelegii sale, și acesta și-a recunoscut vina. Atunci, Nathan a răspuns: *...Domnul a ridicat păcatul tău de deasupra ta, și nu vei muri... Dar fiindcă tu, prin această faptă, ai dat vrăjmașilor Domnului pricină să-L hulească, de aceea va muri fiul care îți se va naște... Și a lovit Domnul pruncul pe care i-l născuse lui David femeia lui Urie, și acela s-a îmbolnăvit* (1 Împ. 12, 13-15).

David s-a pocăit cu amar. La rugăciunea fierbinte a adăugat postul aspru, nădăjduind că Domnul îl va milui și copilul va trăi. Strigătul sufletului necăjit s-a intrupat în minunatele stihuri de pocăință ale psalmului 50. Și totuși, copilul a răposat... Și s-a îndreptățit cuvântul Scripturii: *...fiecare se ispitește de a sa pofță fiind tras și amăgit; după aceea, pofța, zămislind, naște păcat, iar păcatul, săvârșindu-se, naște moarte* (Iac. 1, 14-15).

Iubirea dintre David și Virsavia nu se încheie însă pe această notă tristă. După ce au adus roade vrednice de pocăință, Dumnezeu a sfințit căsătoria lor și le-a

¹ Krupin V., *Golos iz mraka* (Glasul din întuneric), în *Gudok*, 9 august 1996, p. 5.

dăruit fiu – legendarul rege Solomon. *Domnul l-a iubit pe el*, precizează Sfânta Scriptură (2 Împ. 12, 24). Acesta i-a întrecut pe toți cărmuitorii pământului prin bogăție, slavă și înțelepciune. Din pricina cucerniciei tatălui său, el a trăit ani mulți și fericiți. În pofida acestui fapt, spre sfârșitul vieții lui femeile i-au stricat inima și au plecat-o spre închinarea la idoli. De aceea, Dumnezeu l-a pedepsit pe Solomon: i s-a născut *Roavam cel cu puțină înțelepciune*, ce prin prostia sa a pricinuit poporului multe nenorociri (3 Împ. 11, 1-43; Sir. 47, 14-31).

Să ne gândim: cel mai înțelept dintre oameni a născut un copil slab de minte! Unii ar putea explica faptul acesta printr-un hazard nefericit sau prin cunoscutul principiu: „La copiii genilor natura se odihnește”. Aici este însă vorba de *Pronia lui Dumnezeu*. Pentru El nu este greu să-i binecuvânteze cu darnicie pe toți urmașii noștri pentru cucernicia părinților.

Un caz apropiat ca însemnătate este descris de Sfântul Ierarh Ignatie (Brianciniov). Pe când era încă adolescent, Avva Elisei s-a îmbolnăvit și era pe moarte. Cu toate strădanile doctorilor, nu mai avea de trăit, după prognosticul acestora, mai mult de trei zile. Tatăl tânărului, care îi ura pe monahi cu încredințare, s-a grăbit să meargă la biserica Sfântului Marcu. Acolo l-a întâmpinat un Bătrân sfânt și l-a întrebat: „Ce e cu tine, domnule Procopie? De ce ești necăjit?” Tatăl a răspuns: „Cel care ți-a descoperit numele meu îți va descoperi și pricina întristării mele”.

Străvăzătorul nevoitor a mers împreună cu tatăl coșleșit de jale la cel ce trăgea să moară și a posfuit-o în

odaie pe mama lui, care era femeie evlavioasă. După aceea, bineplăcutul lui Dumnezeu a început să-l povățuiască și totodată să-l mângâie pe tată: „Dumnezeu caută de la tine împlinirea a trei porunci, și dacă le vei păzi, îi va dăruia viață fiului tău”. Tatăl l-a chemat pe sfântul Evanghelist Marcu ca martor al făgăduinței sale că va împlini totul. Bătrânul a continuat: „Sunt de acum cincisprezece ani de când preacurvești, spurcând patul soției tale. Pentru aceasta, Dumnezeu a secerat cu moarte înainte de vreme cinci dintre copiii tăi. Asta în primul rând. În al doilea rând, nu-l căsătorești cu sila pe tânăr, ci dă-i puțină să primească chipul monahicesc. În al treilea rând, să nu mai ai împărtășire cu ereticii”. Tatăl a ascultat și l-a încredințat pe Bătrân: „Voi păzi cuvintele tale în toate zilele vieții mele”. Nevoitorul s-a rugat îndată cu osârdie, ca și cum s-ar fi pus chezaș înaintea lui Dumnezeu pentru grabnica pocăință a păcatosului, și a treia zi băiatul s-a îndrăvenit cu desăvârșire¹.

Este limpede că pricina duhovnicească a bolii lui mortale erau păcatele grele ale tatălui – **preacurvia, educația greșită a fiului**, în urma căreia acesta putea să se smintească și să meargă pe urmele lui, și **concepția antihristică despre lume**.

Într-adevăr, încălcarea de către părinți a poruncii „să nu curvești” este extrem de primejdioasă pentru sănătatea urmașilor. Odată, Cuviosul Leonid al Optinei a primit un cuplu care avea un fiu bolnav psihic.

¹ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Otecink (Pateric)*, Moscova, 1993, pp. 137-138.

Sfântul a explicat că boala cu pricina era pedeapsa Domnului pentru **neînfrânarea lor sexuală în ajunul marilor praznice bisericești**¹. Și Cuviosul Serafim de Sarov prevenea că **din pricina nepăzirii curăției relațiilor conjugale în zilele de post** se nasc copii morți, iar femeile mor deseori la naștere datorită necinstirii praznicelor bisericești și a duminicilor².

Să nu uităm că Sfântul Serafim i-a spus lucrurile acestea la începutul secolului al XIX-lea unui tânăr care se pregătea să se căsătorească. Acesta ceruse binecuvântare și sfat de la făcătorul de minuni din Sarov. Pesemne că Sfântul a văzut frică de Dumnezeu și credință adâncă în sufletul tânărului, și de aceea i-a dat o povață ascetică atât de anevoioasă³. Iar noi, oameni slabi duhovnicește, să ne mângâiem cu dialogul dintre Apostoli și Mântuitorul pe tema poruncii „să nu curvești”: *zis-au Lui ucenicii Lui: „Dacă așa este pricina omului cu femeia, nu este de folos a se însura”. Iar El a zis lor: „Nu toți încap cuvântul acesta, ci cei cărora le e dat... Cei ce poate a încăpea, să încapă”* (Mt. 19, 10-12).

¹ Citat după: *Što nado znat 'vstupatŭscim v brak: Kniga dlia roditelei, jenihov i nevest, svidetelei* (Ce trebuie să știe ce se căsătorește: Carte pentru părinți, miri și mirese, nași), Moscova, 1999, p. 27.

² *Ibidem*, p. 26.

³ Păreră celor doi mari Bătrâni este confirmată indirect de faptul că Biserica Ortodoxă nu săvârșește căsătorii în vremea posturilor, a Săptămânii Brânzei și în Săptămâna Luminată, între Nașterea Domnului și Bobotează, în zilele dinainte de praznicele mari și de hramul bisericii unde se face nunta, precum și în ajunul miercurilor, vinerilor și duminicilor de peste an.

Înțelesul acestui răspuns este lămurit în „Bazele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse”. ...Continuarea existenței pământești a neamului omenesc reprezintă unul dintre scopurile fundamentale ale legăturii de Dumnezeu rânduite a căsătoriei... Refuzul intenționat al nașterii de prunci, refuz provenit din imbolduri egoiste, depreciază căsătoria și reprezintă un păcat neîndoielnic. Totodată, soții sunt răspunzători în fața lui Dumnezeu pentru educarea corespunzătoare a copiilor. Una dintre căile realizării unei atitudini responsabile față de nașterea lor este reprezentată de înfrânarea de la relațiile sexuale pentru un anumit interval de timp. Totuși, este neapărată nevoie să ne amintim cuvintele pe care le adresează soților creștini Apostolul Pavel: *să nu vă lipsiți unul de altul decât cu bună învoială, pentru un timp, ca să vă îndeletniciți cu postul și cu rugăciunea, și după aceea iarăși să fiți împreună, ca să nu vă ispitească satana pentru neînfrânarea voastră* (1 Cor. 7, 5). Este limpede că în acest domeniu soții trebuie să ia hotărâri de comun acord, apelând la sfatul duhovnicului, iar acesta din urmă este dator să ia în seamă, cu chibzuința cuvenită unui păstor de suflete, condițiile concrete ale vieții perechii cu pricina, vârsta, starea de sănătate, treapta lor de maturitate duhovnicească și multe alte circumstanțe, făcând deosebire între cei ce pot să încapă înaltele cerințe ale înfrânării și cei cărora nu le e dat (Mt. 19, 11) și având în grijă în primul rând ca familia să nu se destrame, ci să se întărească. În hotărârea sa adoptată pe 28 decembrie 1998, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse le-a arătat preoților ce

poartă datoria slujirii de duhovnici că „este inadmisibil să îi silească ori să încerce să-i convingă pe păstoriți, împotriva voinței lor, să refuze viața conjugală în cadrul căsătoriei”; de asemenea, le-a amintit păstorilor duhovnicești nevoia indispensabilă de a „păstra o deosebită decență și o deosebită prudență pastorală în ce privește discutarea cu păstoriții a problemelor legate de diversele aspecte ale vieții lor familiale”¹ (vezi anexa I).

După cum vedem, Biserica Ortodoxă nu-și părăsește fiii în suferințele lor cele din trup (1 Cor. 7, 28). Ea face totul pentru alinarea și chiar pentru deplina îndepărtare a tragicelor urmări ale păcatului strămoșesc și ale păcatelor personale. Întrucât nici pe departe nu sunt în stare toți oamenii să trăiască în celibat, pe cei care doresc să-și întemeieze o familie Biserica îi binecuvântează să se **căsătorească**. Din punct de vedere creștinesc, când își alege soțul (respectiv soția), omul nu trebuie să se orienteze în primul rând după criteriile exterioare: poziția în societate, posibilitățile financiare ș.a.m.d. A lua în considerare toate acestea nu este un păcat, însă a le pune „în capul unghiului” este o greșeală.

Înșelător este farmecul și deșartă este frumusețea, însă femeia care se teme de Domnul este vrednică de

¹ *Osnovî sozitelnoi koncepcii Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi* (Bazele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse), în *Dejanie Iubileinogo Orvianennogo Arhieriskogo Sobora Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi o Sobornom proslavlenii novomucenikov i ispovednikov rossijskikh XX veka* (Actul Sfântului Sinod Arhieresc Jubiliar cu privire la proslăvirea sobornicească a noilor mucenici și mărturisitori ruși ai secolului XX), Moscova, 2000, p. 63.

laudă! (Pilde 31, 30). Într-adevăr, cum zice poporul, „nu cu fața faci casă”. Mult mai importante sunt calitățile duhovnicești ale caracterului și personalității: curăția morală, corectitudinea, bunul simț, frica de Dumnezeu șel. La modul ideal, trebuie să existe unitatea între exterior și interior, între formă și conținut. O greșeală foarte răspândită este aceea că ne legăm pe de-a-ntregul de partea sufletească-trupească a omului iubit, fără să luăm în seamă duhul lui. Iată de ce ne împotmolim în patimi și ne istovim în necazuri.

Domnul le-a dat o deosebită putere să ajute la întemeierea unei **căsnicii reușite** Sfântului Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichici, Sfinților și Dreptilor Dumnezeuști Părinți Ioachim și Ana, Sfântului Apostol Simon Zilotul (Cananitul), Sfântului Filaret cel Milostiv. Mijlocirea acestora îi ajută pe creștini să-și găsească o pereche potrivită.

Unirea dintre soți primește binecuvântarea lui Dumnezeu prin **Taina Căsătoriei**. Săvârșind Taina aceasta, Biserica îl roagă pe Domnul să-i păzească în pace și înțelegere pe cei ce se însoțesc, să-i izbăvească de ispite, să le ajute în nașterea și creșterea copiilor. Căsătoria religioasă se deosebește de cea civilă (juridică) prin faptul că este harică. Harul primit trebuie păzit cu grijă și înmulțit cu râvnă prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. După regula generală, pentru a păstra harul este neapărată nevoie ca soții să facă aceleași lucruri ca pentru a-l dobândi – să se străduie a împlini poruncile lui Dumnezeu. Altminteri riscă să piardă harul, și aceasta îi lasă neajutorăți în fața păcatului. Pentru creștini, să trăiască împreună necununați este un păcat.

Zămislirea (concepția) este un moment foarte tainic. El trebuie sfințit prin rugăciune comună stăruitoare – de pildă, așa cum au făcut Dreptul Tobie și soția lui înainte de împărți patul conjugal. Este remarcabil faptul că Biserica Ortodoxă a inclus istorisirea cu pricina în textul Sfintei Scripturi. *Când au rămas numai amândoi în odaie, Tobie s-a sculat din pat și a zis: „Scoală, soro, să ne rugăm ca Domnul să ne miluiască!” Și a început Tobie a zice: „Bine ești cuvântat Tu, Dumnezeuul părinților noștri, și bine este cuvântat numele Tău cel sfânt și slăvit întru toți vecii! Bine să Te cuvânteze pe Tine cerurile și toate făpturile Tale! Tu ai făcut pe Adam și Tu ai făcut pe Eva, femeia lui, pentru a-i fi ajutor și sprijin, și din ei s-a născut neamul omenesc. Tu ai zis: „Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor asemenea lui”. Și acum, Doamne, nu plăcerea o cauți luând pe sora mea, ci o faci cu inimă curată. Binevoiește, deci, a avea milă de ea și de mine și a ne duce împreună până la bătrânețe!”* (Tobie 8, 4-9).

Așadar, grija pentru soarta copilului începe cu mult înainte de zămislirea lui, iar educarea lui începe cu nouă luni înainte de naștere. Legea eredității duhovnicești implică multe răspunderi pentru oamenii căsătoriți. **Părinții sunt datori să se pregătească atât fizic, cât și duhovnicește, întrucât sunt părtași la actul creator al lui Dumnezeu.** Parafrazându-l pe Apostolul Pavel, putem spune că **tatăl și mama sunt împreună-lucrători (colaboratori) ai lui Dumnezeu.** Ei dau început unei noi persoane umane, ce reprezintă un ogor al lui Dumnezeu, o zidire a lui Dumnezeu (1 Cor. 3, 9).

Teologia morală creștină vede un păcat în starea pătimasă a duhului părinților în momentul zămislirii și în timpul sarcinii: „Părinții își pot face fericit copilul încă dinainte de naștere. După o zămislire cu toate măsurile morale de precauție și o purtare în pânțe cu frică de Dumnezeu, copilul vine pe lume cu o mare putere împotriva păcatului, altfel spus cu o anumită „rezervă de bine”. Este limpede păcatul părinților care fac pe dos: aceștia își molipsesc cu patimile nu numai puterile sufletești, ci și sângele, și astfel le transmit copiilor lor, odată cu zămislirea, propriile boli, atât sufletești, cât și trupești. De aici vine, de pildă, înclinarea ereditară spre beție, spre desfrânare sau caracterul certăreț”¹.

Când părinții afirmă că au pus în copil o părticică din sufletul lor, aceasta nu este o laudă deșartă sau o figură de stil. Această exprimare cu obârșii străvechi este îndreptățită atât la propriu, cât și la figurat. „În mod ereditar li se transmit copiilor de la părinți nu numai însușirile fizice, ci și cele duhovnicești”, afirma un chirurg de excepție, Sfântul Ierarh Luca Voino-Iasenetskii, „și aceasta ne face să ne gândim serios la îndatoririle noastre nu numai față de Dumnezeu, ci și la cele față de neamul omenesc... Marea îndatorire a tuturor părinților este să-și amintească întotdeauna lucrul acesta, să-și biruiască totdeauna defectele și patimile, se să pocăiască întotdeauna de păcatele lor

¹ Protoiereul Evghenii Popov, *Nravstvennoe bogoslovie dlia mirian* (Teologie morală pentru mireni), Moscova, 1993, pp. 300-301.

în fața lui Dumnezeu, să-și curețe mereu inima, așa încât să le transmită curăția inimii și copiilor”¹.

Cu adevărat, *după fiii săi se cunoaște omul* (Sir. 11, 30)! Iată de ce Sfântul Ierarh Filaret al Moscovei își încheie, „Cuvântul despre nașterea de prunci binecuvântată” cu o învățătură de foarte mare însemnătate: „Cei ce doresc să aibă copii vrednici vor face bine dacă mai înainte vor deveni ei înșiși părinți vrednici”².

3.

„Golgota intrauterină”¹

Creștinismul îi cheamă pe *părinți să își asume răspunderea pentru sănătatea duhovnicească și psihică a copiilor*. În acest plan, este interesant de făcut o corelație între recomandările bisericești și cele medicale care privesc comportamentul femeii (inclusiv gravide). Să examinăm niște exemple concrete – căsătoriile consangvine, bolile infecțioase cu transmitere sexuală, alcoolismul, fumatul și narcomania. Aceste fenomene există în viața societății încă din antichitate.

Încă din zorii istoriei, printr-o iconomie aparte a lui Dumnezeu, copiii și nepoții lui Adam și ai Evei s-au înmulțit pe calea relațiilor intime – dar genofondul omenirii era atunci curat de boli ereditare. Acestea au apărut mult mai târziu, când *pământul s-a stricat înaintea feței lui Dumnezeu și s-a umplut de strâmbătate... pentru că tot trupul stricase calea sa pe pământ* (Fac. 6, 11-12). Căsătoriile consangvine au apărut între popoarele păgâne datorită **nepăzirii curăției relațiilor sexuale**.

¹ *Hristitanski brak* (Căsătoria creștincască), în seria *Otec-nik* (Pateric), nr. 3, Moscova, 1997, pp. 92-93.

² Filaret, mitropolitul Moscovei și Kolomnei, *op. cit.*, p. 241.

¹ Această parte a celui de-al doilea capitol al cărții a fost scrisă pe baza seminariilor de cultură duhovnicească a medicului pe care autorul le-a făcut cu studenții Universității Medico-Stomatologice de Stat din Moscova. Materialul a fost adaptat pentru cititorul lipsit de pregătire profesională în domeniul medical: este expus într-o formă simplă, fără a fi încărcat cu terminologie științifică.

Prin prorocul Moise, Dumnezeu le-a interzis fiilor lui Israel să urmeze obiceiurilor Egiptului și Canaanului, pentru că acestea erau rele (Lev. 18, 3). *Să păziți toate poruncile Mele și toate judecățile Mele să le țineți, că omul care le plinește va trăi prin ele* (Lev. 18, 5-6). Interdicția privitoare la căsătoriile consangvine, homosexualitate, lesbianism, bestialitate este însoțită de amenințatoarea preziceră dumnezeiască: *oricine va face urăchunile acestea, sufletul acela se va stârpi din poporul său* (Lev. 18, 29). Cu asprime a osândit legăturile consangvine și Sfântul Apostol Pavel. În numele Domnului, el l-a dat pe cel ce cutezase o asemenea fărâdelege satanei, spre chinuirea trupului, *ca duhul să se mântuiască în ziua Domnului Iisus* (1 Cor. 5, 5).

Știința a dovedit fără putință de tăgadă că **cei proveniți din căsătorii consangvine sunt supuși defectelor de dezvoltare și altor malformații genetice, sunt handicapați fizic sau/și psihic**. „Amestecarea sângelui” duce la degenerarea urmașilor, datorită acumulării genelor defectuoase de același tip, cu proveniență comună. Cu cât este mai îndepărtată înrudirea, cu atât este mai mică probabilitatea apariției unor urmași bolnavi. În cazul verilor de-al doilea, ca este de aproximativ 8%, în cazul verilor primari – de aproximativ 17,5%, iar în cazul rudelor mai apropiate – de peste 50%.

Impresionează și rezultatele cercetărilor efectuate de geneticieni cu privire la compatibilitatea caracteristicilor biologice ale ființelor vii. În jur de o treime (!) din cazurile de avorturi spontane și de copii născuți morți în cadrul căsătoriilor consangvine rezultă din incompa-

tilitatea genetică a soților. Oricât ar părea de paradoxal, înrudirea genetică dintre tată și mamă activează mecanismele de expulzare a produsului de concepție, și viața acestuia se curmă. Printre perechile de acest fel nu puține sunt lipsite de copii. Cel mai bine se poate observa acest fenomen la familiile aristocratice. Afluxul de „sânge proaspăt” era o sursă de revigorare pentru acestea. Una dintre explicațiile acestui fenomen uimitor este faptul că lui Dumnezeu nu îi este pe plac împușinarea, sărăciră diversității genetice a omenirii¹.

Cu adevărat, *fiii desfrânaților nu vor ajunge la desăvârșire, și sămânța ieșită din patul nelegiuit se va stinge. Că de vor și avea viață lungă, nu vor fi de nici o treabă, și bătrânețile lor, la urmă de tot, vor fi fără cinste; iar de vor muri de timpuriu, vor fi fără nădejde, și fără mângâiere vor fi în ziua judecății, pentru că neamul celui nedrept are sfârșit groaznic* (Înț. Sol. 3, 16-19).

Pozițiile Bisericii și medicinei coincid până și în privința **bolilor transmisibile pe cale sexuală**. Acestea din urmă sunt, de regulă, caracteristice pentru persoanele care încălcă cea de-a șaptea poruncă a Legii lui Dumnezeu (*să nu curvești*).

Iată un exemplu din trecutul apropiat. După datele Ministerului Sănătății al U.R.S.S., în anul 1986 în țara noastră a fost înregistrat primul pacient (homosexual) infectat cu virusul S.I.D.A. Bolnavul avusese 22 de parteneri sexuali. Cinci dintre aceștia erau de asemenea infectați. Dintre cei 24 de parteneri ai celor cinci, vi-

¹ L.N. Hahalin, *Zagadka Vazego rebionka* (Enigma copilului dumneavoastră), Moscova, 1990, p. 19.

rusul s-a transmis la trei, inclusiv concubinei unuia dintre ei. Nu după mult timp, aceasta a rămas gravidă și a născut un copil bolnav de S.I.D.A. Atunci, la mijlocul anilor '80, nașterile aveau loc într-o maternitate comună, fără respectarea unor măsuri de prevedere speciale. Unul dintre homosexualii infectați a devenit donator de sânge, infectând pe această cale încă cinci oameni. Iar întrucât contaminarea are loc și prin hrănirea cu laptele muls de la lăuze, numărul noilor-născuți afectați a crescut vertiginos. Rămâne doar să deplângem amarnica suferință pe care o îndură oameni nevinovați din pricina fărădelegilor altora!

Pe temeiul manualului pe care l-au alcătuit în 1996 obstetricieni de frunte ai Universității Californiene¹, vom alcătui tabelul nr. 1. Acesta reflectă **relația de dependență dintre sănătatea produsului de concepție și bolile transmisibile pe cale sexuală de care suferă mama**.

Vom remarca faptul că tratamentul pe care îl primește femeia gravidă sau care alăptează nu este nicidecum lipsit de toxicitate pentru copil. Multe medicamente pătrund în organismul acestuia prin placentă, prin lichidul amniotic și prin laptele de sân. Acțiunea toxică a medicamentelor produce defecte de dezvoltare, tulburări funcționale ale diverselor organe și țesuturi, tulburări ale reacțiilor comportamentale și chiar moartea embrionului/fătului/nou-născutului.

¹ *Матерство, Справочник Калифорнийского Университета (Обстетрица. Manualul Universității Californiene)*, sub red. K. Nisvander și A. Evans, Moscova, 1999, pp. 230-238, 281, 285-286.

Bolile femeii însărcinate	Starea produsului de concepție
Infecția H.I.V.	Riscul de contaminare intrauterină în condițiile infecției H.I.V. asimptomatice la mamă oscilează între 7 și 71%. În condițiile afectării de către S.I.D.A. (stadiul final al infecției H.I.V.), el este și mai mare. Cezariana nu micșorează probabilitatea contaminării. Nou-născutul are greutate scăzută (sub 2500 gr).
Hepatita virală B și C	Virusul se transmite prin sânge, salivă, laptele de sân și duce la avort sau la nașterea unui copil mort. Hepatita B este observată mai des (până la 75% din cazuri) la noii-născuți ale căror mame s-au infectat cu virusul respectiv spre sfârșitul sarcinii. Riscul contaminării intrauterine cu hepatita C nu depinde de momentul infectării mamei.
Herpesul organelor genitale (boală care trebuie deosebită de erupțiile herpetice banale de pe buze și din jurul nasului)	În cazul în care mama este la prima infecție, crește probabilitatea avortului și a nașterii premature. 50% dintre copii vor prezenta simptomatologia herpetică. Crește riscul de complicații neurologice grave (inclusiv de atrofie a creierului), de miocardită, de encefalită, de hepatită și de moarte a nou-născutului.

Sifilisul	Tratamentul început în a 16-a săptămână de sarcină previne sifilisul congenital la copil; la termene mai avansate, de obicei <i>nu reușește să-l</i> mai înlăture. În absența tratamentului, 25% dintre sarcini se termină prin moartea produsului de concepție și prin avort, 25-30% dintre copii mor la scurt timp după naștere, iar la 40% dintre copiii supraviețuitori se manifestă simptome de sifilis la 3 săptămâni după naștere.
Gonoreea	Infecția intrauterină duce la întârzierea dezvoltării, la sepsis și la corioamniotită (inflamarea placentei și a învelișurilor produsului de concepție); infecția în <i> timpul nașterii </i> duce la <i>conjunctivită, otită și vulvovaginită</i> (infecția organelor genitale externe).

Un tablou analog se observă în cazul **alcoolismului părinților**. Urmările distructive ale **conceperii copilului la beție** sunt cunoscute din cele mai vechi timpuri. Un mit grecesc povestește că din Zeus, care era desăvârșit la minte și la trup, dar se afla atunci în stare de beție, zeița Hera l-a zămislit pe Hefaistos (Vulcan în versiunea română). Acesta a ieșit ghebos, schiop, slab de trup și cu caracter dezechilibrat. După părerea lui Hipocrate, consumul de băuturi spirtoase înainte de concepere are ca rezultat copii reduși mintal și epilectici. Aristotel vede o asemănare între mamele care se dedau beției și copiii lor. „Bețivii nasc bețivi”, glăsuiește un aforism al lui Plutarh.

Fiecare pahărel băut de femeia gravidă este împărțit cu copilul ei. Iar organismul fătului epurează alcoolul din sânge de două ori mai încet decât organismul mamei. Uneori, fătul ajunge la pierderea cunoștinței și la moarte atunci când mama lui este deja trează și începe să-și vină în fire. Alcoolismul cronic al mamei duce la **sindromul alcoolic al fătului**. Când mama consumă mai mult de 50 ml/zi (este vorba de echivalentul în alcool pur), 32% dintre copii se aleg cu defecte de dezvoltare. Reducerea dozei nu aduce după sine nici un efect pozitiv. Vălămător este până și abuzul episodic de băuturi spirtoase¹.

Acestea influențează produsul de concepție în funcție de stadiul dezvoltării intrauterine. Înainte de fertilizare, alcoolul aduce vătămare spermatozoizilor și ovulelor. De la concepție până în săptămâna a 9-a este perioada de formare intensivă a organelor și țesuturilor. Atunci sensibilitatea celulelor produsului de concepție la acțiunea factorilor externi (inclusiv a preparatelor medicamentoase și a alcoolului) este maximă. Din săptămâna a 9-a până la sfârșitul sarcinii continuă să se formeze organele principale ale copilului (inclusiv creierul și organele sexuale). Creșterea acestora poate fi încetinită².

Noii-născuți se ivesc pe lume mici, cu tulburări psihice și fizice (mai ales ale capului, inimii, extremităților și sistemului nervos central). Se observă anoma-

¹ Ibidem, pp. 53-54; N.P. Bocikov, *Kliničeskaja gnetika: Učebnik* (Genetică clinică: Manual), Moscova, 2001, p. 408.

² M.M. Șehtman, *Rukovodstvo po ekstragenital'noi patologii u beremennoj* (Vademecum de patologie extragenitală a femeii gravide), Moscova, 1999, p. 762.

lii de dezvoltare intrauterină: ptoză palpebrală (pleoape căzute), asimetrie a ochilor, modificări ale formei craniului, aplazizarea occipitalului etc. La copii se observă întârzierea dezvoltării mintale, infantilism, nevropatii, tulburări de somn și de apetit, crize frecvente de isterie și de panică provocate de canze neînsemnate, proastă coordonare a mișcărilor, dureri de cap și alte simptome. Sunt copii nervoși, cu nivel intelectual scăzut, înclinați spre cruzime, spre fapte criminale, și care se lasă cu ușurință influențați în rău...

Nu degeaba cu multe veacuri înaintea achizițiilor moderne ale medicinei îngerul Domnului a prevenit-o pe soția dreptului vechi-testamentar: *...ai să zămisești și ai să naști un fiu; așadar, să nu bei vin și sicheră* (tip de băutură alcoolică)... *și a născut femeia un fiu, și i-au pus numele Samson. Și a crescut copilul, și l-a binecuvântat pe el Domnul* (Jud. 13, 7 și 24). Samson se distingea printr-o mare forță fizică: nu avea egal ca putere.

Există dovezi convingătoare și cu privire la influența negativă a **fumatului** asupra dezvoltării copilului. Nu degeaba Biserica echivalează fumatul cu o sinucidere lentă sau cel puțin cu o tentativă de sinucidere lentă. Făță de cei din jur, fumătorul devine un ucigaș involuntar. Când femeia gravidă se află într-o încăpere plină cu fum de țigară, chiar fără să fumeze ea însăși, prin aerul inspirat chinuie copilul. Când femeia fumează, copilul ei este, *metaforic vorbind*, zăvorât într-un uter plin cu nicotină. Inima îi bate mai repede; el „tușește”, se înăbușă din pricina lipsei acute de oxigen și a otrăvirii cu produșii de descompunere ai nicotinei.

Rezultatul? Avorturi, întârzierea dezvoltării intrauterine, ruperea prematură a apelor și dezlipirea prematură a placentei, nașteri premature, nașteri de copii morți. După datele savanților americani, la gravidele care fumează sub un pachet de țigări pe zi riscul morții fătului crește cu 20%, la cele care fumează peste un pachet de țigări pe zi – cu 30%. Nu s-a reușit să se stabilească dacă există o limită inferioară a numărului de țigări fumate, sub care produsul de concepție să nu fie supus la risc¹. În Statele Unite și în Marea Britanie, o treime dintre noii-născuți cu greutate scăzute aparțin mamelor fumătoare. Copiii acestora sunt foarte sensibili la boli ale aparatului respirator, inclusiv la cancer. Probabilitatea morții subite este dublă.

La urmări extrem de tragice pentru sănătatea copiilor duce și **narcomania**. Câteva luni de injecții regulate cu heroină sunt de ajuns pentru a deregla serios ciclul menstrual. Cu timpul, activitatea glandelor endocrine degenerază ireversibil, mușchii uterini se atrofiază. Sentimentul propriului handicap provoacă un disconfort psihologic cumplit, mergând până la depresii cronice și tentative de sinucidere.

Dacă femeia rămâne totuși gravidă, șansa de a naște un copil sănătos este scăzută. Pe fondul consumului de narcotice, placenta funcționează anormal. Rezultatul este proasta nutriție a produsului de concepție, defecte de dezvoltare; câteodată, deznodământul este letal. Copiii mamelor narcomane sunt prematuri, fragili din punct de vedere fizic, au defecte de dezvoltare,

¹ *Akușerstvo* (vezi mai sus), pp. 48, 54.

greutate și înălțime mică. Imunitatea lor este scăzută și prezintă susceptibilitate crescută la boli infecțioase. Psihicul le este șubred din start, lipsit de rezistență la stressuri, cu reacții lipsite de echilibru. În viitor, aceasta îi va împinge să caute refugiu în droguri.

Dar cum se iau naștere condițiile prielnice pentru formarea așa-numitei personalități narcotice? Un rol însemnat este jucat aici de faptul că ocl în cauză a fost obișnuit încă de când era în uter să primească substanțe narcotice prin sângele mamei. La el apare **dependența chimică**! Parcă este „reglat” pe consumul de narcotice, integrându-le în propriul metabolism. Narcoticul devine parte a organismului și se substituie funcțional anumitor hormoni, a căror producție cunoaște o scădere esențială. Dezechilibrul hormonal crește după ce narcoticele sunt eliminate din organism. La *noii-născuți*, aceasta are loc prin rinichi, intestine și plămâni. Atunci corpul semnalizează că are neapărată nevoie să-și completeze componentele. Astfel ia naștere cerința de a primi doze noi de narcotice. Dacă aceasta nu este satisfăcută, apare **sindromul de abstenență**.

Manualul de obstetrică sus-menționat, apărut în 1996 sub egida Universității Californiene, ne oferă în această privință informații cutremurătoare¹ (vezi tabelul nr. 2).

Narcoticul	Efectul asupra produsului de concepție
Hașiș, marijuana	Avort, naștere prematură; întârzierea dezvoltării intrauterine (reducerea diametrului cranian și a lungimii fătului, greutatea nou-născutului scade în medie cu 105 g). Fumarea a peste 5 țigări cu marijuana pe săptămână scade greutatea copilului cu 130 g.
Cocaină	Crește riscul următoarelor complicații: avort, rupere a apelor și dezlipire placentară prematură, naștere prematură, intoxicația, hipoxia (foamea de oxigen) și moartea fătului. Cocaina provoacă spasm vascular, mărește frecvența contracțiilor cardiace și valorile tensiunii arteriale. Există risc de malformații congenitale, de accident vascular și de moarte subită a sugarului.
Amfetamine	Întârzierea dezvoltării intrauterine (greutatea scade în medie cu 225 g, iar diametrul cerebral – cu 0,8 cm). Există riscul de dezlipire prematură a placentei, de malformații congenitale și de hipoxie. La <i>noii-născuți</i> apare sindromul de abstenență (somnolență, lene la supt etc.).

¹ Ibidem, pp. 55-63.

Opioide (metadonă și mai ales heroină)	În 20-35% la sută din cazuri are loc nașterea prematură, iar în 12-45% se produce întârzierea dezvoltării intrauterine. Riscul de moarte subită a sugarului ajunge până la 2-4%. La 95% dintre noii-născuți se observă sindromul de abinență, care la 12-25% din cazuri se manifestă în formă gravă (dureri puternice, diaree, frisoane etc.).
Halucinogene (LSD, fenciclidină)	Risc de anomalii cromozomiale și de defecte de dezvoltare (anomalii ale feței). Urmărilor pe termen lung nu au fost studiate.
Dizolvanți organici (toluol, auroclac)	I.a.făt apar tulburări de tipul „sindromului alcoolic”; întârzierea dezvoltării intrauterine, anomalii ale extremităților, hidrocefalie, micșorarea dimensiunilor creierului și craniului din pricina dezvoltării insuficiente (microcefalie) ș.a.m.d. La noii-născuți se instalează o stare de acidoză permanentă.

Astfel, deprinderile dăunătoare (alcoolismul, fumatul și narcomania) reprezintă o patologie familială contagioasă. Această „infecție” duhovnicesc-psibologică migrează de la o generație la alta, perturbând activitatea vitală a embrionului prin intermediul acțiunii sale asupra aparatului genetic și a proceselor fiziologice.

Un alt exemplu tipic de suferință a copiilor pentru care sunt vinovați părinții este **avortul provocat**. Creștinismul afirmă că orice atentat la viața omului este criminal, începând din momentul zămisliirii¹. Întreruperea intenționată a sarcinii, indiferent de termen, este echivalată cu un asasinat. Întrucât o parte a vinei este asupra celor care conving mama să avorteze ori iau parte la procedura avortului, Biserica Ortodoxă „chicamă statul să recunoască dreptul lucrătorilor medicali de a refuza, din motive de conștiință, să efectueze avorturi... Medicul este dator să dea dovadă de maximă responsabilitate în ce privește punerea unui diagnostic ce poate împinge femeia la întreruperea sarcinii”. Totodată, trebuie ca „indicațiile medicale să fie confruntate atent cu imperativele conștiinței creștine”, iar pacienta să fie prevenită cinstit asupra efectelor secundare ale avortului².

Biserica binecuvăntează mișcarea antiavort. Într-un cântec scris de participanți ai acesteia vorbește copilul omorât fără vină:

¹ Această abordare este în general comună religiilor lumii. Este interesant de remarcat că în anumite state (de exemplu, în Japonia) viața omului este măsurată nu începând de la naștere, ci de la concepere. Vârsta trecută în pașapoartele japonezilor include perioada dezvoltării intrauterine (de regulă, nouă luni).

² *Osnovi soțialnoi konfeptii Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi* (Bazele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse), în *Deiannie Iubileinoio Osviaščennio Arhiereiskio Sobora Russkioi Pravoslavnoi Tserkvi o Sobornom proslavlennio novomucenikov i ispovednikov rosiiskih XX veka* (Actul Sfântului Sinod Arhieresc Jubiliar cu privire la proslăvirea sobornicească a noilor mucenici și mărturisitori ruși ai secolului XX), p. 63.

Eu sunt copilul nenăscut pe lume,
Sunt sufletul orfan, lipsit de nume,
Din inima de doctor gerul crunt,
Nod fără milă retezat eu sunt.
Trăiți, deci, cum poștiți, tată și mamă,
Trăiți „ca toți” și nu mă luați în seamă,
Tot vă iubesc mai mult decât oricine,
Chiar dacă ați uitat deja de mine.

Femeia care a avortat nu este respinsă de Biserică, ci este chemată să se pocăiască și să biruie urmările pierzătoare ale păcatului săvârșit. Potrivit „Bazelor concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse”, adoptate la Sinodul Arhieresc Jubiliar din august 2000, „în cazurile când există o amenințare directă asupra vieții mamei în cazul continuării sarcinii, mai ales dacă are și alți copii, în practica pastorală se recomandă să se facă pogorământ. Femeia care a făcut întrerupere de sarcină în asemenea circumstanțe (de indicație medicală absolută – n.a.) nu este exclusă de la împărtășirea cu Biserica (este vorba de Taina Împărtășaniei – n.a.), însă această împărtășire este condiționată de împlinirea de către ea a rânduielii de pocăință pe care o hotărăște preotul la care se mărturisește”.

Să ne îndreptăm atenția asupra a trei momente.

În primul rând, oricare ar fi motivația avortului, femeia are de acum înainte **îndatoriri morale sporite**. Ea trebuie să-și amintească întotdeauna de copilul zămislit, însă nenăscut. Spre pomenirea sufletului acestuia, trebuie să dea milostenie și să facă felurite alte fapte de milostivire. La liturghii și la panihide nu

se fac rugăciuni pentru pruncul lipsit de nume *ucis fără vină în pânțele*. Pentru el se fac rugăciuni cu propriile cuvinte și, cu binecuvântarea duhovnicului, se poate citi „Acatistul de pocăință pentru femeile care și-au omorât pruncii în pânțele”. Mama credincioasă care din oarecare pricină nu a cruțat viața fătului poate face următoarea rugăciune către Milostivul Dumnezeu:

„Pomenește, Iubitorule de oameni Doamne, sufletele robilor Tăi prunci care s-au mutat de la cele de aici, în pânțele maicilor pravoslavnice săvârșindu-se cu moarte năprasică din pricina întâmplărilor neașteptate, ori a nașterii grele, ori a lipsei de prevedere, ori dați fiind morții cu bună știință, și din pricină ca acestea neprimind Sfântul Botez.

Botează-i, Doamne, în marea îndurărilor Tale (după cum se știe, Biserica nu săvârșeste Taina Botezului asupra oamenilor morți; la Dumnezeu însă *toate sunt cu putință* (Mc. 10, 27) – n. a.) și mântuiește-i cu harul Tău cel nepovestit, iar pe mine, păcătoasa (numele), care am săvârșit uciderea pruncului/pruncilor din pânțele mele, iartă-mă și nu mă lipsi de milostivirea Ta. Amin.

Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătoasei (metanie mare).

Doamne, pentru credința și lacrimile mele miluiește-i pe fiii mei care au murit în pânțele mele; pentru milostivirea Ta, Doamne, nu-i lipsi de lumina Ta cea dumnezeiască”.

În al doilea rând, o circumstanță atenuantă în problema avortului este cazul când **dezvoltarea fătului pune în primejdie viața mamei**. Atunci, întreruperea sarcinii este o măsură de forță majoră; ea nu con-

sluție scopul intervenției chirurgicale, ci un efect secundar și nedorit. Aici se pune în aplicare străvechiul principiu: „Dintre două rele, alege-l pe cel mai mic”.

Să zicem că la examinarea gravidei se descoperă un miom uterin multiplu sau un cancer de corp uterin. Tratamentul neinvaziv este deja lipsit de eficacitate. Ca atare, extirparea uterului, cu produsul de concepție cu tot, este oricum un rău mai mic decât abținerea de la operație, care va duce fără îndoială la pierderea ambelor vieți. În mod asemănător se rezolvă problema și în cazul sarcinii extrauterine atunci când trebuie extirpată o trompă uterină, eventual împreună cu o porțiune din uter. Cunoaștem totuși cazuri când mama și-a jertfit viața pentru a salva pruncul.

În al treilea rând, pogorământul Bisericii față de nepuțințele omenești nu poate fi socotit binecuvântare pentru uciderea de prunci. Indicațiile medicale de întrerupere artificială a sarcinii nu trebuie interpretate arbitrar. Din categoria lor **nu fac parte** acele boli ale mamei al căror tratament nu impune avort, nici bolile produsului de concepție. Descoperirea unei anumite patologii la copil nu dă dreptul moral la avort. Pe deasupra, consultul medico-genetic și diagnosticul prenatal nu sunt scutite de erori. „Se poate considera că diagnosticul prenatal este îndreptățit din punct de vedere moral atunci când el este orientat spre tratarea bolilor descoperite într-un stadiu cât mai precoce și spre pregătirea părinților pentru a-l îngriji într-un mod aparte pe copilul bolnav. Orice om are dreptul la viață, la dragoste și la grijă, indiferent ce boală are”¹.

¹ Ibidem, p. 63.

De pe poziții creștine nu există deosebire de principiu între uciderea unui embrion/făt downian și cea a unui nou-născut downian. Și totuși, această maladie a produsului de concepție este pe lista indicațiilor medicale oficiale de avort. Pe de o parte, cei ce suferă de sindrom Down nu sunt membri valizi ai societății și au nevoie de îngrijire permanentă. Într-o anumită măsură, ei sunt lipsiți de capacitate de muncă și nu răspund pentru faptele lor. Pe de altă, pe oamenii de acest fel Dumnezeu îi judecă altfel decât pe cei sănătoși din punct de vedere psihic. Și ceea ce li se iartă primilor, nu li se iartă celorlalți. Ca atare, sindromul Down este una din căile de mântuire, pe care neurmata Purtare de grijă dumnezeiască o alege pentru anumiți oameni.

Având în vedere lucrul acesta, Cuviosul Paisie Aghioritul se exprimă cât se poate de categoric: „Ei merg la rai fără multă osteneală... Dacă părinții vor privi această problemă astfel, duhovnicește, vor trage folos și pentru sine, și vor avea plată duhovnicească”². Într-una dintre scrisorile Sfântului Teofan Zăvorâtul există o frază remarcabilă cu privire la copiii handicapați psihic: „Idioți! Ei sunt idioți numai pentru noi, dar nu pentru ei înșiși și nu pentru Dumnezeu. Duhul lor crește pe o cale aparte. Se prea poate ca noi, cei „înțelepți”, să ne dovedim a fi mai răi decât idioții. Iar copiii sunt cu toții îngeri ai lui Dumnezeu”³.

¹ Cuviosul Paisie Aghioritul, *Măști o sem'e hristianskoi* (Gânduri despre familia creștină), Moscova, 2001, pp. 37-38.

² Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Nastavleniia v duhovnoi žizni* (Povățuirii în viața duhovnicească), Moscova, 1994, pp. 69, 115.

Bineînțeles, nu toți adulții au o credință atât de puternică. Și atunci, să ne rugăm ca Domnul să ne-o înmulțească (Lc. 17, 5). Să strigăm cu lacrimi, ca tatăl tânărului îndrăcit: *Cred, Doamne! Ajută necredinței mele* (Mc. 9, 24).

Biserica îi cheamă pe părinți să ducă, dacă Dumnezeu le-o trimite, nu numai crucea lipsei de copii, ci și pe cea a nașterii și creșterii copilului invalid. În răsmeara noastră, unii oameni aruncă în voia soartei până și copii sănătoși, văzând în ei o povară și nedorind să se despartă de propriul egoism. A lua asupra ta răspunderea pentru viața unui prunc neajutorat este o nevoință aparte. Ea presupune să te asemeni samarineanului milostiv din parabola evanghelică. O asemenea hotărâre cere o bărbăție uriașă și o credință puternică. Drept mângâiere slujește aici nădejdea în Purtarea de grijă a lui Dumnezeu: „Dumnezeu a dat copii – va da și cele de trebuință pentru copii”. Oamenii care privesc în perspectivă contează și pe progresul medicinei. Cine poate băga mâna în foc că în viitor știința nu va găsi o cale de vindecare a bolilor congenitale (inclusiv ereditare)?

Nu trebuie disprețuite nici măsurile de prevedere ce trebuie luate pentru a nu provoca maladii intrauterine. Biblia le poruncește părinților să se îngrijească de trupul fiicei lor (Sir. 7, 26). Și femeia trebuie să-și ocrotească sănătatea cu grijă și să respecte regulile sanitar-igienice. La nevoie, se recomandă ca ea să efectueze din vreme vaccinarea împotriva bolilor infecțioase (în particular împotriva rubeolei) și să se afle sub observația specialiștilor. Gravida trebuie să

evite situațiile capabile să dăuneze produsului de concepție. În această categorie intră contactele cu cei afectați de boli contagioase (mai ales de rubeolă), rămânerea într-o zonă cu nivel crescut de radiații, munca excesivă în fața calculatorului, consumul de băuturi spirtoase și alimente de proastă calitate, folosirea necontrolată a medicamentelor, stresurile psihoemoționale, suprasolicitarea fizică ș.a.m.d. Tocmai aceste lucruri evidente vor constitui împlinirea după putere a sfatului evanghelic: *mai înainte de boală te îngrijește și în boala ta nu fi nebagător de seamă* (Sir. 18, 19; 38, 9).

Să ne amintim că mulți oameni și-au găsit locul în viață în pofida unor defecte fizice sau psihice înnăscute. Adeseori Dumnezeu a rânduit în așa fel ca acele neajunsuri să fie compensate prin dezvoltarea altor puteri și capacități ale omului. Din mila lui Dumnezeu, talentul și efortul de voință i-au îngăduit orbului Homer să cânte campania spartanilor¹ împotriva Troiei. Dacă poetul s-ar fi născut cu câteva sute de ani mai târziu în Sparta, negreșit ar fi fost aruncat într-o prăpastie ca un „gunoi”, ca o „drojdie a societății” – însă atunci omenirea ar fi rămas lipsită de „Iliada” și „Odiseea”. Defectul înnăscut de mers nu l-a împiedicat pe Hannibal, celebrul general din antichitate, să ajungă ceea ce a ajuns. Narses, marele general bizantin, era handicapat din naștere (pitic). Totuși, mulțumită biruințelor lui credința ortodoxă s-a întărit în vremea sfântului împărat Justinian.

¹ Amintim cititorilor că Menelau, a cărui soție fusese răpită de către Paris, era regele Spartei (n. tr.).

Defectele congenitale nu sunt piedici în calea mântuirii sufletului și a atingerii sfințeniei. De pildă, în anul 1881, într-o familie de țărani săraci trebuia să se nască al patrulea copil. Mama a văzut un vis prorocesc: fiica ce avea să vină pe lume i s-a arătat în chip de pasăre albă cu chip orenesc și cu ochii închiși, și i s-a așezat pe mână dreaptă. Femeia, temătoare de Dumnezeu, a văzut în acest vis un semn și a renunțat la planul de a da copilul la orfelinat. Fetița se născuse nu numai oarbă, ci cu totul lipsită de ochi, cu pleoapele lipite. Mai apoi, Biserica avea s-o proslăvească în ceata sfinților sub numele de Fericita Matrona din Moscova. Ei bine, dacă o asemenea situație s-ar fi întâmplat în zilele noastre, analizele speciale ar fi dat prilej pentru avort.

Înteruperea provocată a sarcinii din pricina refuzului de a avea un copil invalid nu o scutește pe femeie de suferințe. Câteodată, acestea sunt chiar sporite în urma muștrărilor de conștiință, a sentimentului de vinovăție și a simțirii mâniei lui Dumnezeu. Iată istorisirea unei femei pe nume T. (din motive lesne de înțeles, nu dăm numele ei și publicația din care au fost luate informațiile ce urmează – n. a.). Aflând că a rămas însărcinată, a renunțat la băutura, la fumat și la antrenamentele de box. Sarcina a decurs fără toxicoze. Viitoarea mamă avea moralul ridicat și se simțea fericită.

„În săptămâna 31”, povestește ea, „știam deja că acolo, înăuntrul meu, se află o fetiță, pe care aveam să o numesc Sașa. Și deodată, într-o clipă, totul s-a prăbușit. Era o zi senină și însorită. Mergeam pe stradă și mă gândeam că în scurtă vreme îmi voi vedea fiica

pe monitorul ecografului. Odată ajunsă în cabinet, m-am întins pe pat. Doctorul a început să plimbe transductorul peste burtă mea și, deodată, a zis: „În ciuda faptului că săptămâna 31 de sarcină este deja pe terminate, va trebui să faceți avort!” Cuvintele lui sunau ca o sentință.

– Ce s-a întâmplat, doctore?! – creierul meu refuza să-i ia spusele în serios.

– Așa trebuie. Copilul dumneavoastră are un defect cardiac incompatibil cu viața. Trebuie luate măsuri fără întârziere. Naștere artificială...

Nu voiam să cred – am mers la Bakulevka (Centrul de chirurgie cardiovasculară „A. N. Bakulev” – n. a.), însă am auzit același lucru: „Situația este foarte serioasă. Copilul dumneavoastră nu are șanse de supraviețuire, și e mai bine să faceți imediat ceea ce trebuie. Nu are nici un sens să mai așteptați”.

Primul sentiment a fost acela de șoc. Și era a doua lovitură într-un răstimp foarte scurt. Exact cu o săptămână înainte mă despărțisem de soț. Inițiativa fusese a mea, însă el făcuse tot ce îi stătea în putință ca să se ajungă la deznodământul acesta. Ca în toate căsniciile conflictuale, care se află în pragul destrămării, am avut parte de toate: lacrimi, scandaluri, veselă spartă... Probabil, căsnicia noastră se epuizase complet”.

După cuvintele lui T., a „născut singură, fără narcoză și fără anestezie. Doctorii au considerat că nu are sens să mă narcotizeze: totul trebuia să decurgă repede, deoarece copilul era destul de mic. Pe scurt, simțeam și înțelegeam cum mă despart treptat de fiica mea”.

Lucrul cel mai cumplit însă de-abia acum o aștepta. Diagnosticul medical oficial nu s-a confirmat pe deplin. După nașterea prematură provocată artificial, medicii au descoperit la copilul mort o malformație gravă a inimii. Totuși, s-a pus în evidență nici urmă de defect genetic și de boală infecțioasă, pe care ei le presupuseră a fi cauza malformației cardiace.

Când s-au întâmplat toate acestea, nefericita mamă nu mai putea nici să gândească. A fost lovită de o depresie crâncenă. Starea ei fizică se apropia de comă, fiind caracterizată de febră mare și dureri înfiorătoare. Pe fond psihic și din cauza intervenției operatorii în funcționarea organismului, imunitatea i-a slăbit extrem de mult. A scăzut în greutate până la 43 de kilograme. Suferind cu suflul și cu trupul, bolnava a zăcut trei săptămâni în maternitate, iar apoi o lună și jumătate acasă și două luni iarăși în spital.

Analizând în mod critic situația, T. recunoaște cinstit: „Eu cred că în cea mai mare parte această nenorocire s-a întâmplat din voia lui Dumnezeu, nu de altceva. Este evident că eu și soțul meu nu am meritat copilul acela. El nu a fost zămislit și purtat în pântec cu dragostea cuvenită... De acum voi aborda această problemă într-un mod foarte responsabil. În orice caz, am să chibzuiesc bine cu cine să rămân gravidă... M-am maturizat. A fost un punct de cotitură în existența mea... Singurul lucru pentru care îmi pare rău este faptul că nu am dat atenție semnelor de Sus. Pur și simplu n-am vrut să le bag în seamă. Mi s-a dat un „bobârnac” ușor, și nu am reacționat. Am plătit prin tot ce s-a întâmplat. Acum mi-am învățat lecția de nota zece!”

Da, aspră lecție i-a dat soarta! Avortul are urmări foarte serioase și complicații ce merg departe. Natura nu rămâne nepăsătoare la această operație. Oricare ar fi motivele avortului, adeseori el devine o cauză de traumă psihologică, de diverse boli ginecologice, de neducere la termen a următoarelor sarcini (avort spontan), de naștere prematură sau chiar la termen a unui copil cu handicap (mergând până la paralizie cerebrală).

„Avortul poate duce la sterilitatea copiilor și chiar nepoților dumneavoastră!” – declară Anthony Kederman, profesor într-o clinică londoneză de ginecologie și probleme ale reproducerii, în paginile revistei „Pentru mamă”. El a emis ipoteza cauzei genetice a sterilității post-avort. Înainte se credea că imposibilitatea de a concepe după avort se explică în primul rând prin lezarea mecanică a uterului și inflamația consecutivă a anexelor acestuia, dezvoltarea de procese sinechiale, dezechilibru hormonal ș.a.m.d. Totuși, noile date științifice indică și cauze mai profunde. În esență, avortul este o intervenție traumatizantă în funcționarea întregului organism. Foarte aproape, la 7-10 cm, sunt dispuse ovarele. În acestea se elaborează și se păstrează ovulele, care poartă informația genetică. Savanții au examinat zeci de mii de femei care au făcut avort. Este un eșantion reprezentativ din punct de vedere statistic. Și bănuielele s-au confirmat pe deplin: **după avort ia naștere și se propagă o „undă de șoc”!** **Accasta trece prin ovule și le modifică ADN-ul¹.**

¹ Revista *Znanie – sila* (Cunoașterea este putere), nr. 6, 2001, p. 14.

După părerea lui A. Kedderman, în primul rând sunt afectate genele care răspund de capacitățile reproductiv-ve ale viitorului copil. Uneori, ADN-ul suferă modificări ireversibile, și ovulul devine absolut inapt pentru concepție. Totuși, în majoritatea cazurilor el este capabil de a fi fertilizat – și atunci, în urma unuia dintre contactele sexuale este conceput un embrion cu gene reproductiv modificate. Cu timpul, când copilul respectiv va crește, nu este exclus ca el să aibă probleme cu conceperea propriilor săi copii. Este posibilă și altă variantă. Genele lezate rămân inactivе și nu influențează copiii. În schimb, ele transmit defectul nepoatelor și strănepoatelor¹. Desigur, nu este obligatoriu ca aceea să fie absolut sterile. La ele poate fi însă prezent un grad înalt de probabilitate a avortului, a metroragiilor, a bolilor infecțioas-inflamatorii, oncologice și a altor afecțiuni ce țin de sfera sexuală. În general, dacă bunicile și mamele și-ar da seama de acest lucru, ar proceda cu mai multă prudență și înțelepciune. Ele și-ar aminti că ochii Domnului văd omul în pânteccele mamei lui (Ps. 138, 15-16), și El răzbuună sângele (Ps. 9, 12). Ce adevărată este zicătoarea: „Dacă tinerețea ar ști, dacă bătrânețea ar putea!”.

Din punct de vedere psihologic, avortul este înfricoșător nu numai când a fost săvârșit deja. Este periculoasă până și intenția de a face întrerupere de sarcină. Problema este că produsul de concepție e foarte strâns legat de mamă. Delimitându-l subiectiv, mama intră în relații absolut deosebite cu el și îl uneș-

te cu lumea înconjurătoare. În luna a doua de viață intrauterină se formează sistemul nervos central. La o lună și jumătate, embrionul reacționează la durere și se ferește atunci când spre abdomenul mamei este îndreptat un fascicul luminos. La cinci luni, embrionul „aude” strigătele puternice, se „șperie”, se „supără”, „amenință” – percepe stările sufletești ale mamei din intonațiile cuvintelor ei. Cam de la șase luni începe viața intelectuală a copilului. Comportamentul lui se modifică ca răspuns la glasul părinților. El își „leagă” acțiunile de glasul cunoscut, uneori „presimte” care mișcări vor stârni satisfacția părinților și care nu.

Potrivit arhimandritului Rafail (Karelin), când mama se gândește la avort, aceasta, cu îngăduința lui Dumnezeu, îl face pe făt să se cutremure și îi formează așa-numitul „complex al ucigașului”. Femeia care vrea să avorteze transmite deja odraslei salc, sădește deja în sufletul lui aplecarea către omor. Poate că această înclinație nu va provoca în mod nemijlocit crime, însă ea se va manifesta la copil prin cruzime și sadism față de oameni și față de natura înconjurătoare. Când mama se gândește, când ia în considerare problema întreruperii artificiale de sarcină, copilul pare că „își dă seama” de acest lucru. Frecvența bătăilor inimii crește – el simte amenințarea. Și dacă el vine totuși pe lume, nu este exclus ca dragostea de părinți să se răcească în inima lui¹.

Impulsurile dușmănoase înconștiente (și cu atât mai mult cele conștiente) împotriva copilului zămislit sau deja născut constituie o deviație psihologică gravă,

¹ Ibidem, p. 14.

¹ Arhimandrit Rafail (Karelin), *Put' khristianina. Propovedi* (Calea creștinului. Predici), Moscova, 1999, p. 187.

care contravine instinctului matern. Atitudinea negativă față de copil crește probabilitatea nașterii premature și a depresiei postnatale la mamă. Psihanaliștii presupun că „refuzul subconștient” al sarcinii nedorite este o formă nefinalizată de sinucidere. Uneori, aceasta duce la criză de vomă incoercibilă (care nu poate fi stăpânită) și alte simptome de toxicoză¹.

La copilul nevinovat, **trauma psihologică intrauterină** atrage după sine instabilitatea neuropsihică. Observațiile cunoscutului preot ortodox și specialist în neuropatologie pediatrică, profesor doctor Anatolii Berestov, patologia sistemului nervos la făt au în timp efecte îndoit negative asupra dezvoltării psihofizice a copilului. Într-o anumită măsură sunt provocate astfel comportamentul asocial și împătımirea de droguri².

Dacă am lua în considerare suferința sufletească prin care trece copilului încă nenăscut sau deja născut în timpul „scenelor” și schimburilor de jigniri, a conflictelor de la serviciu și de acasă, ne-am strădui să ne purtăm cu mai multă grijă. Purtarea nechibzuită a adulților influențează starea puterilor sufletești și trupești ale copilului și lasă în inimioara lui un strat gros de mizerie morală. Fără ca noi să vedem, în sânge crește drastic nivelul hormonilor de stres. Sufletul primește o încălțură morală puternic negativă, iar după aceea părinții se mai miră: „Uite pe cine am crescut! Ce nedreptate!

¹ N. D. Lakosina, Gh. K. Ușakov, *Mediținskaia psihologhia* (Psihologie medicală), Moscova, 1984, p. 187.

² Ieromonah Anatolii (Berestov), *Vozvrașcenie k jizni* (Întoarcerea la viață), Moscova, 2001, p. 14.

Am sacrificat atât pentru copilul nostru, și în loc să fie recunoscător, el este neascultător și egoist!” Da, copilul nedorit simte intuitiv, la nivel subconștient, o anumită nedreptate, un anumit rău din partea mamei sau tatălui. Cu voce sau fără voce, el le plătește cu aceeași monedă: cu vrăjmășie, cu răceală și respingere, se înconjoară cu o barieră lăuntrică nevăzută.

Așadar, multe premise ale dezvoltării personalității se formează intrauterin. **Trăirile, năzuințele, gândurile, cuvintele și faptele părinților se întipăresc în adâncul sufletului copiilor lor. Acesta „copiază”, „își amintește” modelele de comportament ce i s-au furnizat.** Această idee își găsește expresia în vechea zicătoare: „Când rășnește, femeia însărcinată îl învață să facă asta și pe copilul din burta ei”. Familia constituie un organism duhovnicesc și biosocial unitar. Vătămarea unuia dintre membrii ei se răsfrânge în mod obligatoriu și asupra vieții celorlalți. Copiii sunt pur și simplu mai receptivi, cele mai mici oscilații ale climatului psihologic și duhovnicesc lasă asupra lor o urmă mult mai adâncă decât asupra adulților.

Foarte strâns legată de problema avortului este **fecundarea extracorporeală**. Această metodă presupune stimularea organismului pacientei cu preparate medicamentoase, și câteva ovule ies în cavitatea peritoneală. Ele sunt extrase și fertilizate artificial în afara organismului femeii, într-o eprubetă. Embriunii dezvoltati astfel sunt transferați în uter. În aproximativ 5% din cazuri, fecundarea extracorporeală are drept complicație **sarcina extrauterină** – principalul factor care duce la moartea mamei în primul trimestru de sarcină. Pro-

babilitatea deznodământului letal este de zece ori mai mare decât la naștere și de cincizeci de ori mai mare decât la avortul provocat! Riscul de sarcină extrauterină crește odată cu vârsta și atinge cele mai mari valori la femeia între 35 și 44 de ani. În această afecțiune, este indicată extirparea produsului de concepție¹.

De obicei, fecundarea extracorporeală duce la sarcină multiplă caracterizată prin anemie, toxicoză, slăbire a capacității contractile uterine, naștere prematură și alte efecte colaterale. Pentru a evita apariția simultană a trei până la șase embrioni a fost inventată metoda reducăției ovulelor fertilizate care sunt „de prisos”. De pe pozițiile învățături ortodoxe, pregătirea, conservarea și distrugerea intenționată a embrionilor „prisositori” este o procedură condamnată din punct de vedere moral².

Nu s-a clarificat încă felul în care reducăția embrionilor „prisositori” se răsfrânge asupra embrionului păstrat, dar se poate presupune că ea produce un șoc foarte puternic. În favoarea acestei concluzii vorbesc date serioase ale biologiei. Să începem de departe.

În anul 1968, criminalistul american K. Baxter a demonstrat capacitatea plantelor de a recepta și de a prelucra semnalele de la distanță ale naturii vii. El a plasat

¹ *Akusherstvo. Spravochnik Kaliforniiskogo Universiteta* (Obstetrică. Manualul Universității Californiene), sub red. K. Nisvander și A. Evans, pp. 364-365.

² *Osnovi sotsialnoi konceptii Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi* (Bazele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse), în *Deiannie Iubileinogo Osviaščennogo Arhierieiskogo Sobora Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi o Soborom proslavlenii novomuchenikov i ispovednikov rossijskikh XX veka* (Actul Sfântului Sinod Arhieresc Jubiliar cu privire la proslăvirea sobornicească a noilor mucenici și mărturisitori ruși ai secolului XX), Moscova, 2000, p. 65.

senzori electronici pe frunzele unei plante de interior și a urmărit felul în care a reacționat aceasta la moartea unei ființe vii. Experimentul a fost organizat în următorul mod: un crevet viu a fost pus pe o plăcuță fixată deasupra unui vas cu apă fierbinte. Plăcuța urma să se răstoarne într-un moment pe care nu-l știa măcar nici experimentatorul, deoarece comanda avea să fie dată de un generator de numere aleatorii. Automatul a funcționat, și crevetele a căzut în apa clocotită. Experimentul a fost repetat de mai multe ori. De fiecare dată, în momentul morții victimei apărea pe panglica aparatului de înregistrare un semnal distinct: frunza plantei înregistra moartea crevetului. Trebuie spus: condițiile în care se petrecea experimentul excludeau cu strictețe alte influențe (sonore, termice etc.)¹.

În anul 1972, cercetătorii sovietici V.P. Kaznacev și L.P. Mihailova au stabilit că celulele separate „comunică” prin semnale electromagnetice. În două camere izolate prin geamuri de cuarț experimentatorii au plasat celule din aceeași cultură. Geamurile permiteau trecerea razelor ultraviolete, și celulele se „observau” reciproc fără întrerupere. Într-una din camere a fost introdus un virus. Celulele intrau în luptă cu el și în scurt timp mureau. Însă – o, minune! – pierind, parcă le „telegrafiau” „spectatorilor” prezenți dincolo de geam! Semnalul de alarmă era reprezentat de un peak al emisiei de radiație. Acesta creștea în amplitudine atunci când virusul penetra în celulă și începea să perturbe metabolismul. Tocmai acest „cod luminos” era receptat de către celulele

¹ E.S. Vel'hover, Gh. V. Kušnir, *Eksteroreceptori koji* (Extreceptori pielii), Chișinău, 1986, p. 55.

din camera vecină. Din „spectatori”, acestea se transformau în „suferinzi” de la distanță! Se îmbolnăveau de aceeași boală și mureau. Experimentele au fost repetate de multe ori, schimbându-se virusii, celulele etc. Concluzia însă a rămas aceeași: celulele semnalizau că sunt pe cale să moară și „descriau” anumite trăsături distinctive ale „vrăjmașului” care le ataca, străduindu-se să-și „prevină” „confrății” despre pericol¹.

Acum s-a dovedit că celulele biologice „comunică” la distanță grație unui „cod luminos”. Pe lângă asta, o „legătură” care asigură coordonarea rațională a sistemelor distincte ale celulei există și intracelular, între nucleu și citoplasmă².

Aceste concluzii științifice nu contrazic cătuși de puțin vederile autorilor ortodocși. Încă de la mijlocul secolului al XIX-lea, la întrebarea: „pot plantele să simtă?” Sfântul Ignatie Briancianinov a dat răspunsul: „...Ele nu au mijloacele de a ne aduce la cunoștință în mod limpede acest lucru... Nu avem temeiuri pentru a ne însuși cu hotărâre părerea că plantele sunt înzestrate cu o simțire proprie, dar nu avem nici dreptul de a o respinge fără drept de apel”³.

Iar acum, să ne gândim: dacă se „contactează” între ele celulele plantelor, care nu au sistem nervos, este cu atât mai probabil să existe o astfel de „comu-

¹ *Ibidem*, p. 55.

² V.P. Kaznaceev, L.P. Mihailova, *Sverhslabâie izlucenia v mejkletocinâh vzaimodeistviah* (Emisiile de radiații superslabie în interacțiunile intercelulare), Novosibirsk, 1981.

³ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Stova o smerti* (Cuvânt despre moarte), Moscova, 1991, p. 294.

nicare” între celulele embrionilor umani, care au o organizare mai înaltă! Iată de ce se poate presupune că **distrugerea selectivă a ovulelor fecundate artificial influențează negreșit embrionul lăsat în viață și transferat în uter**. Pentru determinarea mecanismelor și rezultatelor concrete ale acestei influențe asupra sănătății copiilor este nevoie de cercetări complementare. Legătura cu problemele de duhovnicie și de morală este evidentă.

În mod indirect confirmă cele arătate mai sus dizertația alcătuită de V. O. Bahtiarova. Din 82 de copii „de eprubetă”, concepuți cu ajutorul fertilizării extracorporeale (FEC) și al inseminării artificiale (IA), 44 prezentau simptomatologie neurologică. Printre tulburările cel mai des întâlnite este întârzierea dezvoltării intrauterine: 29,3% din numărul total al copiilor studiați care au fost concepuți prin metoda FEC, și 28,3% din numărul total al copiilor studiați care au fost concepuți prin metoda IA. Asfixia la naștere a fost înregistrată la 89,4% (ECO), respectiv 90,5% (IA); modificări neurologice – la 53,6% (ECO), respectiv 38,3% (IA)¹.

În „Bazele concepției sociale...”, Biserica Ortodoxă Rusă s-a pronunțat și cu privire la celelalte tehnologii medicale care permit depășirea sterilității. Dacă cuplul nu este capabil de zămislirea unui copil, iar tratamentul medical și chirurgical nu dă rezultate, soții trebuie să-și

¹ V.O. Bahtiarova, *Sostoianie zdorov'ia detei, rodivšijsia v rezul'tate ekstrakorporal'nogo oplodotvorenia i isskustvennogo osemenenija* (Starea de sănătate a copiilor născuți în urma fecundării extracorporeale și a inseminării artificiale), Moscova, 1993, pp. 123-125.

primească infertilitatea cu smerenie, ca pe o chemare creștinească aparte. De comun acord, se poate înfia un copil ori se poate efectua **fertilizare intracorporeală cu spermatozoizi de la soț**. Această din urmă metodă nu încalcă integritatea legăturii conjugale, nu se deosebește fundamental de conceperea pe cale naturală și are loc în contextul relațiilor conjugale¹.

Fecundarea intracorporeală constă în introducerea pe cale artificială a spermatozoidelor în cavitatea uterină. Prin trompa uterină, aceștia pătrund în cavitatea abdominală și fecundază un ovul. Acesta se întoarce prin trompa uterină în cavitatea uterină, se implantază și își continuă dezvoltarea. Spre deosebire de fecundarea extracorporeală, aici nu există embrioni „prisoșitori” care să fie distruși.

Donarea de celule sexuale constituie o problemă aparte. În cadrul oricărei forme de fecundare artificială, ea „încalcă integritatea persoanei și exclusivitatea relațiilor conjugale, admitând intruziunea unei terțe persoane în ele”. Utilizarea materialului de la donatori (în primul rând anonimi) subminează temelile familiei și încurajează paternitatea (sau maternitatea) lipsită de responsabilitate².

¹ *Osnovi sotsialnoi konfessii Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi* (Bazele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse), în *Deianie Iubileinogo Osiasacennogo Arhieretskogo Sobora Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi o Sobornom proslavlennii novomuchenikov i ispovednikov rossijskikh XX veka* (Actul Sfântului Sinod Arhieresc Jubiliar cu privire la proslăvirea sobornicească a noilor mucenici și mărturisitori niși ai secolului XX), Moscova, 2000, p. 65.

² *Ibidem*, p. 65.

De asemenea, este considerată nefirească și amorală de către Biserica așa-numita **maternitate-surogat** – implantarea ovulului fecundat într-o femeie străină, care după naștere returnează copilul „clienților”. În țările occidentale, „maternitatea-surogat” este destul de populară; în Rusia, ea este interzisă prin lege. Ea este inadmisibilă chiar și atunci când nu sunt urmărite scopuri comerciale. Această metodă distruge profunda apropiere emoțională și duhovnicească ce apare între mamă și copil încă dinainte de naștere, traumatizează femeia purtătoare a sarcinii, îi încalcă simțămintele materne și îi pervertește instinctul nașterii de prunci. Darul lui Dumnezeu – capacitatea de a aduce copii pe lume – se transformă într-o profesie aducătoare de profit¹.

Sufără și copilul, pe care mai apoi îl poate afecta o criză de identitate și o **traumă psihologică extrem de puternică**. „Maternitatea-surogat” și donarea de celule sexuale presupun prezența la copil, pe lângă părinții „sociali”, și a așa-numiților „părinți genetici” sau „biologici”. Din punctul de vedere al psihologiei, întrebarea: „Cine sunt părinții mei adevărați?” este extrem de chinuitoare. Ea e capabilă să deruteze, să „strivească”, să demoralizeze. În mod subiectiv, omul se simte „al nimănui”, „dezrădăcinat”. De aici provin diverse tulburări psihologice și comportamentale, precum și acutizarea tulburărilor somatice și psihice deja existente. Uneori se ajunge până la „pierderea identității”.

Evident, problemele duhovnicești-morale ale obstetricii și ginecologiei au nevoie să fie studiate **sub toate**

¹ *Ibidem*, p. 65.

aspectele. Este absurd să le neglijăm, cu atât mai mult cu cât creștinismul a elaborat, cu multe veacuri înaintea descoperirilor științelor naturale, prescripții uimitor de sănătoase și de clarvăzătoare, care nu și-au pierdut deloc actualitatea, iar pentru oamenii credincioși reprezintă o autoritate cu nimic mai prejos de părerea medicului. **Specialistul în obstetrică și ginecologie nu are decât de câștigat dacă va aduce în sprijinul propriilor recomandări cuvântul cu greutate al Bisericii.** El are tot dreptul să facă asta, întrucât și **medicina dimpreună cu psihologia consideră dăunător și periculos pentru sănătate ceea ce Biserica socotea a fi imoral și păcătos.** Aici este un teren deschis pentru cooperarea dintre păstori și medici spre binele oamenilor aflați în suferință.

Pe data de 21 septembrie 1999, în epistola sa praznicală cu prilejul punerii și sfințirii temeliei paraclisului din Centrul științific de obstetrică, ginecologie și perinatologie al Academiei Ruse de Științe Medicale, Sanctitatea Sa Patriarhul Alexie al II-lea al Moscovei și a toată Rusia spunea: „Este un semn al purtării de grijă dumnezeiești faptul că în medicina noastră se manifestă tot mai limpede tendința de a colabora cu Biserica, cu teologii și cu sfinții slujitori. Îndelungata perioadă în care țara noastră s-a aflat sub domnia indiscutabilă a valorilor materialiste i-a dus pe cei mai mulți dintre ruși la un deplin indiferentism față de problemele credinței și, ca atare, la o stare duhovnicească pe potrivă. Problema sănătății fizice se rezolvă la nivel strict fiziologic. În ultima vreme, medicina se lovește tot mai des de boli în fața cărora știința se arată neputincioasă și totodată de cazuri incredibile, inexplicabile rațional, de vindecare

a lor. Căutând cauza, oamenii au început să se întorcă la Biserica, la Dumnezeu... Bolnavii trebuie tratați prin eforturile comune ale preotului și medicului, folosindu-se atât experiența Bisericii cât și cea a științei”.

Păzind cu sfințenie viața omului, Biserica năzuiește să apere drepturile și sănătatea copilului ce va să vină pe lume. Ea încuviințează metodele medicale tradiționale de tratament care nu contrazic planul lui Dumnezeu cu privire la om. Medicina reprezintă un instrument al Purtării de grijă dumnezeiești. Dumnezeu însuși a binecuvântat arta obstetrică și ginecologică prin moașele din Egipt. În ciuda poruncii faranului, acestea nu îi omorau pe noii-născuți evrei de parte hărbătească. Pentru aceasta, Dumnezeu le-a făcut bine și le-a întărit neamul (Fac. 1, 15-21). Și astăzi lucrătorii care își îndeplinesc cu corectitudine îndatoririle profesionale în domeniul obstetricii și ginecologiei fac un lucru folositor nu numai pentru pacientele lor, ci și pentru mântuirea propriului suflet.

Faptul că profesia de obstetrician-ginecolog este plăcută lui Dumnezeu se confirmă și prin aceea că din vechime medicii foloseau fără nici o împotrivire din partea Bisericii medicamente analgetice și alte metode specifice în nașterile dificile, în complicațiile legate de acestea, în tratamentul bolilor femeiești. Deși Domnul Dumnezeu i-a zis Evei: ...*înmulțind voi înmulți durerile tale și suspinul tău; întru dureri vei naște prunci...* (Fac. 3, 16), Biserica nu vede aici o interdicere a asistenței obstetricale-ginecologice.

Biserica își mângâie fiicele cu faptul că Domnul pe cea stearpă o va face a locui în casă, și ea va deveni

mamă care se veselește de feciori (Ps. 112, 9). Să ne amintim: mulțumită credinței sale, bătrâna soție a dreptului Avraam a primit putere să zămislească fiu, deși trecuse de vârsta cuvenită (Evr. 11, 11). Voi sunteți ficele ei dacă faceți ce este bine și nu vă temeți de nimic (1 Pt. 3, 6).

Grija Bisericii pentru femeile gravide și care alăptează nu se mărginește doar la ajutorul dat prin rugăciune. Cu binecuvântarea duhovnicului, ele pot mânca fără restricții în zilele de post orice mâncare folositoare pentru sănătatea lor. La nevoie, perioada de post dinaintea Sfintei Împărtășanii se poate scurta la câteva ore. Este însă de dorit ca pogorământele în privința postirii să fie compensate prin o mare sporită față de celelalte fapte bune (rugăciunea, milostenia, citirea literaturii patristice etc.).

Din mila lui Dumnezeu, terapia duhovnicească ortodoxă, combinată cu tratamentul medical rațional, permite evitarea grozăviilor „Golgotei intrauterine”.

Așadar, am examinat pe scurt câteva aspecte ale relației dintre suferințele copiilor și păcatele părinților. Argumentele aduse mai sus vor stârni, probabil, împotrivirea și nedumeririle unora, cărora li se vor părea neconvingătoare, prea fragile și prea naive. Nu vrem să-i impunem cititorului cu sila punctul nostru de vedere. Pur și simplu îi împărtășim niște concluzii care pentru noi sunt evidente.

Există întotdeauna o dependență duhovnicească a bolii de păcat, însă nici pe departe nu se poate spune același lucru despre dependența medico-psihologică. Pe de o parte, **cu cât păcătuiesc mai mult și se pocă-**

iesc mai puțin părinții, cu atât este mai mare probabilitatea ca odrasla lor să se îmbolnăvească. Pe de altă parte, **cu cât ei păcătuiesc mai puțin și se pocăiesc mai mult, cu atât este mai mare probabilitatea ca odrasla lor să crească sănătoasă.** Precizăm: este vorba de starea sufletului – dar întrucât sănătatea trupească depinde în mare măsură de cea sufletească, putem să aplicăm și în privința ei concluzia de mai sus¹.

În orice caz, la fiecare om totul este foarte personal, individual, nuanțat cu particularități proprii. Într-o problemă atât de delicată ca dependența sănătății copiilor de păcatele părinților trebuie evitate generalizările masive și concluziile care decurg din acestea. Trebuie să avem mare grijă când punem problema îndrăcirii și a celorlalte boli duhovnicești. Aici (ca dealtfel peste tot), un rol colosal este jucat de *Pronia dumnezeiască*, de unelțirile dracilor, de neputințele pur omenești și, desigur, de educația copilului. Mediul în care se maturizează personalitatea își pune amprenta de neșters asupra particularităților innăscute și dobândite ale organismului, asupra trăsăturilor de caracter și temperament, asupra necesităților și înclinațiilor.

Ce să facă oamenii care și-au dat seama că pricina bolii copilului lor se ascunde chiar înăuntrul lor? La această întrebare nu se poate răspunde în două vorbe. În primul rând, **nu trebuie să deznădăjduiască.** Dimpotrivă, este nevoie de pocăință adâncă și de rugăciune fierbinte

¹ Vezi K. V. Zorin, *De ce suferă copiii*, apărută la Edinburg Sophia, 2006.

către Dumnezeu. **Păcatul îl mutilază pe om, iar pocăința îl vindecă.** Părinții care și-au educat greșit copii fac mai mare păcat dacă pierd timpul dat de Dumnezeu pentru pocăință și rugăciune. Astăzi se săvârșește iar și iar minunea despre care vorbea Sfântul Ioan Botezătorul: *Dumnezeu poate și din pietre să ridice fii lui Avraam* (Mt. 3, 9). Și atunci, pentru cucernicia părinților, Domnul Cel Milostiv le va spune copiilor lor uluitoarele cuvinte pe care cândva le-a grăit vameșului Zahau: *astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acestu este fiu al lui Avraam, pentru că Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut* (Lc. 19, 9-10).

1005

CAPITOLUL 2

Calea de la păcat la boală

„Crucea omului (adică suferințele curățitoare ale sufletului și trupului) nu este făcută de Dumnezeu. Și oricât de grea ar fi la unii crucea pe care o duc în viață, pomul din care a fost făcut crește întotdeauna în pământul inimii lor”

Sfântul Ambrozie de la Optina¹

Când vorbim de relația dintre om și boală, trebuie să ne amintim că este vorba de **omul de după cădere**. Ca atare, între noi și bolile noastre stă într-un fel sau altul **păcatul** – **însăși pricina acestei legături, factorul duhovnicesc al bolii**. Adeseori „în pământul inimii noastre” cresc și rădăcinile suferințelor copiilor noștri. *Că dinlăuntru, din inima oamenilor, ies gândurile cele rele, preacurviile, curviile, uciderile, furtușagurile, asupririle, vicleșugurile, înșelăciunile, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, nebunia* (Mc. 7, 21-22).

¹ Citat după: Schiarhimandrit Agapit (Belovidov), *Жизнеопытие оптинского старца иеросхимонаха Амвросия (Воспа старца иеросхимонаха Амвросия)*, Moscova, 1992, p. 104.

Înima devine locuință a patimilor păcătoase pe măsură ce se depărtează de Dumnezeu. Despre aceasta dau mărturie bolile născute de către patimi, adică neputințele firii omenești înstrăinate de Dumnezeu. Păcatul îl spurcă duhovnicește pe om, și ca atare alungă de la noi harul lui Dumnezeu, așa cum – după o imagine a Sfinților Părinți – fumul alungă albinele și putoarea – porumbeii. În ultimă instanță, tocmai ruperea de Dumnezeu, stricarea împărțășirii harice cu El stă la temelie restrîngerilor noastre fizice, psihice și duhovnicești.

Repetăm: în multe cazuri pot fi urmărite mecanisme pe deplin pământești, naturale, care ne duc la păcat, iar prin acesta – la boli somatice, psihice sau duhovnicești. Deseori însă aceste căi sunt voalate, trec prin felurite circumstanțe care le ascund de privirile omenești. Cunoașterea fcelui în care păcatul duce la boală este o informație de neînlocuit pentru părinții care doresc să crească un copil sănătos și pentru specialiștii care lucrează cu copiii.

Așadar, vom menționa câteva mecanisme prin intermediul cărora păcatul dă naștere la diferite boli.

1. Stresurile

Stresul este un răspuns nespecific al organismului la o acțiune nefavorabilă exercitată asupra sa. Uneori, prin stres se înțelege largă sferă de stări care apar la om ca răspuns la diversele interacțiuni extreme cu mediul. Stresul poate avea atât o influență pozitivă, mobilizatoare, cât și una negativă, dezorganizatoare. El acționează la nivel de celulă, țesut, organ ș.a.m.d.

La copii și adulți, stresurile (în primul rând cele cronice) fac să crească tensiunea arterială, măresc frecvența bătăilor inimii, perturbă digestia, scad imunitatea, slăbesc gândirea și capacitatea de muncă – așadar, înrăutățesc sănătatea omului și îi grăbesc îmbătrânirea. A trăi tot timpul în stres este totuna cu a conduce mașina cu mare viteză fără să apeși pe frână și fără să iei în seamă starca drumului: accidentul este inevitabil. Pe bună dreptate, cele mai periculoase sunt socotite a fi nu stresurile fizice, ci cele psihoemoționale. Tăișul lor e îndreptat în mod nemijlocit asupra sistemului nervos și, în mod corespunzător, provoacă afecțiuni „pe teren nervos”.

O poveste arabă spune că un călător s-a întâlnit cu Cioma. A întrebat-o: „Unde te duci?”. „Merg la Bagdad”, a răspuns ea, „ca să omor cinci mii de oameni”. După o vreme, călătorul s-a întâlnit din nou cu Mu-

safira nepoftită și i-a reproșat: „Ai zis că te duci la Bagdad ca să omori cinci mii de oameni, și ai omorât cincizeci de mii”. „Nu-i adevărat”, a întors cuvânt Ciuma. „După cum am făgăduit, am omorât doar cinci mii de oameni. Ceilalți au murit de frică”.

Cauze de stres sunt șocurile nervoase, traumele, operațiile, discuțiile neplăcute ș.a.m.d. Dacă e să analizăm în lumina credinței creștine, de pe pozițiile moralei creștine, factorii stresogeni, într-o serie întreagă de cazuri cauza lor primordială va fi descoperită într-un oarecare păcat. Nu este nevoie să dovedim în mod special faptul că, de exemplu, infidelitatea conjugală poate duce la divorț, divorțul – la stres, iar stresul – la boală. Viața ne convinge destul de des că așa stau lucrurile. Iată și alte exemple.

Marina, o tânără cu suflet delicat și vulnerabil, a reușit, cu prețul unor eforturi incredibile, să ajungă într-un post de prestigiu și bine plătit. Nu după mult timp a rămas gravidă. N-ar fi fost rău, însă „momentul era nepotrivit”. Prietenele, colegele, părinții insistau ca ea să facă avort: „mai așteaptă, o să naști mai încolo”. Femeia șovăia. După discuții de acest gen o apăsa simțământul neplăcut al unei tulburări și vinovății inexplicabile, senzația tulbură a unei primejdii ce o pândea. Au precumpănit însă interesele materiale și viitorul profesional. Ce credeți că s-a întâmplat? Operația a fost făcută defectuos: în urma ei, pacienta s-a ales cu o infecție. Marina a căzut victimă propriului avort – propriului păcat de moarte! A fost distrusă psihic și moral, suferind așa-numitul stres postabortiv – suferințe sufletești

foarte puternice datorate muștrărilor de conștiință. Nu a mai găsit nici o plăcere în munca sa.

Cercetările științifice arată că oamenii care iubesc puterea sunt supuși „stresului puterii”. Ei sunt excesiv de încrezători în sine și însetează să domine situația reală, însă nu sunt capabili să-i facă față. Domeniul de influență le este semnificativ mai mic decât domeniul intereselor și pretențiilor. De aici – boli vasculare și de stomac¹.

Dimpotrivă, în condițiile unui control prea slab asupra situației omul este pasiv, slab din punct de vedere volitiv, laș, deseori se descurajează. Nu este în stare să înfrunceze situația nici măcar când ea se află în sfera influenței și intereselor lui, și ca atare se simte foarte apăsător. De aici – depresii, senzația de neputință, frică și neliniște, scăderea imunității și, ca urmare, riscul crescut de cancer².

În mod evident, nu doar evenimentul ca atare, ci și atitudinea noastră față de el reprezintă o sursă de stres. El ne rănește în primul rând când **reacționăm la el incorect, necreștinește**. Adeseori funcționează lanțul causal următor:

păcat
↓
stres
↓
boală

¹ Marx, J., *Coronary artery spasms and heart disease*, în *Science*, nr. 208/1980, pp. 1127-1130.

² Levy S. *Behaviour as a biological response modifier: the psychoneuroendocrine network and tumor immunology*, în *Behavioural Medicine Abstracts*, nr. 6/1985, pp. 1-4.

Din viața Apostolului Pavel se știe câte greutăți a avut acesta de înfruntat. *În fiecare zi mor*, spunea el despre sine (1 Cor. 15, 31). Bătăi, naufragii, atacuri ale tâlharilor, clevetiri, invidie, frig, foame, sete – iată o listă departe de a fi completă a necazurilor Apostolului (2 Cor. 11, 23-32). Și totuși, Dumnezeu îl mângâia tot mai mult pe alesul său, pe măsură ce creșteau și suferințele lui (2 Cor. 1, 4-5). Asupra Apostolului Pavel s-au împlinit cuvintele Psalmistului: *după mulțimea durerilor mele în inima mea, mângâierile Tale au veselit sufletul meu* (Ps. 93, 19).

Pace să aveți între voi... fiți îndelung răbdători către toți... să nu răsplătească cineva rău pentru rău, ci pururea cele bune să urmați unul față de altul și față de toți. Pururea bucurați-vă. Neîncetat rugați-vă. Pentru toate mulțumiți... de tot felul de lucru rău să vă feriți (1 Thes. 5, 13-22). Această povață mântuitoare de suflet este un medicament minunat împotriva stresului.

Iar dacă vom reacționa la amărăciunile vieții pe dos de cum povățuiește Apostolul, fără smerenie și rugăciune, singuri vom crea terenul propice pentru stresuri. Bineînțeles, smerenia nu înscamnă pasivitate, capitulare. Dimpotrivă, ea presupune activitate lăuntrică: pocăință, înțelegere a situației, apreciere a valorilor și întoarcere către Dumnezeu cerând ajutor. Fără această va fi mult mai greu să rezistăm stresului și mult mai ușor să ne pierdem echilibrul sufletec.

2.

Conflictele intrapersonale

Când se ridică problema alegerii între „îmi place” și „nu e voie”, între „trebuie” și „nu vreau”, are loc o luptă între pretenții și posibilități, o dispută între argumentele „pentru” și „contra”. Tocmai acesta este conflictul intrapersonal. Motivele lui sunt adânc ascunse în interiorul personalității.

Fericitul Bătrân Iosif Athonitul întreabă: „Știi oare cum este când tu nu ispitești, dar ești ispitit; nu furi, dar ți se fură; binecuvântezi, dar ești blestemat; miluiești, dar ți se fac necazuri; lauzi, dar ești osândit; când oamenii vin fără pricină ca să te mustre, să te facă mereu „înșelat”, până la sfârșitul vieții? Și tu să știi că nu este cum spun ei, și să vezi ispita care îi mână”¹.

Orice s-ar întâmpla însă, suntem liberi în motivațiile, în cugetele și gândurile inimii (Evr. 4, 12). Tocmai de aceea fiecare hotărăște singur cum să trăiască, și singur răspunde pentru alegerea sa. *A iubit blestemul, și va veni asupra lui; nu a voit binecuvântarea, și se va depărta de la dânsul*, afirmă prorocul David (Ps. 108, 16). După părerea Cuviosului Nicodim

¹ Cartea respectivă a apărut în românește sub titlul: *Mărturie din viața monahală*, trad. pr. prof. Constantin Coman, Editura Bizantină, 1995 (n. tr.).

Aghioritul, biruiește dorința spre care înclină voința noastră personală. „Totmai în asta stă tot războiul nostru duhovnicesc cel nevăzut” (citat din cartea cu același nume: *Războiul nevăzut*).

De va precumpăni glasul conștiinței, vom face ceea ce place lui Dumnezeu. Potrivit Cuviosului Antonie cel Mare, începătorul monahismului, sufletul temător de Dumnezeu stă neclintit în buna sa hotărâre. El înfrânează mânia și pofta – patimile sale dobitocești (animalice) – ca pe un cal. Și, pentru că se luptă cu ele și le înblânzește, se învrednicește de petrecerea cea cercască¹.

În schimb, omul mânat de pofta nesățioasă și de mânia neînfrântă ajunge cu ușurință drept la starea de liară. El însetează să dobândească plăcerile vremelnice și mincinoase cu orice preț, prin răutăți, răzbunare, beție etc. Potrivit expresiei Apostolului Petru, el urmează nu voii lui Dumnezeu, ci *voii păgânești* (1 Pt. 4, 2-3). Omul, într-o cinste fiind, nu a priceput, subliniază Psalmistul, *alăturatu-s-a cu dobitoacele cele fără de minte, asemănatu-s-a lor* (Ps. 48, 21).

Apostolul Pavel diagnostichează fără greș orientarea vectorului duhovnicesc-moral al personalității, punând față în față *faptele trupului și roadele duhului*: *...că trupul poartă împotriva duhului, iar duhul – împotriva trupului, și aceștia se împotrivesc unul altuia* (Gal. 5, 16-24). *Cugetările la cele de sus și gândurile la cele pământești se deosebesc radical* (Filip. 3, 19-20; Col. 3, 16-24). În numele păcătoșilor care se pocăiesc, Apostolul strigă: *nu fac binele, pe care îl voiesc, ci răul,*

pe care nu-l voiesc... împreună mă veselesc cu legea lui Dumnezeu după omul cel dinlăuntru, dar văd altă lege întru mădularele mele, oștindu-se împotriva legii minții mele și dându-mă pe mine rob legii păcatului, care este întru mădularele mele (Rom. 7, 19-23).

Un diagnostic amar al stării acesteia nenorocite este pus de Fericitul Augustin: „...A pofti și a nu pofti în același timp nu este un fenomen monstruos¹, ci o boală a sufletului” (*Confessiones*). Păcatul a înlănuțit sufletul de sine, și sufletului îi vine greu să se ridice. Îl ridică adevărul, dar îndată îl trage în jos deprinderca. Și ca atare există în noi două pofte, și totuși nici una din ele nu este întreagă: „într-una se află ceea ce îi lipsește celeilalte”. Neorânduiala stării noastre launtrice se află exprimată limpede în învățătura Sfântului Ierarh Grigorie Teologul despre „cele două minți” din om. Prima este „mintea” cea bună „a duhului”. Aceasta urmează tuturor frumuseților morale, merge către Lumină, e gata să se supună lui Hristos, își pune nădejdea în Dumnezeu și iubește fără fățarnicie virtutea. A doua este „mintea” cea rea „a trupului și a sângelui”. Ea îl trage pe om în bezna păcatului, se învoiește să îl dea în robia diavolului, se veselește de plăcerile pământești grosolane, este samavolnică și capricioasă.

În mod analog judecă cu privire la „cele două voi” din om Cuviosul Ioan Cassian Romanul. Una dintre aceste voi se îngrijește de mântuirea sufletului, cea de-a doua năzuiește către păcat și află plăcere numai în el.

¹ Vezi *Filocalia* românească, vol. I, la Antonie cel Mare (n. tr.).

¹ Traducerea rusă nu este foarte limpede, și din păcate nu este dată trimiterea exactă la originalul latin (n. tr.).

„Două minți” („două voi”) lucrează în noi, ca două legi. Prima este *legea duhului vieții*, cea de-a doua – *legea păcatului și a morții* (Rom. 8, 2). Amândouă se luptă pentru stăpânirea omului, aducând dezbinare în lumca lui lăuntrică și neorânduială (mai exact vrăjmășie) între cerințele duhovnicești, cele sufletești și cele trupești. Ierarhia acestora se „dă peste cap”. Reliefând simptomele dedublării voinței, Sfinții Părinți arată cu obiectivitate că omul este ostăteac al neconținentei sale lupte lăuntrice.

Astfel, **personalitatea noastră este literalmente sfâșiată de necurmata tulburare și suprasolicitare. Rolul de frunte în menținerea tensiunii conflictelor intrapersonale este jucat de puterea irațională (inconștientă) a sufletului.** Pe lângă pretențiile ei lipsite de măsură, experimentăm încă două feluri de ispite – de la smintelile mediului în care trăim și de la uneltirile dracilor. ... *Ca un om, purtând trup și viețuind în lume, a fost înșelat de diavolul...*, auzim într-o rugăciune preoțească dinaintea Tăncii Spovedaniei.

Sprijinindu-se pe tradiția Părinților, Cuviosul Iustin Popovici conchide: „Conștiința este numai o insulă în oceanul ființei omenești. Furtuna oricărui patimă îl învalidează într-o clipită cu valurile sale pustiitoare. Și doar atunci simte omul cât de puțin a întărit, a adâncit, a împăcat, a înrădăcinat conștiința sa în Domnul Hristos”¹.

Netulburata pace lăuntrică, ce potolește văpaia patimilor, este un dar al lui Dumnezeu. *Pace las vouă, pacea Mea dau vouă... Să nu se tulbure inima voastră,*

¹ Cuviosul Iustin Popovici, *Na Bogoceloveceskom puti* (Pe calea Dumnezeu-omenească), p. 132.

nici să se spăimânteze (In. 14, 27). După povara Cuviosului Serafim din Sarov, „agonisește duh de pace, și în jurul tău se vor mântui mii”.

Starea de vrajbă dintre sensurile și valorile personalității se răsfrânge nu numai în literatura teologică, ci și în cea artistică. Cât de des putem repeta cu amărăciune următoarele versuri ale lui Goethe:

„Ah! Două suflete, două vieți, două iubiri
Trăiesc în mine învrăbindu-se întruna!
Una-i legată necurmat de rău,
Și grosolanele plăceri ea îndrăgește;
Cealaltă e străină de bucurii urâte
Și de înalte năzuințe e preaplină”.

În drama „Faust” există versuri care ilustrează strălucit sus-pomenitele scrieri ale autorilor creștini:

„Dar două suflete trăiesc în mine
Și a se împăca nu pot nicicum.
Unu-i aprins ca patima iubirii
Și năzuiește însetat spre lume,
Al doilea însă ar ieși din trup cu totul
Ca dincolo de nori să se avânte”.

Să încheiem cu versurile celebrului poet rus F. I. Tiutcev. În poezia „O, suflet prorocesc al meu!”, el zugrăvește sufletul ca pe un „locuitor a două lumi”, care pulsează „în pragul unei îndoite ființări”.

„Dar patimile crunte n-au decăt
Să-nvolbureze pieptul plin de chinuri;
Sufletu-i gata, ca Maria,

Să-I cadă la picioare lui Hristos
Și să rămână aeolo pe vecie”.

Un punct de vedere aparte asupra conflictelor intrapersonale ne este oferit de psihanaliza clasică. În ansamblul lor, construcțiile lui Sigmund Freud sunt departe de antropologia creștină. Gânditorul rus Simeon Frank le califică pe bună dreptate ca „materialism sexual” pälid și primitiv din punct de vedere filosofic¹. Filosoful rus B. P. Vășeslavțev vede principala greșeală a lui Freud în faptul că el a dat instinctului sexual un rol excepțional și o semnificație absolut prioritară, reducând la el tot ce este omenească la toți oamenii și în toate timpurile².

Respingând concepțiile pseudoștiințifice, atec și mitologizante ale lui Freud, vom încerca să examinăm în mod critic ideile lui despre personalitatea umană și să le confruntăm cu spusele Sfinților Părinți.

Din punctul de vedere al lui Freud, omul reprezintă sediul a trei principii (straturi). Pe primul nu-l conștientizăm absolut deloc. În el se întipăresc experiența trecutului, dorințele biologice și trăirile inconștiente. Acesta constituie o parte uriașă a personalității, un așa-zis *id* („aceea” în lb. latină – neutru singular), necunoscut de noi și care posedă o colosală influență asupra noastră. *Id*-ul include trei pulsuni-instincte principale: libido (atracția sexuală), eros (instinctul vieții) și thanatos (instinctul morții). „Pulsuni” sunt numite formațiunile de graniță dintre sufletesc și

trupesc, ce „reprezintă” în psihic impulsurile care apar în adâncurile organismului. Aceste trei instincte formează necesități, care împing la căutarea plăcerilor (în primul rând de natură sexuală și agresivă).

În oceanul inconștientului (*id*-ului), ca scoarța pământului deasupra oceanului de magmă din interiorul Pământului, există un al doilea strat, relativ subțire. Acesta este „*eul*” („*ego*”-ul) inconștient. Freud compară „*eul*” cu un călăreț care încearcă în zadar să-și țină calul (*id*-ul) în frâu. Aflat pe spinarea calului turbat, călărețul se străduie să-și păstreze poziția dominantă, dar este obligat să se adapteze la dispoziția și mersul calului.

Al treilea strat este „*super-cul*” („*super-ego*”-ul). Acesta este reprezentat de normele impuse de cultură și societate. Mulțumită lor, omul se împotrivesc cerințelor instinctuale, le înăbușă și le reglează. Conștiința, autoobservarea și formarea idealurilor – iată cele trei funcții ale „*super-eului*”.

Satisfacții pretențiilor *id*-ului i se împotrivesc controlul moral al „*super-eului*”, iar de împăcarea lor, atingerea unui compromis se ocupă mecanismul adaptării la realitate din structura „*eului*”. Freud privea „*cul*” ca pe o „sfință nefericită”, care slujește la trei domni și ca atare este supusă unei întrecute amenințări: din partea lumii exterioare, din partea pretențiilor *id*-ului și din partea severității „*super-eului*”. Pretențiile sexuale și agresive ale *id*-ului fac din conștient sclavul lor. Nefiind înfrânate de rațiune, poștele senzuală dau faptelor omului un caracter de „animalitate” mergând până la îndobitocire.

Așadar, după Freud, personalitatea umană unică este scindată în două părți învrăjbite, aflate în

¹ Citat după: B. P. Vășeslavțev, *Etika preobrajennogo erosa* (Etica transfigurării erosului), Moscova, 1994, p. 109.

² *Ibidem*, pp. 109-114.

permanent conflict. Analogia cu învățătura patristică este evidentă. Desigur, analogia nu înseamnă identitate. Dar în esență teul Sigmund Freud a recunoscut tacit că **serierile asceților creștini au, la urma urmei, justificare științifică.** El a adus la cunoștința lumii științifice ceea ce nu alcătuija nici o taină pentru lumea creștină, a ridicat vălul de pe ulcerajia ascunsă ce roade din străvechime personalitatea omenească.

Conflictele intrapersonale sunt, din păcate, o realitate cotidiană. Este greu să nu răspunzi răului cu răul, să „întorci celălalt obraz”. Și acum există unii ca Dmitrii Karamazov, care din pricina geloziei nebunești sunt gata să-și omoare tații, dar în ultima clipă își opresc mâna de la vărsarea de sânge. Și acum există tați neînfrânați, care își cheltuie viața în dezmăț și își urăsc cumplit copiii. Însă și acum, ca și atunci, după cum spune Dostoievskii, „Dumnezeu Se luptă cu diavolul, și câmpul de bătăie este inima omenească”.

Ciocnirea dintre dorință și realitate nu trece fără să lase urme. Ea e în stare să-l „scufunde” pe om cum scufundă aisbergul o navă: cu cât este mai puternică „lovitura”, cu atât începe și decurge mai acut boala. **Conflictele emoționale se răsfrâng în mod negativ asupra funcțiilor diverselor organe și a sistemelor din care acestea fac parte.** De exemplu, irascibilitatea, mânia, perturbă cu precădere activitatea sistemului vascular; ipohondria, întristarea, simțământul singurătății — pe cea a tractului gastrointestinal¹. După părerea psihiatrilor ortodocși D. A. Avdeev și V. K. Neviarovici, la

¹ N. D. Semionova, *Psihosomaticheskie zabolevania* (Bolile psihosomatice), în *Psihologicheskie osnovy deiatel'nosti vracea*

baza nevrozelor se află adeseori lipsa de smerenie a personalității aflate în conflict cu sine sau cu societatea¹.

Psihoterapeutul rus M. E. Litvak scrie: „După conflict, unul plânge în hohote, își smulge părul din cap (isterie), altul e abătut (depresie), altul rumegă situația pe tăcute, visând în mod steril să se răzbune (obsesie), neputând deloc să scape de gânduri și să adoarmă (insomnie), după care simte oboseală, se epuizează rapid (astenie), devine irascibil (forma hiperstenică a sindromului astenic)”².

Conflictele lăuntrice absorb atât de mult atenția că deseori omul se poartă împrăștiat, își pierde direcția. De pildă, ieșind din cabinetul șefului și continuând să se „războiască” în gând cu el, riscă să se trezească pe carosabil și să pătească un accident de mașină. Conflictele merg mână în mână cu nevrozele, cu traumele, ca și cu alcoolismul și cu narcomania. Nu este un secret faptul că pentru a scăpa de încordarea sufletească mulți recurg la alcool, la droguri sau fumează de nervi. Cu timpul, le este tot mai greu să renunțe la aceste împătimirii. În mod remarcabil, în secolul XX nivelul alcoolismului a crescut de 40,4 ori, iar cel al nevrozelor — de 40,6 ori. Proporțiile sunt șocante!³

(Fundamentele psihologice ale activității medicului), Moscova, 1999, p. 37-50.

¹ D. A. Avdeev, V. K. Neviarovici, *Nervnost': ego duhovnaia pricină și proiavlennia* (Nervozitatea: cauzele și manifestările ei duhovnicești), Moscova, 1999, p. 14-15.

² M. E. Litvak, *Esli hocet băt' sceastlivam* (Dacă vrei să fii fericit), Rostov-pe-Don, 1995, p. 481.

³ *Ibidem*, p. 482.

Să ne imaginăm următoarea situație: un om care suferă de alcoolism cronic a făcut tratament și a reușit să se lase de băut. Totuși, jindul după alcool rămâne. Omul și-l înfrânează prin eforturi de voință, își spune că trebuie să respecte recomandările medicilor, să-și păzească sănătatea, să se îngrijească de cei apropiați – dar dacă „lasă garda jos” o singură dată, „așa se rupe” și urmează o nouă beție.

Și la narcomani se observă o stare de dedublare lăuntrică. Ei înțeleg că nu este bine să furi, însă dorința de a ajunge la euforie și de a scăpa de sindromul de abstință îi împinge la alte și alte nelegiuiri.

Conflictele lăuntrice slăbesc imunitatea și, prin urmare, rezistența organismului față de bolile infecțioase și oncologice.

Un exemplu grăitor al felului în care păcatele părinților provoacă la copii tulburări psihosomatice este patogeneza astmului bronșic. La astm duc factori alergici, infecțioși și psihosomatici. Rădăcinile astmului bronșic se pot afla și în năzuințele nerealizate de a primi recunoașterea și atenția celor din jur, în atracția sexuală prost refuțată, în contradicția dintre dorința de a câștiga încrederea celorlalți și frica în fața acestui lucru.

În copilărie, unui asemenea bolnav deseori i-au fost refuzate grija și afecțiunea maternă (privarea prea timpurie de „mediul matern”). Copilul, care are atâtă nevoie de grija părintească, reacționează la lipsa de atenție a părinților printr-un acutizat simțământ de neajutorare. Iar mama, străduindu-se să-l facă independent pe copil, obține rezultatul contrariu: îi acutizează simțământul de neajutorare și dependența de ea. Conflictul legat de astm este numit „plânsul înăbu-

șit (mut) al copilului”. Plânsul obișnuit o înstrăinează și mai mult pe mamă, care și așa îl respinge pe copil. Și atunci, copilul „dezmoștenit de soartă”, ca să nu izbucească în plâns și ca să stârnească măcar mila mamei reci și lipsite de inimă, își încordează mușchii abdomenului, gâtului și diafragmei. El își înăbușă suspinele, și ca atare începe să se înăbușe¹.

Lipsa lacrimilor nu-l lasă pe copil să-și verse durerea, să scape de încordarea sufletească, să se descarce emoțional. Savașii consideră că între plâns și ieșirea din situațiile extreme există o legătură profundă. Alături de transpirație și de aerul expirat, lacrimile eliberează organismul de toxine. Analiza lacrimilor permite punerea unor diagnostice și ajustării dozelor medicamentoase. Studiile efectuate asupra compoziției chimice a lacrimilor provocate de o zguduire emoțională puternică arată că în acestea se află compuși biochimici activi, pe când în lacrimile provocate de alte cauze (de exemplu, la tăierea cepei) substanțele cu pricina nu se găsesc. Plânsul este o reacție normală, și a-l înăbuși este un lucru dăunător pentru sănătate. Totuși, asta nu înseamnă că cel ce plânge, mai ales dacă suferă de astm, nu trebuie liniștit și consolată².

Oricât ar fi de întristător, însă tocmai păcatul mamei (educația defectuoasă din punct de vedere pedagogic și psihologic) este vinovat în cazul dat

¹ French T. M., Alexander F., *Psychogenetic factors in bronchial asthma*, în *Psychosom. Med. Monograph. IV*, National Research Council, Washington, 1941.

² M. V. Beniaminova, *Vospitanie detei: Uchebnik* (Educarea copiilor: manual), Moscova, 1991, p. 255.

pentru boala copilului. Boala n-ar fi avut pe unde să intre dacă s-ar fi respectat povața Apostolului Pavel: *...părinților, nu întrătați pe copii voștri, ca să nu se deznădăjduiască* (Col. 3, 21), *ci creșteți-i întru învățătura și certarea Domnului* (Efes. 6, 4).

La bolnavii de astm se instalează cu timpul modificări marcate ale sferei emoționale (dispoziție anxio-depresivă, epuizare, panică înainte de crize ș.a.m.d.). La rândul lor, emoțiile negative acutizează crizele. Pe lângă asta, simptomele astmatice sunt declanșate de factori neastmatici (coșmaruri, anxietate, înfrustare adâncă, frică etc.). Ele nu sunt cauze ale astmului, însă îl declanșează. Treptat, crizele se acutizează, ceea ce joacă un rol esențial în cazurile de moarte subită datorată astmului (sufocare prin spasm bronșic).

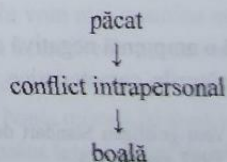
Să luăm încă un exemplu caracteristic din viața de zi cu zi. O femeie cu un fizic puternic, optimistă, în vârstă de treizeci și trei de ani, s-a tratat vreme îndelungată pentru diverse tulburări somatice (dificultăți la respirație, senzație de greutate în abdomen, creșterea frecvenței cardiace ș.a.m.d.). La o examinare suplimentară s-a lămurit că toate acuzele ei (țineau de situația familială nefericită. La vârsta de optsprezece ani, pacienta a rămas gravidă și a vrut să se mărite cu iubitul său. Totuși, cedând presiunilor exercitate de autoritarii săi părinți, a făcut avort și a devenit soția altui om – slab și plicticos, după părerea ei.

Nu demult, în sufletul acelei femei s-a reaprins un conflict acut între dorințe și conștiință. Amărăciunea pentru propria soartă, amintirile triste și simțământul vinovăției i-au străpuns sufletul rănit. Suprasolicitarea

emoțională i-a înrăutățit dramatic starea de sănătate. Pe fondul conflictului lăuntric, dificultățile de respirație s-au intensificat mergând până la crize de sufocare, iar accelerarea ritmului cardiac – până la aritmie însoțită de cardiofobie (frica de a muri prin stop cardiac).

Amarnica moștenire a lui Adam, contradicțiile lăuntrice sunt sporite de propriile noastre greșeli. Deci, să privim în propriul suflet și să recunoaștem că Fericitul Augustin a spus adevărul. În „Mărturisirile” sale, el se înfiercă fără cruțare și se pocăiește înaintea lui Dumnezeu: „Pricina stricăciunii mele a fost doar stricăciunea mea. Ea era scârbavnică, și eu am iubit-o; am iubit pierzarea; am iubit căderea mea; nu ceea ce mă îmholdea spre cădere, ci însăși căderea am iubit, suflete ticăloase... nu căutând ceea ce doream pe calea păcatului, ci căutând însuși păcatul... Viața pe care o trăim aici are farmecul ei: în ea se află o frumusețe anume, potrivită întregii frumuseți pământești... Pentru aceasta își și îngăduie omul să păcătuiască, și prin înclinarea lipsită de măsură către aceste bunătăți de jos părăsește ceea ce este mai bun și mai înalt: pe Tine, Doamne Dumnezeul nostru, dreptatea Ta și legea Ta”.

Vom rezuma toate cele spuse mai sus sub forma simplei scheme:

3.

Particularitățile personalității

Unii reprezentanți occidentali ai medicinei psihosomatice (Büchner, Weizsäcker ș.a.) militează pentru o reprezentare holistică a omului ca ființă sufletească-trupească. Ei privesc bolile trupului ca pe niște manifestări simbolice ale bolilor sufletești, iar manifestările trupești ale bolilor (de exemplu, simptomele clinice) – ca pe o expresie a tulburărilor psihice sau spirituale (mai bine zis duhovnicești) care se ascund în spatele lor. În studiile lor, ponderea se mută de la problema cauzei bolii asupra problemei **sensului** ei¹.

În proveniența unei serii întregi de afecțiuni somatice locul de frunte aparține, într-adevăr, factorilor psihonoemoionali, în particular celor negativi din punct de vedere moral (iar din punct de vedere teologic, păcătoși). În numărul așa-numitelor afecțiuni psihosomatice autentice intră boala ischemică a inimii, hipertensiunea arterială și **ulcerul** gastroduodenal, colita ulceroasă, astmul bronșic, psoriazisul, neurodermita, îngrășarea, artrita reumatoidă, poliartrita cronică nespecifică etc.

Boala își lasă o amprentă negativă asupra victimei sale, însă și trăsăturile caracteristice ale bolnavului

(profilul personalității lui) predispon la apariția unor anumite reacții patologice. Există o **legătură între particularitățile personalității și probabilitatea dezvoltării bolilor psihosomatice**. Sunt descrise amănunțit următoarele tipuri de personalitate: „coronariană”, „hipertensivă”, „ulceroasă”, „artritică”, „alergică” și „cu tendință la accidente” (*accident-prone* în lb. engleză; termen „forjat” de Helen Flanders Dunbar, fondatoarea medicinei psihosomatice – n. tr.). De tipul personalității depinde în mare măsură dacă se va instala boala, când și cum se va încheia ea.

Și cum să nu ne amintim aici observația nu lipsită de sarcasm care a fost făcută încă din secolul trecut: dacă medicul care a venit la Ilia Ilici Oblomov pe strada Văborgskaia nu i-ar fi cunoscut anamneza de pe poziția psihologului, nu i-ar fi pus diagnosticul de „neurastenie cu nuanță ipohondriacă”, ci ar fi pus boala lui pe seama îngrășării și a proastei circulații a sângelui, urmate de tulburări trofice ale creierului – „și ar fi avut dreptate pe jumătate”. Oblomov este tipul de om care suferă de lene, de hipodinamie (stă tot timpul întins pe divan). El nu își poate găsi locul în viață. Pe de o parte, era om bun, sufletist, înțelegător, însă, educat fiind într-un mediu de „nu-fă-nimic”, mai târziu nu a vrut să facă nici el nimic în societatea în care trăia. Nu vom mai examina acum motivele de profunzime ale acestui comportament. Oblomov este exemplul clasic al felului în care, prin patologia psihică și somatică, boala morală își duce nefericita victimă la un deznodământ letal înainte de bătrânețe.

¹ Büchner Fr., Vom geistigen Standart der modernen Medizin, Freiburg-Br., 1957, pp. 81-115.

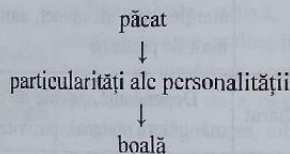
Mai jos, în tabelul nr. 3, sunt arătate trăsăturile de personalitate care predispun la apariția sau la acutizarea anumitor maladii. Aceste date încă nu au fost confirmate experimental. Ele sunt, mai degrabă, niște scheme explicative. Totuși, să meditam la ele: oare nu creem pentru noi înșine și pentru copiii noștri prilejuri de boală? Iar boala poate să apară, mai ales în condițiile unei eredități încărcate (prezența „tinte” care va fi lovite, în care boala va „trage” mai devreme sau mai târziu).

Boala	Caracteristicile personalității
Boala ischemică a inimii (angină pectorală, infarct miocardic)	Personalitate activă, impulsivă, năzuință de a se „realiza în viață”, tenacitate în urmărirea scopurilor, dorința stăruitoare de a câștiga autoritate și de a avea succes, iubirea de slăvă deșartă și de cinstiri (vanitate și ambiție)
Hipertensiune arterială	Caracter reținut și ordonat în combinație cu un nivel conflictual ridicat, pedanterie, înclinare către irascibilitate și crize de mânie care sunt înăbușite în mod constant și nu se manifestă în exterior prin nimic
Astmul bronșic (de proveniență psihosomatică)	Caracter moale, nevoie de grija și mângâierea maternă, dependență de lider

Ulcerul gastroduodenal	Refularea sentimentelor agresive, încordare lăuntrică, tristețe și iritare datorate faptului că situația reală nu corespunde cu propriile dorințe și idealuri
Colita ulcerosă	Mania curățeniei, tendință spre ordine, punctualitate, timiditate, înclinare către activitatea pur intelectuală, dificultăți în transferarea atenției spre alt obiect, tristețe ascunsă din pricina pierderii a ceva însemnat
Migrena	Pedanterie, nivel înalt de refulare a emoțiilor, dificultăți în transferarea atenției spre alt obiect, ambiție, nivel înalt de pretenții
Diabetul zaharat	Dependență, nevoie de confort, de mângâiere maternă, pasivitate
Cancer de plămâni și alte câteva forme de tumori (miom uterin?)	Înclinare spre a ține în sine emoțiile neplăcute, incapacitatea sau lipsa dorinței de a reacționa emoțional imediat la evenimentele neplăcute, sentiment de dezamăgire și pustietate lăuntrică, utilizarea mecanismelor de apărare ale negației și excluderii
Boli de piele (urticarie, eczemă, neurodermită)	Nevoie de grijă și mângâierea, sentiment de singurătate, înclinare spre masochism

Informațiile folosite au fost luate dintr-un document oficial al Ministerului Sănătății al Federației Ruse (manualul pentru pregătirea medicilor în vederea examenului de specialitate)¹, precum și dintr-un manual de medicină psihosomatică².

Trăsăturile de personalitate menționate sunt numai factori de risc. Gradul în care sunt dezvoltate ele e diferit. **Indiscutabil, nu se pot trasa nici un fel de paralele stricte între caracter și boală.** Unele dintre respectivele particularități fie sunt păcătoase, fie devin astfel în anumite condiții (de pildă, la cei care au primit o educație incorectă), fie sunt născute de păcate. În acest plan, este corect să afirmăm următoarele:

¹ *Тестификация специалиста. Руководство для врача с тестами по фундаментальной и медико-социальной дисциплинам* (Examenul de specialitate. Vademecum pentru medici însoțit de teste pentru disciplinele fundamentale și medico-sociale), Moscova, 1997, p. 232.

² V. Bräutigam, P. Christian, M. Raad, *Психосоматическая медицина: краткий учебник* (Medicina psihosomatică: compendiu), Moscova, 1999, p. 376.

4.

Traumele psihice

Știința contemporană a stabilit că emoțiile pozitive și cele negative, „refractându-se” prin prisma particularităților personalității, a sistemului relațiilor ei cu ceilalți oameni ș.a.m.d., duc la modificări fiziologice și biochimice în organism. Aceasta joacă un rol hotărâtor în apariția **tulburărilor psihogene** (așa-numitelor psihogenii), care, spre deosebire de cele somatogene, sunt provocate nu de factori somatici, ci de factori psihici și duhovnicești. Semnul comun al tuturor tulburărilor psihogene este că ele sunt condiționate de **trăiri psihotraumatizante** (groază, deznădejde, orgoliu jignit ș.a.m.d.).

Psihogeniile se manifestă sub forma patologiei psihice și somatice. „Plânge creierul, iar lacrimile picură în inimă, în ficat, în stomac...” – spunea metaforic cunoscutul psiholog rus R. A. Luria.

Nimeni nu poate tăgădui puternica înrăurire a sufletului asupra bolii. Starea sufletească, încrederea sau neîncrederea față de doctor, profunzimea credinței și nădejzii în vindecare determină în mod esențial evoluția și deznodământul bolii. Nu degeaba marele chirurg și Ierarh Luca (Voïno-Iasenețkii) sublinia: „Psihoterapia, care constă în acțiunea verbală – mai bine zis duhovnicească – a medicului asupra bolnavului este

o metodă general recunoscută, care dă adesea rezultate minunate, de tratare a multor boli¹. *Cuvintele frumoase sunt ca un fagure de miere, dulceată pentru suflet și tămăduire pentru oase* (Pilde 16, 24).

Faptul acesta este confirmat în mod indirect de **bolile iatrogene**. Ele apar la pacienți ca răspuns la cuvinte și acțiuni imprudente sau neetice ale lucrătorilor medicali. „Cu cuvântul poți să omori, cu cuvântul poți să izbăvești”. Limbajul mușcător, cinic, osândirea, vorbirea de rău sau pur și simplu flecăreala necontrolată sunt în stare să producă nenorociri ireparabile, lăsa doar trei episoade foarte grăitoare din practica medicală.

a) Intrând în cabinetul oncologului pentru un control de rutină, pacientul E. a auzit încă din prag: „Câți ani aveți?”. „Cincizeci”, a răspuns el. „Aveți tumori?”, a întrebat iarăși medicul. „Păi, parcă n-aș avea”, s-a tulburat pacientul. „Ciudat! La vârsta dumneavoastră ar trebui să aveți ceva”, a remarcat medicul. Fără să-l examineze pe pacient, a scris în registru: „sănătos”. Bolnavul a ieșit din cabinet în stare de șoc. Nu este greu de ghicit prin ce a trecut atunci.

b) Bolnavul P. i se recoltase cu trei săptămâni în urmă o biopsie dintr-o tumoră gingivală. El s-a adresat chirurgului-stomatolog care îl operase, cu rugămintea de a-i comunica diagnosticul exact. Medicul n-a găsit nimic mai bun de făcut decât să-i răspundă: „Mergeți

la morgă, o să vă spună acolo tot”. Pacientul nu știa că chirurgii trimis de obicei biopsiile la secția de anatomie patologică (care se ocupă și de autopsiile din spitale – n. tr.). Omul a înțeles literal spusele medicului, și ca atare a făcut o criză de inimă.

c) Bolnava K. a mers pentru consultație la un profesor cardiolog pe motiv de cardiofobie. Profesorul era în ședință de catedră, așa încât bolnava a fost primită de medicul de gardă. Pentru început, respectivul a pierdut o mulțime de timp clarificând de ce trebuie să se ocupe el de K., care fusese trimisă pentru consultație la profesor. Apoi, luând cunoștință de rezultatele examinărilor anterioare și negăsind nici un motiv de temere din punct de vedere cardiologic, a aruncat cu nemulțumire: „Cardiofobie înseamnă frica de moarte din cauza unor probleme cardiace. În ce ne privește, la dumneavoastră totul este „curat”. Nu vă temeți, de inimă n-o să muriți. Mergeți la psihiatru!”

De atunci, bolnava a devenit absolut convinsă că nu este sănătoasă psihic. Fiind o persoană suspicioasă, a început să înregistreze cu scrupulozitate toate semnele „gravei sale boli”. Simptomele se înmulțeau ca ciupercile după ploaie: bolnava descoperă în sine tot ce dorea. Și a sfârșit prin a avea într-adevăr nevoie de asistență psihiatrică.

Unde se află rădăcina bolilor iatrogene? Evident, în încălcarea principiilor de etică și deontologie medicală. Cele mai cunoscute dintre acestea sunt „nu vă tâma”, „respectă personalitatea pacientului”, „urmea-

¹ Sfântul Ierarh Luca (Voino-Iasenețkii), *Duh, dușă, telo* (Duh, suflet, trup), Moscova, 1999, pp. 111-112.

ză îndemnurile conștiinței”, „poartă-te cu bolnavul cum ai vrea să se poarte medicul cu tine într-o situație asemănătoare”. Principiile de mai sus sunt „regulile de aur” ale eticii creștine aplicate la practica medicală: *toate câte voiți să vă faceți vouă oamenii, asemenea și voi faceți lor, că aceasta este Legea și Prorociei; iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși; nu fă rău* (Mt. 7, 12 și 19, 19; Mc. 10, 19).

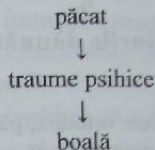
Medicii sunt datori să împlinescă cu deosebită râvnă porunca Apostolului Pavel: *din gura voastră să nu iasă nici un cuvânt rău, ci numai ce este bun, spre zidirea cea de trebuință, ca să dea har celor care ascultă... orice amărăciune și supărare și mânie și izbuclire și defăimare să piară de la voi, împreună cu orice răutate; ci fiți buni între voi și milostivi, iertând unul altuia precum și Dumnezeu v-a iertat vouă în Hristos* (Efes. 4, 29-32). Apostolul ne cheamă pe toți să ne păzim limba, să nu osândim și să nu dăm prilej de poticnire sau de smintcală (Rom. 14, 13).

Cu adevărat, *cele ce ies din gură pornesc din inimă, și acelea spurcă pe om* (Mt. 15, 18). Și nu numai că spurcă, ci și schilodește, iar câteodată chiar omoară. *Cine își păzește gura își păzește sufletul său, învață preînțeleptul împărat Solomon, iar cel ce deschide prea tare buzele o face spre pieirea sa* (Pilde 13, 3).

Vede Dumnezeu că dacă am respecta în relațiile cu oamenii aceste reguli elementare s-ar împuțina simțitor cazurile de boală ulceroasă, de angină pectorală, de infarcte cardiace și cerebrale, de crize hipertensive, de reacții isterice, de depresii, de tulburări ale ciclu-

lui menstrual și de pierdere a laptelui la femeile care alăptează.

În concluzie, vom trasa încă o schemă:

5.

Obiceiurile dăunătoare

Din punct de vedere ortodox, **păcatul ne otrăvește prin intermediul obiceiurilor dăunătoare pervertind necesitățile noastre normale, firești**. Să cerelăm mai amănunțit această relație.

După criteriul celor trei niveluri ale existenței omenești (trup, suflet, duh), necesitățile pot fi împărțite în trei mari grupe:

a) biologice (nevoia de hrană, de locuință, de haine, de somn ș.a.m.d.);

b) sociale (nevoia de comunicare cu oamenii, de a crea ș.a.m.d.);

c) duhovnicești (nevoia de religie, de libertate, de sens al vieții ș.a.m.d.).

În sine, necesitățile enumerate mai sus sunt neutre (nepăcătoase) din punct de vedere etic și exprimă dependența noastră de anumiți factori sau de anumite condiții. Să ne amintim spusele Evangheliei: *nu duceți grijă, spunând: „ce vom mânca?”, sau „ce vom bea?”, sau „cu ce ne vom îmbrăca?”, pentru că după toate acestea se străduiesc neamurile (păgânii); știe, doar, Tatăl vostru Cel ceresc că aveți*

nevoie de ele (Mt. 6, 31-32). Aici este vorba de necesitățile biologice elementare. A le satisface nu e un lucru condamnabil. Foamea i-a silit pe Apostoli să rupă și să mănânce spice de grâu în ziua sâmbetei ceea ce a stârnit o furtună de nemulțumire din partea fariseilor. Aceștia L-au mustrat pe Hristos pentru că le-a îngăduit, chipurile, ucenicilor Săi să calce legea lui Moise, care nu îngăduia să se lucreze în ziua sâmbetei. Domnul le-a răspuns însă: *dacă știți ce înseamnă: „milă voiesc, iar nu jertfă”, n-ați fi osândiți pe cei nevinovați* (Mt. 12, 7).

Procesul formării cerințelor are o serie de etape. Potrivit Sfântului Ierarh Teofan Zăvorâtul, la început apare **atracția inconștientă**, nevoia nedefinită de ceva, și nu știm încă ce ne-ar putea satisface. Pe măsura conștientizării obiectului cerinței, către care tindem, atracția se amplifică, transformându-se în **dorință conștientizată, orientată către un scop bine determinat**. Începem să năzuim în mod conștient către obiectul căutat, și căutarea lui dă mărturie despre **înclinarea voinței**¹.

Este interesant de remarcat că renumitul psiholog rus A. N. Leontiev descrie mecanismul zămislirii cerințelor în mod esențialmente identic cu spusele Sfântului Ierarh Teofan: „Până la prima ei satisfacere, cerința „nu își cunoaște” obiectul, el încă trebuie descoperit”. După aceea, omul înțelege ce vrea și

¹ Teofan Zăvorâtul, *Șto est' duhovnuia jizn' i kak na neio nastroit' iia* (Ce este viața duhovnicească și cum să dobândim dispoziția potrivită pentru ea), Leningrad, 1991, p. 23.

dorește în mod conștient să ajungă la scop. Obiectul cerinței devine motiv, care stimulează și justifică activitatea¹.

Totuși, cerințele se transformă adeseori în patimi. Când înclinarea voinței către ceva este prea puternică, ea iese de sub controlul conștientului, ne cotopește și literalmente ne ține în gheare. Atunci cerința, deja pervertită de păcat, trăiește înăuntrul nostru o viață parca independentă, de sine stătătoare, autonomă. Probabil că tocmai acesta este unul dintre semnele „sufletului” apartenent al păcatului, despre care vorbește Cuviosul Macarie cel Mare și pe care, după tălcuirea lui, Domnul ne poruncește să îl urâm (Lc. 14, 2; In. 12, 25).

„...Dacă înclinarea siluiește cerința, ferecând-o într-o formă determinată, și o pervertește sau îi dă o orientare incorectă, nefirească”, scrie Sfântul Ierarh Teofan Zăvorățul, „atunci... cerințele și natura se află într-o stare de înrobire nefirească”².

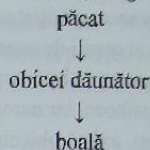
Stimulând sistemul nervos, păcatul cere, adeseori ne împinge cu sila către o anumită activitate sau către un anumit comportament, care nu corespund nevoilor reale ale organismului – de pildă, de la o alimentație echilibrată la îmbuibare. Astfel, necesitatea fiziologică a omului de a se alimenta se transformă într-una din varietățile lăcomiei pântecelui, și

¹ A. N. Leontiev, *Izbrannâie psihologiceskie proizvedenia* (Opere psihologice alese), vol. 2, Moscova, 1983, pp. 205-212.

² Teofan Zăvorățul, *Nacertanie hristianskogo veroucenia* (Schită a învățăturii de credință creștine), Moscova, 1994, p. 305.

din „stăpâni” devenim „robi”, nefiind pe dinăuntru oameni liberi și sănătoși.

Se trasează astfel un lanț *sui generis*:

Tocmai din pricina păcatului cerințele omenești normale se transformă în patimă și se condamnă personalitatea la o rămânere constantă în starea de dobitocie (animalitate) duhovnicească. Degradarea năzuințelor supreme, duhovnicești-morale, ale personalității este întrupată în „blidul de linte”. Pentru acesta, Esau și-a vândut lui Iacov, fratele său mai tânăr, dreptul de întâi-născut (Fac. 25, 30-34). Dimpotrivă, harul dumnezeiesc, tămăduind dispoziția voinței și motivele inimii, face ca cerințele biologice și sociale să se supună celor duhovnicești. În caz contrar, perversitatea sufletului naște o anumită patimă și, în mod corespunzător, lipsa de măsură într-o anumită privință. Tocmai pe acest teren cresc de obicei obiceiurile dăunătoare (împătimirile), care împing la abuzarea de obiectul necesității.

Iată unde se află rădăcina bolilor provocate de modul incorect (după terminologia teologică – *păcătos*) de viață. Iată de unde provine dependența de obiceiuri. Multe dintre ele sunt anevoie de biruit. Ne vine mult mai la îndemână să luăm doctorii pentru a „înăbuși” manifestările clinice ale bolii decât să ne

luptăm cu sursa ei, care este **păcatul**. În planul dat, împătımirea este unul dintre factorii de risc, care încalcă echilibrul mediului intern al organismului și prin aceasta provoacă apariția sau acutizarea unei anumite boli. Până și copiii de școală știu că fumatul duce adeseori la cancer pulmonar, alcoolismul – la ciroză hepatică și psihoze, iar narcomania – la SIDA și hepatită C. Totuși, există obiceiuri-împătămiri ale căror urmări vătămătoare nu sunt atât de evidente. Obiectele lor nu sunt în sine păcătoase – însă abuzul de ele este din punct de vedere teologic păcătos, iar din punct de vedere medical – periculos pentru viață și sănătate.

Un exemplu grăitor este atitudinea față de *computere*. Dacă le folosim în mod rațional, ele sunt foarte folosite, iar în anumite domenii de activitate sunt chiar indispensabile. La excese duc cele mai des atracția jocurilor pe calculator, surfingul haotic, munca în spațiul Internetului peste intervalele de timp rezonabile, vizionarea prelungită a imaginilor de contrast înalt alcătuite dintr-o mulțime de detalii mărunte de diverse culori. În acest plan, **abuzul de calculator este un fel narcotic sui generis**, care acționează negativ asupra trupului, sufletului și duhului atât ale copilului, cât și ale adultului.

Tulburările somatice se manifestă prin probleme de vedere, stare generală de rău, scăderea imunității și boli condiționate de viața sedentară (hemoroizi, constipație etc.). Nivelul excedentar de câmpuri și radiații electromagnetice provoacă apariția sau acutizarea bolilor oncologice (leucemii?).

Urmări importante se manifestă și în ce privește aparatul locomotor. Pe lângă osteocondroza coloanei vertebrale, apar așa-numitele boli profesionale ale celor ce lucrează la calculator. Este vorba cu precădere de boli ale mâinilor, datorate poziției lor nefiziologice prelungite din timpul lucrului la o tastatură poziționată incorect/incomod.

– *tendovaginită (inflamația tendoanelor mâinii, încheieturii mâinii și umărului)*;

– *boala de Quervain (inflamația tendoanelor antebrațului și încheieturii cotului)*;

– *sindromul de tunel carpal (lezarea nervului median al mâinii)*¹.

Și sistemul nervos central are de suferit. Se observă reacții asteno-nevrotice, scăderea capacității de concentrare, tulburări de memorie și de somn, creșterea excitabilității și irascibilității, dureri de cap. La femeia gravidă crește riscul de avort și de apariție a patologiei intrauterine la produsul de concepție.

Extrem de periculoase sunt și **tulburările duhovnicești persistente** datorate acțiunii energo-informaționale a computerului asupra personalității. În primul rând, este vorba de imersiunea într-o lume a iluziilor și a patimilor păcătoase, iar în al doilea rând – de dependența psihologică de realitatea virtuală („părută”, creată în mod artificial).

Ieromonahul Anatolie (Berestov), profesor neuropatolog cu mare experiență, afirmă că omului care

¹ G. G. Demircioglan, *Komputer i zdorov'e* (Computerul și sănătatea), Moscova, 1995, p. 26.

șade în fața calculatorului lumea virtuală i se pare uneori mult mai reală decât cea înconjurătoare. Omul intră în realitatea edificată de el prin mijloace tehnice, iar aceasta, la rândul său, penetrează în conștiința lui, devine o parte a „eului” său. Cu timpul, granița dintre lumea inventată și cea reală se șterge, și oamenii „trăiesc” în două planuri simultan. De aici – dedublarea duhovnicească a conștiinței între real și virtual¹.

Părintele Anatolie își ilustrează reflecțiile prin exemplul programului special pentru computer „Cybersex”. Acesta permite substituirea relației naturale, fiziologice, dintre bărbat și femeie printr-un „onanism computerizat și perversiuni sexuale”. Cu ajutorul lui pot fi experimentate satisfacții sexuale în orice moment, cu oricine și în felul dorit. Într-adevăr, computerul reacționează ca un partener sexual viu și deja nu mai este receptat ca un aparat neînsușit².

Această pseudorealitate atrage prin senzația autenticității evenimentelor și trăirilor. Cu cât este mai mare iluzia parteneriatului, cu atât este mai ispititor contactul. Ca atare, comunicarea cu „cutia” electronică este comparabilă cu efectul drogării. „Dizolvându-ne”

¹ Ieromonah Anatolie (Berestov), *Cislo zveria. Na poroghe tret'ego tiasaceletia. Zapiski sovremennogo vracea-sviašcennika ob ekstrasensuh, koldunah, vlianii teledientia i okkultnkh nauk na naše zdorov'e* (Numărul fiarei. În pragul mileniului III. Însemnările unui medic-preot contemporan despre bioenergoterapeuți, despre vrăjitori, despre înrăurirea televiziunii și a științelor oculte asupra sănătății noastre), Moscova, 1996, pp. 104-111.

² *Ibidem*, pp. 108-109.

în torentul informațional, cădem în deplină dependență de el și ne pierdem pe noi înșine. Se schimbă în mod cardinal mediul în care sălășluim, potrivit binecunoscutei glume: „Gicu nu-i acasă, este pe Internet”. Computerul poate deveni ca o mlaștină; acțiunea lui de fascinație seamănă cu felul hipnotizant în care privește pitonul la prada sa. Dacă utilizatorul înveterat al computerului este rupt de îndeletnicirea sa favorită, el seamănă cu un narcoman în sindrom de abstinanță, echivalența mergând până la o anumită similitudine a simptomelor. Neliniștea, agitația, împrăștierea, excitabilitatea, irascibilitatea crescute – iată o listă departe de a fi completă a acestor simptome. Îndeosebi de apăsătoare este senzația de „invaliditate” intelectuală...¹

Ca să zicem așa, printr-o monstruoasă mutație duhovnicească (nebiologică) omul rațional (*homo sapiens*) se transformă în om informațional (*homo informaticus*). Dând naștere unei înșelătoare senzații de libertate, lumea virtuală distruge personalitatea sau nu o lasă să se dezvolte. De multe ori nu bănuim nimic. Și totul începe câteodată de la jocurile pe calculator, ce par inofensive și de care este cumplit de ușor să devii dependent!

Așadar, am examinat pe scurt câteva căi de apariție și dezvoltare a bolii la omul adult și la copil. Cum pot fi acestea interpretate de pe pozițiile psihologiei și medicinei orientate ortodox?

¹ M. G. Abramov, *Celovek i komputer: ot homo faber k homo informaticus*, în *Celovek* (Omul), nr. 4/2000, p. 133.

A tăgădui prezența factorilor și proceselor duhovnicești care duc la boală și moarte este absurd. Cu toate că ele se află în afara domeniului științei tradiționale, este neapărată nevoie ca ele să fie luate în calcul alături de ceilalți factori și de celelalte procese patologice, pe care savanții deja le studiază de multă vreme. Viziunea creștină apare aici ca fiind de mare actualitate. Cu mii de ani înaintea progreselor științei contemporane, Biblia a arătat simplu și limpede legătura dintre păcat și boală, dintre starca emoțională și sănătatea psihică: *bărbatul limbut nu se va îndrepta pe pământ; pe bărbatul nedrept, relele îl vor vâna spre stricăciune* (Ps. 139, 11). *O inimă fără patimă este viața trupului, pe când pornirea pătimășă este ca un cariu în oase* (Pilde 14, 30). *O inimă veselă este un leac minunat, pe când un duh fără curaj usucă oasele* (Pilde 17, 22). *Cumina înțelepciunii este temerea de Domnul, care odrăsleşte pace și sănătate nevătămată – dar și una, și alta sunt daruri de la Dumnezeu* (Sir. 1, 18).

După spusele Sfântului Ierarh Ioan Gură de Aur, stricăciunea sufletului este una dintre pricinile bolilor. **Din perspectiva acestei relații, păcatul poate fi privit ca terenul și factorul duhovnicesc al stresurilor, al conflictelor intrapersonale, al trăsăturilor negative de caracter și de personalitate, al traumelor psihice și al obiceiurilor dăunătoare – și, prin urmare, al bolilor ce sunt legate de acestea.**

Sfântul Ierarh Teofan Zăvorățul scria: „Păcatul nu lovește doar sufletul, ci și trupul. În unele cazuri, lucrul acesta este foarte învederat; altele – deși nu este atât de învederat, însă adevărul rămâne adevăr... Pă-

catul se săvârșește în suflet și îl face bolnav de-a dreptul – însă întrucât viața trupului vine de la suflet, bineînțeles că de la un suflet bolnav vine o viață nesănătoasă. Faptul în sine că păcatul aduce întuneric și chin nu are cum să nu acționeze nefavorabil și asupra sângelui... Dar când îți amintești că el desparte de Dumnezeu – Izvorul vieții – și îl pune pe om în contradicție cu toate legile care lucrează și în el însuși, și în natură, este chiar de mirare cum mai rămâne în viață păcătosul după păcat. La mijloc este mila lui Dumnezeu, care așteaptă pocăința și întoarcerea lui. Prin urmare, bolnavul trebuie mai întâi de toate să se grăbească a se curăți de păcate și a se împăca cu Dumnezeu în conștiința sa. Prin aceasta va croi drum lucrării binefăcătoare a medicamentelor”¹.

Informațiile despre factorii duhovnicești ai bolilor nu fac decât să îmbogățească concepțiile medicale, să ridice gradul de eficacitate al măsurilor medicale și să ajute la vindecarea nu a bolii, ci a bolnavului. Mulțumită acestor informații este mai ușor de înțeles pentru ce sunt trebuincioase metodele duhovnicești de tratament, care sunt particularitățile istoriei bolii și istoriei vieții pacientului. Nu este un secret faptul că una și aceeași boală urmează adeseori evoluții diferite. Forme identice de nevroză există, însă nevrotici identici nu există. După cât se vede, această logică este corectă în privința oricărui boli.

¹ Teofan Zăvorățul, *Măslî na kajdâi den' goda po jerkov-nâm citeniam iz Slova Bojiti* (Gânduri pentru fiecare zi a anului, după pericopele bisericești), Moscova, 1881, p. 57.

Boala este semnalul de avarie pe care sufletul îl trimite prin intermediul trupului. Iar fiecare om are un suflet diferit de al celorlalți. Să ascultăm ce ne spune Purtarea de grijă dumnezeiască prin mijlocirea bolii copilului, însă, firește, să nu fim susceptibili și preocupați peste măsură de noi înșine. Și atunci de-presia, de exemplu, va „spune”: „Potolește-te! Ești prea irascibil și pretențios!”, iar criza de astm bronșic va „declara”: „Nu-ți înțelegi copilul așa cum trebuie și îi dai prea puțin atenție”. Un asemenea dialog lăuntric va ajuta la interpretarea corectă a bolii, la vindecarea ei mai grabnică și la prevenirea ei pe viitor. El va face un excelent serviciu, devenind un pas înainte spre vindecare. Dar dacă ne vom grăbi să „scăpăm” de semnalele organismului, dacă le vom „înăbuși” prin medicamente, negreșit vom cădea spre medicina primitivă, mecanică, de tipul: „pentru dureri de cap – antinevralgic; pentru dureri de burtă – no-spa”.

Recunoașterea componenței duhovnicești a bolii ne obligă pe toți să fim cu atât mai responsabili în ce privește comportamentul nostru și educarea copiilor. Într-adevăr, are dreptate Apostolul Pavel: *toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi folosesc; toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate zidesc* (1 Cor. 10, 23). Nu degeaba și o înțeleaptă maximă glăsuiește: „Semeni faptă – culegi obicei, semeni obicei – culegi caracter, semeni caracter – culegi destin”.

ANEXA

Despre relațiile intime ale soților

Pentru creștinii care se pregătesc pentru viața de familie sau care sunt deja căsătoriți va fi interesant să facă cunoștință cu vederile unui cunoscut nevoitor contemporan – Bătrânul Paisie Aghioritul – asupra problemelor vicții de familie. Tema relațiilor intime dintre soți este foarte cuprinzătoare și a fost mult studiată de diverși autori. De aici nu rezultă însă că toate problemele ei au fost deja rezolvate. Redăm mai jos o scrisoare pe care Bătrânul a adresat-o unui fiu duhovnicesc, și anume preotului Dionisie Tatsis, după care urmează o scrisoare ce aparține lui Tatsis însuși. Ea a fost publicată în numărul 45 al revistei „Synaxis” pe ianuarie-martie 1993.

1.

Scrisoarea Părintelui Paisie Aghioritul

„Cinstita Cruce, 1 ianuarie 1974.

Iubite frate Dionisie, fii sănătos! Binecuvântarea Preasfântului Prunc din Vitleem să fie asupra anului care vine.

Am primit scrisoarea ta cu privire la relațiile conjugale ale preoților căsătoriți și, în general, ale mirenilor căsătoriți, despre care mă întrebi. De ce Sfinții Părinți nu dau hotărâri absolut exacte? Păi, asta înseamnă că există o anumită incertitudine, pentru că nu toți oamenii pot trăi după același șablon. Părinții lasă mult în seama discernământului nostru, în seama râvnei, simțului duhovnicesc și posibilităților fiecăruia.

Ca să fiu înțeles mai bine, voi da exemple din viața unor preoților și mireni căsătoriți care sunt și acum în viață și pe care eu îi cunosc. Printre ei sunt unii care după ce au încheiat unirea căsătoriei au dat naștere la doi-trei copii, ca pe urmă să trăiască în curăție. Alții se apropie trupește numai în vremea nașterii de prunci, iar restul timpului trăiesc ca frate și soră. Alții se înfrânează numai în vremea posturilor, iar după aceea au relații intime. Unii nici asta nu reușesc să facă. Sunt unii care se împreunează la mijlocul săptămânii, ca să petreacă în curăție trei zile înainte de Dumnezeiasca Împărtășanie și trei zile după Dumne-

zeiasca Împărtășanie. Unii și aici se poticnesc, din pricină că Hristos, arătându-Se după înviere Apostolilor, a zis îndată: *precum M-a trimis pe Mine Tatăl, așa și Eu vă trimit pe voi... luați Duh Sfânt: cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate, și cărora le veți ține, vor fi ținute* (In. 20, 21-23).

Iar scopul este ca fiecare să se nevoiască cu dreaptă socotință și cu osârdie, după puterile duhovnicești pe care le au.

La început, bineînțeles că tinerețea pune piedici – însă cu trecerea timpului trupul slăbește, duhul se întărește, încât până și cei căsătoriți încep să guste puțin din desfătarea dumnezeiască. Atunci oamenii se îndepărtează, deja în chip firesc, de plăcerile trupești, care devin nimicnice în ochii lor. Iată, așa se nevoiesc cei căsătoriți și ajung la rai pe calea cea lină și ocolită, în vreme ce monahii suie acolo cățărându-se pe stânci și urcându-se pe pescuri.

Tu trebuie să ai în vedere că problema relațiilor intime nu este numai problema ta și că nu ai dreptul să rezolvi totul singur, ci numai prin bună înțelegere, cum poruncește Apostolul Pavel. Apoi, și când lucrurile se fac prin bună înțelegere, tot este nevoie de rugăciune. Și cel puternic trebuie să se pună în situația celui neputincios. Adeseori se întâmplă așa: o jumătate se învoiește să se înfrâneze ca să n-o amărăscă pe cealaltă, însă lăuntric suferă. Asta se întâmplă cel mai des cu femeile care au puțină frică de Dumnezeu și trup mișcător. Adeseori, unii bărbați evlavioși, auzindu-și femeile că sunt de acord să se înfrâneze, din lipsă de discernământ prelungească perioada înfră-

nării, și atunci femeile suferă: devin nervoase și așa mai departe. Bărbații presupun că femeile lor s-au înțărît în virtute și vor să trăiască mai curat, intrând în relații intime la intervale și mai mari, și din această pricină femeile intră în ispită și vor să se împreuneze cu prietenii. Și când se întâmplă căderea (adulterul – K. Z.), le chinuie muștrile de conștiință. Bărbații se străduie să trăiască mai curat, deși văd că femeile lor nu sunt dispuse către aceasta. Astfel, bărbații presupun că femeile au ajuns la o anumită sporire duhovnicească și nu doresc plăcere trupească. Aici însă există o pricină fiziologică, și egoismul femeiesc are îndreptățire, ca și gelozia pe care o încearcă jumătățile mai slabe. Văzând că bărbatul trăiește viață duhovnicească, femeia se silește, dorind să i-o ia înainte.

Iartă-mă că am intrat în grădina străină, fiindcă treaba monahului sunt mătaniile, nu temele de acest fel. Dar ca să nu te amărăsc, îți scriu câte ceva din cele pe care le cunosc așa, de departe, despre lucrurile care fac să sufere mulți frați ai noștri din lume și care îi dau vrăjmașului (diavolului – K. Z.) puțința să lucreze.

O mare însemnătate o are cât sunt de asemănători soții ca alcătuire trupească (constituție, temperament – K. Z.). Când unul este slab și blând, iar celălalt foarte vioi, trebuie ca cel mai puternic să se aducă jertfă celui mai bolnăvicios. Și treptat, cu ajutorul lui, cel bolnăvicios se va face sănătos, iar când amândoi vor fi sănătoși, vor putea să înainteze.

Precum am zis la început, și pentru sfințirea celui căsătorit trebuie nevoință, osârdie și discernământ.

Ca atare, dacă abordăm problema aceasta într-un mod prea puțin duhovnicesc, putem crede că cei căsătoriți au trebuință să se nevoiască numai puțin. Cred că nu este corect să te căsătorești doar pentru a mânca, a dormi și a avea plăceri trupesti, fiindcă acestea toate sunt trupesti, iar omul nu este numai trup, ci și duh. Trupul trebuie să ajute la sfințirea sufletului, nu să strice sufletul.

Dumnezeu știe nevoința fiecăruia și puterea pe care El i-a dat-o, și îl va trage la răspundere pe potrivă. Eu îi iubesc pe toți la fel și mă bucur de cei ce se nevoiesc cu râvnă. Numai să nu se facă criminalele avorturi și celelalte...

Hristos și Precurata să fie cu tine.

Cu dragostea lui Hristos,
Paisie monahul”.

2.

Scrisoare către un frate căsătorit

„Dragul meu frate! Aș vrea să îți expun propriile mele vederi asupra temei care te preocupă, adică asupra feluritelor probleme ale vieții de familie. Amândoi avem experiența respectivă, fiindcă și eu am fericirea de a avea familie, și încă una mare. Ca atare, cred că vei primi cuvintele mele nu ca pe o predică lipsită de temei și seacă, ci ca pe niște cuvinte de dragoste și înțelegere, al căror scop este să arate căile de rezolvare a problemelor create de căsnicie.

Se știe că și oamenii credincioși au parte uneori de căsnicii nefericite. Începând căsnicia, cei tineri, care au frecventat din copilărie școlile de catehizare și au avut duhovnici, care nu s-au depărtat nicicând de Biserică, se ciocnesc cu greutate, mai ales după doi-trei ani de viață în comun. Importantă este și problema relațiilor intime și a nașterii de prunci. Aceasta este o problemă foarte arzătoare atât din pricina mulțimii părerilor legate de ea, ce uneori sunt diametral opuse, cât și din pricina ciocnirii dintre cele două categorii de judecăți pe care le emit teologii în această privință. Există printre ei unii aspri și neînduplecați, care subliniază că scopul căsătoriei este exclusiv nașterea de prunci și interzic apropierea intimă. Există și unii mai cu pogorământ, care au

experiență familială personală sau care au ajuns la o anumită maturitate duhovnicească în urma vieții de nevoină din mănăstire, și care îi primesc pe cei căsătoriți cu dragoste și cu înțelegere.

Crede-mă, frate, că în zilele noastre avem teorii îndejuns. S-a scris mult, prea mult. Tema aceasta a fost analizată de scriitori, de teologi talentați (clerici și mireni), și totuși nu există acord în privința practicii legate de problemele acestea. Această mulțime de păreri nu numai că nu oferă un ajutor real, ci, dimpotrivă, încurcă mult lucrurile și otrăvește viața celor căsătoriți. Ca atare, trebuie să luăm aminte cu osebire la glasul mângâietor al Bisericii, care vorbește în primul rând prin duhovnici, și totodată să citim articolele și cărțile care dau soluția corespunzătoare pentru fiecare caz în parte. Trebuie remarcat că una și aceeași problemă nu admite una și aceeași soluție pentru toate perechile de soți sau, mai bine zis, există multe metode de rezolvare a ei.

Reflecțiile care urmează, frate, nu dezleagă cele ce sunt de nedezlegat, dar nici nu toarnă gaz pe foc. Ele nu fac decât să atingă anumite probleme pe care poate că ți le-ai ridicat din pricina altor păreri nechibzuite și imprudente. Îți amintesc că ideile acestea sunt pur personale, și tu poți să te respingi liniștit dacă le vei găsi lipsite de fundament sau potrivnice rânduielii tale duhovnicești. Mai întâi de toate, nu vreau să ridic înaintea ta noi probleme. Iartă-mă că scriu la repezcală. Nu uita că în casa unui tată cu mulți copii nu există liniște niciodată din pricina mulțimii trebuilor, și că vremea care ții stă la dispoziție este foarte limitată.

Îți scriu cu dragoste și nădăjduiesc că dragostea ta are să mă ierte.

1. Cei ce au ales viața de familie au luat asupra-și o mulțime de îndatoriri. Ei își îngreunează calca către rai printr-o mulțime de cotituri, iar cei necăsătoriți, dimpotrivă, se cațără pe cărări de munte. Soții sunt legați prin dragoste. Aici ar trebui spus, probabil, că de obicei creștinii se cunosc prin mijlocirea cuiva. Ca atare, până la cununie simțămintele pe care le nutresc unul față de celălalt nu apucă să se dezvolte. Asta înseamnă că însăși căsătoria trebuie să cultive dragostea, nu să o răcească.

2. În căsătorie se cere de la amândoi soții discernământ. Din păcate, foarte des căsnicia face viața soților întunecată, pentru că amândoi au primit o educație care le-a pervertit percepția și conștiința. Aceste perechi divorțează repede.

3. Mulți își fac impresia că legătura căsniciei înseamnă numai plăceri trupești și nimic mai mult. Oamenii de acest fel nutresc un anumit dispreț față de cei căsătoriți. Purtarea lor stârnește tulburări cumplite în sufletul familistului, care trebuie să mai ducă și această cruce a mucenicii duhovnicești. În căsătorie este de neîngăduit să vorbești cu ușurință despre plăcerile trupești interzise. Nu vreau să spun prin asta că cei căsătoriți sunt neînfrânați sau nesățioși. Și ei au frână duhovnicească, și se înfrânează. Totuși, nu le vine ușor să vorbească de o înfrânare suplimentară care poate să se prelungească ani de zile. În atare

caz, începem să căutăm ceva în afara căsătoriei. Lucrul acesta îl înțeleg și la afirmația aceasta ar putea subscrie majoritatea oamenilor căsătoriți, care adesea au de înfruntat ispite mai puternice decât monahii. Eu presupun că un creștin înțelept va pune început bun dacă va petrece în înfrânare vremea posturilor. Această îl va ajuta mult în viața duhovnicească.

4. Răsplata căsătoriei e nașterea de prunci. Există însă perechi cărora lucrul acesta nu le stă în putință. Cine poate rezolva chinuitoarea problemă ce se ridică înaintea acestor oameni: le este îngăduit sau nu să aibă relații intime? Nu cumva ar trebui să-și trăiască viața conjugală în abstenență? Mie îmi vine foarte greu să accept asemenea idei extremiste. Eu văd că așa ceva este cu neputință, cel puțin pentru majoritatea covârșitoare a celor căsătoriți.

5. Nu este cu putință ca aspectele delicate ale vieții de familie să fie rezolvate de o terță persoană. Un sfat bun din partea prietenilor poate duce la evitarea unor situații tragice și penibile. Totuși, tendința unora de a da sfaturi fără să li se ceară este cu totul inacceptabilă și trebuie să i se pună frâu. Aici se întâmplă de obicei următoarea greșală: tuturor li se dă unul și același sfat, uitându-se că în lume nu există doi oameni identici, cu caractere identice și cu nevoi identice.

6. Căsnicia creștină trebuie să fie solidă. Mă tem că unii oameni lumești ne întrec în dragoste, adică legătura dintre ei este mai strânsă decât la noi, creștinii, care adeseori suntem nepăsători și indiferenți.

7. Nu are nici o însemnătate considerentul că trebuie să avem copii pentru a rezolva problema demografică a țării. Nici un părinte nu gândește în perspectiva aceasta, adică nu face copii pentru a înmulți populația țării sau ca ei să servească în armată și să asigure apărarea Patriei. Așa ceva pot spune numai burliacii, nu familiștii, care cred că viața în căsnicie are ca scop nașterea de prunci pentru că aceasta este voia lui Dumnezeu și totodată propria lor voie... Și alte pricini pentru nașterea de prunci nu sunt.

8. Multe lucruri care s-au scris despre căsătorie sunt nereușite, fiindcă argumentația lor este subredă și lesne de răsturnat prin critică. Autorii lor folosesc pasaje din Sfânta Scriptură și din Părinți care nu se potrivesc temei acesteia. Experiența lor este numai intelectuală, ei pur și simplu se străduie să-și găsească o bază în textele sfinte. Iată un exemplu: un oarecare autor ajunge la concluzia că fiecare creștin care din vina sa nu are mulți copii este supus pedepsei veșnice, fiindcă în iad ajung nedrepții și păcătoșii. Bineînțeles, potrivit Scripturii, acolo vor merge cei nedrepți, și autorul dă numeroase trimiteri la textele cunoscute. Problema este numai în a găsi pasaje care să-i osândească pe cei ce nu au mulți copii sau care să interzică relațiile conjugale în căsătoria fără copii. Noi știm că acestei teme nu i-au fost consacrate prea multe pasaje (scripturistice sau patristice – n.tr.).

9. Interesul Bisericii ca soții să aibă mulți copii este pur teoretic, și ca atare ea nu obligă perechile cununate să aibă neapărat mulți copii. Cred că nici circulațiile nu rezolvă problema. Ele creează la cei care le

concep impresia că au foarte multă empatie față de cei căsătoriți, în timp ce rezultatul este nul. Avem nevoie de fapte, nu de teorii.

10. Când clericul este invitat într-o familie pentru a discuta problemele nașterii de prunci, el trebuie să fie foarte chibzuit. Nu poate cere de la soți ca ei să aibă un copil sau doi, iar după aceea să se oprească. Pe de altă parte, este aberant ca el să-i sfătuiască să facă zece copii, afirmând că aceasta este voia lui Dumnezeu. Părea pe care ini-am format-o eu este că în primul rând soții sunt datori să rezolve împreună problema nașterii de prunci. Astfel, ei vor întâmpina împreună atât bucuriile, cât și necazurile ce vor veni. Când un soț îl silește pe celălalt, atunci nu mai este dragoste, chiar dacă în familie sunt mulți copii. Și, dimpotrivă, când copiii sunt aduși pe lume ca urmare a rugăciunilor fierbinți și a dorinței părinților, totul se schimbă. Acesta este cazul ideal.

11. În ce privește cazurile când cupluri credincioase se tem să aibă mulți copii din pricina dificultăților economice, eu cred că aceste dificultăți se rezolvă pe măsura creșterii duhovnicești a soților, și încrederea lor în Dumnezeu se înmulțește odată cu al doilea copil, cu al treilea și așa mai departe.

12. Există multe perechi credincioase care ajung în situații nedescris de cumplite numai și numai fiindcă n-au găsit încă omul care să le înțeleagă și să le scoată din încurcătură. Acestea literalmente se istovesc și descori ajung la deznădejde deplină.

Încheind această scrisoare, în care sunt expuse doar câteva păreri asupra căsniciei și nașterii de prun-

ci, m-am gândit că unii le-ar putea interpreta greșit. Cei ce examinează problemele vieții conjugale din punct de vedere pastoral vor fi, cred, de acord cu mine. Ne e ușor să rezolvăm diversele probleme ale căsniciei după una și aceeași rețetă. În realitate, astfel nu facem decât să-i încurcăm pe oameni. După cum nu pot fi vindecate toate bolile trupești cu aspirină, nici în problemele căsniciei nu se pot rezolva toate după aceeași rețetă.

Acum, când închei scrisoarea, din camera vecină se aude cum unul dintre fiii mei cântă, altul strănută, zăcând la pat cu gripă, trei fice cântă în cor într-o altă cameră, iar mașina de cusut păcăne în cabinet. Poate că imaginea aceasta îți va plăcea, poate că va băga în tine fiori. Toate acestea sunt peripeții ale vieții de familie. Fii sănătos!

Cu dragostea lui Hristos
Preot Dionisie Tatsis.
Konița, octombrie 1992ⁿ.

Viața pe scurt a Fericitei Matrona din Anemniasevo

Din mila lui Dumnezeu, viața Sfintei Matrona din Anemniasevo, care a strălucit în ținutul Riazanului, devine din ce în ce mai cunoscută unor cercuri largi de oameni. Calea vieții Matronei din Riazan (Beliakova) – ca și cea a celeilalte mari Sfinte cu același nume, Fericita Matrona din Moscova (Nikonova) s-a dovedit a fi din cale-afară de grea. Cele două bineplăcute ale lui Dumnezeu sunt apropiate prin curăția inimii, prin belșugul darurilor harice pe care le-au primit și prin greutatea pătimirilor lor. Matrona din Moscova s-a născut pe 9/22 noiembrie 1881 în gubernia Tula. Nou-născuta s-a arătat a fi oarbă. Din al șaptesprezecelea an de viață nu a mai putut merge – a început să-i primească pe oameni șezând. Iar Matrona din Riazan s-a născut mai devreme, pe 6/19 noiembrie 1864, în satul Anemniasevo, județul Kasimov, gubernia Riazan.

Până la șapte ani, Matrioșa (așa o numea, a alintare, poporul) a fost un copil obișnuit. După aceea s-a îmbolnăvit însă de vărsat. Mama ei nu și-a tratat fi-

ca, nici nu s-a rugat pentru ea. Copilul a fost întins pe sobă, unde se adunase o mulțime de gunoi și de murdărie. După aceea, mama a spălat-o pe bolnavă și i-a rupt cojile. Tot trupul Matrionei s-a umflat, și ea a orbit cu desăvârșire. Copilul invalid a fost încredințat spre îngrijire surorilor lui.

„Deosebit de greu era să am grijă de surioara care avea deja un an și jumătate”, povestea Matrioșa. „O tot scăpam, iar pentru asta mama mă bătea rău, iar eu tot o scăpam... Odată, când aveam deja zece ani, aveam grijă de surioară, ca de obicei, iar mama s-a dus la gărlă. Nu știu cum, pe neașteptate, am scăpat-o pe surioară de pe cerdac pe pământ, m-am speriat cumplit, am început să plâng și am sărit după ea. Chiar în clipa aceea a venit mama. M-a înhățat și a început să mă bată. Așa mă bătea, așa mă bătea”, își amintea Matrioșa, „că mi-a venit tare greu și tare anevoie, și în clipa aceea am avut o vedenie: am văzut-o pe Împărăteasa Cerurilor. I-am povestit mamei, iar ea a început să mă bată iarăși. Vedenia s-a repetat de trei ori, și de fiecare dată i-am povestit mamei, iar ea tot mai rău mă bătea. În timpul ultimei vedenii, Împărăteasa Cerurilor mi-a dat o scrisorică de mângâiere”, spunea Matrioșa, fără ca totuși să spună mai exact ce era scris în ea.

Câte necazuri și amarăciuni n-a răbdât Matrioșa din partea rudelor! Cei apropiați îi făceau reproșuri și o numeau prefăcută. De fapt, după bătaia aceea Matrioșa a încetat să mai crească. Haina ei cea mai lungă, primită în dar de la o pelerină, avea cu totul 91 de centimetri! Fata oarbă, schilodită, a încetat pentru tot-

deauna să meargă și să facă ceva în chip de sine stătător. Cu totul neajutorată, nu făcea altceva decât să zacă și să ducă nevoița „muceniei fără sânge”. Singurul lucru care îi rămăsese a fost puțința de a se întoarce de pe o parte pe alta, de a mișca din mânuțe și de a lua lucruri mici.

Fericita și-a purtat însă cu răbdare crucea dăruită de Dumnezeu. Ea se ruga fără încetare, cânta cântări bisericești și spunea acatiste învățate pe dinafară din ascultarea vizitatorilor. Sufletul ei era liber de înrăire și ură, iar inima îi era plină de nădejde și pace. Anume atunci s-a împlinit asupra Fericitei cuvântului rostit de Hristos către ucenici: *iată, vine ceasul, și a și venit, ca să vă risipiți fiecare lu ale sale și pe Mine să mă lăsați singur — dar nu sunt singur, pentru că Tatăl este cu Mine* (In. 16, 32).

Spre vârsta de șaptesprezece ani, nevoitoarea a dobândit un har deosebit. Dumnezeu i-a dat puterea nu numai să ajungă la desăvârșirea duhovnicească personală, ci și să devină un centru de viață duhovnicească pentru mulți credincioși. Aceștia veneau la ea de peste tot cu grijile, cu necazurile și suferințele lor. Pe cei nedumeriți Matrioșa îi povățuia, pe cei aflați în nevoie îi ajuta cu sfatul, pe cei bolnavi îi tămăduia, pe cei îndrăciți îi izbăvea de silnicia dracilor.

S-au păstrat multe mărturii despre uimitoarea ei străvedere. Odată, pe Fericita a vizitat-o țăranul Klim Malahov. Acesta aduna în vederea construirii unei biserici în ținutul său natal. Matrioșa i-a cerut ucenicei să aducă un ștergar foarte frumos (pesemne, dar de la un pelerin recunoscător). Malahov s-a ispitit lăuntric:

a hotărât să-și însușească lucrul de preț și să nu-l dea spre împodobirea bisericii. Atunci Matrioșa a rugat-o pe ajutoarea sa să aducă încă un ștergar, „ca să nu fie păcat”. „Dă-i-l și pe celălalt, că primul la biserică n-o să ajungă”, a lămurit ea. Lui Klim i s-a făcut părul măciucă. A părăsit cu frică locuința Fericitei și s-a călît în fața oamenilor de gândurile sale rele.

Altă întâmplare caracteristică a avut loc cu Serghei Alekseevici Nikitin, absolvent al Facultății de medicină a Universității de Stat din Moscova. În 1930, acesta a căzut victimă represilor, fără să fie vinovat de ceva. Lucra în lazaretul lagărului, era foarte descuiat și deja își pierduse orice nădejde de a mai gusta libertatea. Sora medicală (deținută și ea), care se cunoștea cu Fericita Matrona, l-a sfătuit să ceară ajutor de la aceasta. Doctorul n-a crezut că o invalidă, și încă de la o depărtare atât de mare, prin văzduh, fără stație de radioemisie-recepție și fără fir de telefon, îl va putea asculta. Deznădejdea l-a făcut însă să se agate, cum se spune, și de un pai, așa încât în vremea următoarei plimbări și-a tot repetat rugămintea în șoaptă, chemând-o în gând pe Matrona.

După trei zile, doctorul a fost pus în libertate. Stând și cumpănind bine toate, și-a dat seama că fără un ajutor minunat asta nu s-ar fi putut întâmpla, drept care a mers s-o caute pe binefacătoarea sa. Ajungând la Anemniasevo și intrând în izba Fericitei, se temea să înceapă discuția. „Să trăiești, Seriojenka”, l-a salutat străvăzătoarea, spunându-i pe nume deși nu-i spusese nimănui cine a venit la ea. „Tu m-ai chemat atunci? Ia

povestește, cum o duci?”. Și Serghei Alekseevici a început să povestească despre sine.

Din păcate, amănuntele discuției lor nu ni s-au păstrat. Avem însă temeiuri să credem că Matrioșa și-a luat rămas bun de la Nikitin cam în următorul fel: „Binecuvăntează, stăpâne!”. Acela s-a tulburat și a răspuns: „Eu nu sunt episcop!”. „Vei fi!”, l-a încredințat Fericita. Și... în anul 1960 a fost hirotonit ca episcop de Mojaisk, vicar al eparhiei Moscovei. Vlădica Ștefan (Nikitin) a plecat la Domnul în 1963, chiar în altar, după săvârșirea liturghiei din ziua sfintelor femei-mironosițe.

De obicei, Dumnezeu îi descoperea Bătrânci boli duhovnicești de a căror existență omul care venea la ea nu bănuia nimic. La început, Matrioșa arăta o singură boală, și omul își concentra atenția asupra acesteia. Aceasta ușura atât cunoașterea de sine, cât și munca de „autoșlefuire” duhovnicească. Dacă vizitatorul suferea de mai multe boli duhovnicești deodată, Matrioșa nu le numea deodată, ci treptat. Ea se ferea să arunce oamenii în deznădejde și îi purta pe căile îndreptării duhovnicești și tămăduirii trupesti cu multă băgare de seamă.

Pe vizitatorii suferinzi, Matrioșa se străduia să-i mângâie în tot chipul. Ea le dădea aghiasmă ca să bea și să-și stropască locuința cu ea. Din candela care ardea totdeauna în fața icoanelor, oamenii luau ulei sfințit, și păstrau cu mare evlavie lucrurile primite în dar de la Fericită, având credința că ele pot vindeca bolile. Matrioșa iubea foarte mult tămâia, căci, după cum spunea ea, „alungă duhurile necurate (dracii)”.

Ea obișnuia să dea sfatul ca de sărbători să se cădească în cruce prin casă.

După credința pe care o aveau oamenii în puterea harică a rugăciunilor Matrioșei, aveau loc o mulțime de vindecări. Iată doar trei exemple.

În anul 1930, unei fete de 14 ani, Mașa Berliaeva, i s-a umflat un genunchi și a început s-o doară puternic. Fata nu mai putea să meargă. Medicii au pus diagnosticul de tuberculoză osoasă și insistau să o opereze cât mai degrabă. Atunci, din compătimire, o femeie din orașul Kasimov, M. I. Putilina, a cerut ajutorul Matrioșei. Aceasta i-a dat binecuvântare bolnavei să bea aghiasmă și să-și ungă piciorul cu untdelemn sfințit. Mașa a simțit ușurare îndată, a căzut într-un somn adânc, iar dimineața următoare starea ei era deja mult mai bună. După o săptămână, putea să calce fără griji pe piciorul cu pricina, iar după trei săptămâni s-a însănătoșit cu desăvârșire.

În luna mai 1931, unui băiat de 13 ani din satul vecin i-a apărut între omoplați o tumoră mare, care creștea și se făcea tot mai tare. Trei ani de tratament medical nu au adus nici un rezultat. În cele din urmă, din pricina durerii insuportabile băiatul nu mai putea nici să stea culcat. Rudele lui s-au rugat lui Dumnezeu cu osârdie. Au uns tumora cu untdelemn din candela Fericitei Matrona. Cam după trei luni, tumora s-a micșorat, și băiatul a început să nu mai simtă dureri la respirație. După aceea, l-au uns iarăși cu untdelemnul Matronușkăi. A mai trecut o jumătate de an și, cu rugăciunile Sfintei, copilului i-a dispărut orice semn de boală.

O femeie din Kasimov, V. M. Postnikova, a fost operată pentru hernie de disc. Bolnava, cardiacă, era atât de slăbită că medicii îi prevedeau cu încredință un sfârșit grabnic. Muribunda a rugat să i se aducă un lucru, oricare, de la Matrioșa. I-au fost transmise mătaniile și, îndată ce bolnava și le-a lăsat de piept, ritmul cardiac i s-a normalizat. Doctorii s-au mirat multă vreme cum a putut atingerea mătaniilor să îmbunătățească starea bolnavei atât de brusc. În curând, ea s-a însănătoșit cu desăvârșire.

Despre ultimele zile ale vieții pământești a Fericitei s-au păstrat informații foarte săracăcioase. În vara anului 1935, secția locală NKVD a deschis dosarul „popilor Pravdoliubov și monstruoziții bolnave Matrona Beliakova”¹. Potrivit listei, trebuia arestată și Fericita. Ei bine, toți ceilalți fuseseră trimiși deja la Moscova sub arest, dar de Matrona se temeau să se atingă.

În cele din urmă, consiliul de colhoz a hotărât să fie „îndepărată” Matrona Grigorievna Beliakova ca „element dăunător”. Din 300 de locuitori câți avea satul, au semnat 24 de activiști. Petecul de hârtie cu semnăturile în creion s-a păstrat în dosarul oficial. Sovietul sătesc a făcut o caracterizare a „Matronei G. Beliakova”, în care ea este numită direct și fațis, fără paranteze și ironii, Sfântă: „Cetățeană respectivă reprezintă un element dăunător în sat. Prin sfințenia sa, ea are o puternică influență asupra masei ignorante... Ca atare... este frănat progresul colectivizării”.

¹ Limbajul este graitor pentru nivelul de cultură al NKVD-știlor cu pricina... (n. tr.).

De casă organele de represie se apropiiau ziua, fără să se ascundă, dar se temeau să intre: cum-necum, oamenii o cinsteau foarte mult pe Sfântă. Din obligație de serviciu, primul a venit președintele sovietului sătesc și, biruindu-și frica, a ridicat-o pe Bătrână pe brațe din patul ei de scânduri. Matrona a început să țipe cu glas subțire. Poporul a înlemnit. Președintele a dus-o la ieșire și a zis din ușă: „Vai, ce ușoară ești!”. Drept răspuns, prevăzând pedeapsa pe care Dumnezeu avea să o trimită asupra lui, Matrona a prezis cu amărăciune: „Și copiii tăi vor fi la fel de ușori!”.

Bineplăcuta lui Dumnezeu a fost închisă la Butârka, unde a petrecut aproape un an. Toți deținuții o cinsteau mult. Urmându-i pilda, au început să se roage și să cânte acatiste. Administrația a hotărât să scape de Matrona. Totuși, se temeau să o omoare, iar s-o trimiță în lagăr sau în altă închisoare nu le îngăduia dispoziția deținuților (se temeau de o revoltă).

¹ La câțiva ani după aceea, părintele Serafim, protoiereul bisericii cu hramul Sfintei Treimi din cătunul Gus'-Jeleznâi l-a înmormântat pe unul dintre fiii adulți ai președintelui de atunci. Răposatul era uimitor de scund. Dealtfel, după arestarea Matronei toți copiii președintelui au încetat deodată să mai crească.

Însuși președintele, care a evacuat-o pe Matrona, n-a mai trăit mult timp. La scurtă vreme s-a îmbolnăvit grav, și țipa de durere atât de tare încât îl auzea jumătate de sat. În popor se spunea: „Na, dacă ți-a trebuit s-o scoți pe Matriosenska!” Împlinind porunca evanghelică a iubirii de vrăjmași, Bătrâna se ruga cu osârdie pentru cei ce o prigoneau și o necăjeau. Domnul i-a ascultat cererea. El l-a adus la pocăință pe președintele care trăgea să moară, și acela s-a săvârșit din această viață împăcat cu Biserica. Ce s-a mai întâmplat cu copiii lui, Viața Fericitei nu ne istorisește.

Fericita a vindecat-o pe mama suferindă de o boală incurabilă a unuia dintre anchetatorii săi – și cekistul a reușit s-o elibereze pe Bătrână sub motiv că este pe moarte. El a plasat-o într-un azil pentru bătrâni și invalizi. Pe temeiul documentelor s-a stabilit că Matrona a murit de insuficiență cardiacă pe data de 16/29 iulie, anul 1936. Ea s-a săvârșit din această viață în Casa pentru bolnavi cronici „Radișcev” din Moscova, care nu este departe de biserica cu hramul Nașterii Maicii Domnului din Vladăkino. Probabil că Sfânta a fost îngropată în apropiere, în marele cimitir de la Vladăkino. Mormântul ei nu a fost găsit până în ziua de astăzi.

Fericita Matrona din Anemniasevo a fost proslăvită în ceata Sfinților cu cinstire locală din Riazan, pe data de 9/22 aprilie 1999. În august 2000, Sinodul Jubiliar Arhieresc al Bisericii Ortodoxe Ruse a numărat-o în soborul sfinților cu cinstire națională, ca pe o Mărturisitoare a secolului XX. Pomenirea ei se săvârșește în ziua în care s-a dus la Domnul (16/29 iulie) și în ziua Soborului tuturor Sfinților din Riazan (10/23 iunie)¹.

Autorii Vieții bineplăcutei lui Dumnezeu sunt Sfântul Sfințit Mucenic Nikolai Pravdoliubov și frațele lui, Sfântul Mucenic Vladimir, au fost de asemenea canonizați la Sinodul Arhieresc Jubiliar. Ca atare, Viața Sfintei, de unde am luat faptele istorisite mai sus, are, ca mărturie a unor Mucenici, o deosebită însemnătate și credibilitate.

¹ Icoana Bătrânei se află în biserica cu hramul de viață Începătoarei Treimi din Troițe-Golenișevo (orașul Moscova, str. Mosfil'mosvskaia, nr. 18).

Cinstirea Fericitei Matrona nu se stinge. Și asta nu numai pentru că suntem datori să fi *cinstim pe nevoitori*. Credința vie ne îndeamnă să *mulțumim rugătorilor noștri și să-i chemăm în ajutor*. O rugătoare pentru întreaga lume a fost și Mărturisitoarea Matrona. Până și în dosarul NKVD se menționează că încă din timpul vieții ei pământești Fericita vindeca bolile și scotea dracii. Prin minunile sale de după moarte ea luminează inimile credincioșilor cu lumina cerească, aducând bucurie și mângâiere duhovnicească. Mijlocirea ei face suflete să renască, izbăvește de moarte în catastrofele rutiere, salvează din situațiile cele mai deznădăjduite, le ajută viitorilor soți să se găsească unul pe celălalt și să clădească o familie trainică. Au fost cazuri când unor perechi lipsite de copii li s-au dăruit odrasle prin rugăciunile ei.

Oricine s-ar ruga Fericitei Matrona, prin orice greutateji ar trece, ea va ajuta negreșit dacă va fi rugată cu credință și cu dragoste. Drept cheazășie stă nemincinoasa făgăduință a Mântuitorului: *adevărat, adevărat zic vouă: cel ce crede în Mine va face și el lucrările pe care le fac Eu, și mai mari decât acestea va face, pentru că Eu mă duc la Tatăl și orice veți cere în numele Meu, aceea voi face, ca să fie slăvit Tatăl întru Fiul* (In. 14, 12-13).

Istorisiri despre vindecări făcute prin rugăciunile Fericitei Matrona din Anemniasevo

„În anul 1991 m-am cununat. Aici s-a și terminat legătura noastră cu Biserica. Numai după trei ani, în 1994, Domnul ne-a adus iarăși la El, însă de data asta printr-un necaz. Am pățit un avort spontan. Simțeam că Domnul ne-a întors viața la o sută optzeci de grade, că ne-a arătat calea pe care trebuie să mergem. Când am ieșit din spital, am mers la biserică fără întârziere împreună cu soțul meu. Preotul care ne cununase ne-a devenit părinte duhovnicesc. M-am rugat mereu ca Dumnezeu să ne dea copii, neuitând să adaug: „Fie voia Ta, Doamne”. Am mers pe la doctori, am dat analize. Nimeni n-a descoperit vreun motiv pentru care să nu putem face copii, însă gravidă tot nu rămâneam.

Au trecut trei ani, și am aflat de la parohul bisericii noastre despre nou-proslăvita rugătoare a ținutului Riazanului – Fericita Matrona din Anemniasevo. Am început împreună cu soțul s-o rog să ne ajute în necazul nostru, iar după aceea a apărut în mine dorința

de a-i serie un acatist Fericitei Matrona, deși înainte vreme nu scrisesem nimic asemănător. Cu ajutorul lui Dumnezeu și având binecuvântarea preotului, am scris acatistul. A mai trecut un an. Părintele mi-a dat binecuvântare să scriu o rugăciune către Fericita Matrona pentru dăruirea de prunci. În concediu am plecat împreună cu soțul la mănăstirea Pskovo-Pecerskaia, și acolo am scris rugăciunea cu pricina. După câteva luni, aproape chiar înainte de proslăvirea Bătrânei, am rămas gravidă.

Pela mijlocul sarcinii mă păștea primejdia avortului. Am fost pusă „la păstrare” – iar întrucât în salon nu se găsea loc, am fost plasată temporar în sala de terapie, mi s-a pus o perfuzie și pe urmă am rămas singură. Asta s-a întâmplat vara, fereastra era deschisă. Am plâns puțin, pe urmă am început să mă rog Fericitei Matrona și să spun din memorie acatistul. Deodată, pe fereastră a intrat un fluture, a dat de câteva ori ocol în jurul perfuzorului și pe urmă a ieșit în stradă. Doar mai apoi mi-am adus aminte că atunci când Fericita era copil mic îi plăcea să prindă fluturi și să-i pună la fereastră (despre aceasta stă scris în Viața ei). Nu știu dacă a fost numai o întâmplare sau dacă în felul acesta matuska Matrona mi-a dat semn că este alături și se roagă pentru mine, însă atunci am știut sigur că totul va fi bine. Această încredințare lăuntrică nu m-a părăsit, și în anul 1999 în familia noastră s-a născut fiica multășteptată

Roaba lui Dumnezeu Ioana, Moscova”.

„Când am fost în Moscova, am vrut foarte mult să merg la icoana făcătoare de minuni a Mucenicilor din familia imperială, să o sărut și să-l rog pe Sfântul Țar Nicolae pentru rezolvarea câtorva dintre problemele mele de familie. Eu și cunoscutul la care trăsesem în Moscova am aflat că icoana cu pricina se afla în acel moment la metocul moscovit al mănăstirii Valaam. Am mers acolo, ne-am dus la icoană, ne-am rugat înaintea ei, am sărutat-o. După aceea, deja în mare grabă (în Moscova nu ai niciodată destulă vreme!) am dat fuga la magazinul „Pravoslavnoe slovo (Cuvântul ortodox)”, unde am văzut în vânzare acatistul Fericitei Matrona. De multă vreme voiam să capăt acatistul Matronei din Moscova, așa că l-am cumpărat îndată și l-am băgat în gantă.

Acasă la cunoscutul meu am ajuns târziu, foarte obosești. M-am tulburat întrucâtva, văzând că nu era acatistul pe care îl voiam eu – al Matronei din Moscova – ci al unei Matrone de care nu știam nimic, de pe lângă Riazan. Nu puteam să dorm, așa că am hotărât să citesc acatistul Țarului Nicolae, să-l rog pentru rezolvarea problemelor mele de familie și a treburilor pe care le aveam... Am citit acatistul, l-am rugat cu lacrimi pe Sfântul Țar să mă ajute în nevoile mele, și îndată după aceea am adormit. Am văzut în vis o mulțime mare de popor, iar de-a lungul unui gard, la oarecare depărtare de el, mergea matuska, așa, micuță, și toți strigau: „Matuska, binecuvântă-ză!” Ea nu-i binecuvânta pe toți, dar pe mine m-a binecuvântat și a răspuns la întrebările pe care eu le

pusesem Țarului Nicolae. Pe urmă s-a apropiat de mine și, după ce s-a clătinat puțin, a început să cadă. Eu am sprijinit-o și am zis: „Ce ușoară ești!” Însă ea s-a depărtat de mine și a căzut. Și am plâns în vis când ea a plecat...

Dimineața, foarte impresionat de visul acesta, i l-am povestit prietenului. Am vrut să-l aștern în scris, dar nu m-am mai apucat, fiindcă am înțeles că n-o să-l uit niciodată...

A venit și ziua plecării din Moscova, dar tot nu m-am lăsat până n-am găsit biserica a cărei adresă era dată în acatist – biserica cu icoana Matronei necunoscute de către mine. Acolo am sărutat icoana Sfintei; după liturghie am cumpărat o copie a ei și m-am rugat pentru dobândirea de prunci (asta era o mare problemă pentru mine și soția mea). În acea biserică mi s-a povestit că acatistul a fost alcătuit cu binecuvântarea parohului de către o femeie care după mulți ani de sterilitate a rămas însărcinată cu rugăciunile Matronușkăi. Am cumpărat la panzar și Viața ei. Am deschis-o ca să mă uit prin ea, și prima frază care mi-a picat sub ochi a fost: „Ce ușoară ești!”.

Atunci am înțeles pe loc totul! Tocmai acea Matronușka era Matronușka din visul meu, pe care Sfântul Țar mi-a trimis-o în ajutor ca răspuns la rugăciunile mele – căci ea mi-a dat răspuns la întrebările pe care i le pusesem lui! După un an, soția mea a născut un fiu, deși după aprecierile medicilor (din pricina factorului Rh, a câtorva operații suferite ș.a.m.d.) nu putea nici-decum să aibă copii!

Acum, Viața și acatistul Matronei din Anemniasevo sunt un odor de preț al familiei noastre. Mare har a aflat Matronușka înaintea lui Dumnezeu!”¹

¹ După: *Jitie sviatoi blajennoi Matroni Anemniasevskoi* (Viața Fericitei Matrona din Anemniasevo), alcătuită de Sfântul Sfințit Mucenic Nikolai Pravdoliubov, Sfântul Mucenic Vladimir Pravdoliubov; *Akafist blajennoi Matrone Anemniasevskoi* (Acatistul Fericitei Matrona din Anemniasevo), alcătuit de Ioanna Selivanova, Moscova, 2001.

Acatistul Fericitei Matrona din Anemniasevo

Condac 1

Pe aleasa bineplăcută a lui Hristos, care în ținutul Riazanului a strălucit, pe rugătoarea cea preaaleasă cu cântări s-o proslăvim în sufletele noastre, pe Matrona cea fericită, că întru răbdare multă a străbătut alergarea acestei vieți și cu pătimirea împodobindu-se bineplăcută lui Dumnezeu s-a arătat. Pentru aceasta dobândind îndrăznire către Domnul, pe acela roagă-l, fericită Matrona, să ne izbăvească de tot răul pe cei ce cu dragoste cinștim pomenirea ta și cântăm ție: bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Icos 1

Îngerește victuind, fericită Matrono, cu pătimirea trupească sufletul tău ai albit și pârtașă bucuriei cerești a fi te-ai învrednicit. Și acum, întru împărăția Cerurilor petrecând, împreună cu cetele îngerilor și ale tuturor Sfinților, neîncetat te rogi pentru noi, cei ce cu umilință strigăm ție unele ca acestea:

Bucură-te, lauda ținutului Riazanului;
Bucură-te, nouă rugătoare a pământului rusesc;
Bucură-te, că bine ai plăcut lui Dumnezeu cu viața ta;
Bucură-te, că prin răbdare multă sufletul tău ai albit;
Bucură-te, ceea ce ești împodobită cu pătimirea;
Bucură-te, ceea ce cu cununa slavei ești încununată de Dumnezeu;

Bucură-te, că te rogi către Domnul cu îndrăznire;
Bucură-te, că pe pământ te-ai proslăvit;
Bucură-te, că acum înaintea Împăratului Ceresce stai; Bucură-te, că pe cei ce te cinșesc îi pomeniști înaintea lui Dumnezeu;

Bucură-te, că împreună cu toți Sfinții în cer petreci;

Bucură-te, că te rogi lui Dumnezeu pentru cei ce te proslăvesc;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 2

Văzând că prin boală din pruncie te-a ales Domnul, a Căruia putere întru neputință se desăvârșește, ne bucurăm acestei purtări de grijă a lui Dumnezeu pentru tine, strigând Lui: Aliluia!

Icos 2

Pricepând voia dumnezeiască, din tinerețe te-ai încredințat Domnului și, luând crucea ta alcătuită din bolile trupești ca din mâna lui Hristos Însuși, fără să privești înapoi ai urmat Lui toată viața ta. Iar noi,

proslăvind pe Domnul, Căla ce te-a ales, cu bucurie strigăm ție:

Bucură-te, ceea ce ești de Dumnezeu aleasă;
 Bucură-te, ceea ce te-ai făcut mireasă a lui Hristos;
 Bucură-te, că inima ta Domnului o ai dat;
 Bucură-te, că fără de cârtire crucea ta ai purtat;
 Bucură-te, că din pruncie în Domnul ai nădărdit;
 Bucură-te, căci cu buze curate lui Dumnezeu te-ai rugat;
 Bucură-te, că ai fost copilă de Dumnezeu ascultată;
 Bucură-te, că întru a ta răbdare de Sus ai fost întărită;
 Bucură-te, vas curățit al Duhului Celui Sfânt;
 Bucură-te, că întru tînc se arată puterea lui Dumnezeu;

Bucură-te, că întru neputință zăcând, celor neputincioși ajutătoare ai fost;

Bucură-te, al harului dumnezeiesc izvor purtător de tămăduiri;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 3

Vifor de dojeni și de ocări neconținind suferind încă din pruncie de la ceea ce te-a născut, numai în Dumnezeu ai nădărdit, crezând cuvintelor Lui: *de va și uita maica pe pruncul său, Eu nu te voi uita pre tine*, și cu nădejde ai strigat Lui: Aliluia!

Icos 3

Fără lumina ochilor rămânând de la vârsta de șapte ani, lacrimi multe ai vărsat, de la maica ta suferind

bătăi – și iată că s-a arătat ție Însăși Preacurata. Iar când ai istorisit maicii tale minunea, aceea iarăși în deșert te-a bătut pe tine cu răutate – însă de trei ori arătându-se Născătoarea de Dumnezeu, ți-a lăsat ție zapis de mângâiere aducător. Ție, celei ce de atunci întru slăbănogire ai zăcut și nicidecum nu te-ai înrăit, cu lacrimi aducem unele ca acestea:

Bucură-te, ceea ce ai răbdat necazuri de la rudeni;
 Bucură-te, ceea ce în tăcere ai purtat greutățile;
 Bucură-te, că din pruncie L-ai iubit pe Dumnezeu ca pe un Părinte;
 Bucură-te, că necăjită fiind, doar în El ai nădărdit;
 Bucură-te, că ai vărsat către Dumnezeu rugăciuni însoțite de multe lacrimi;
 Bucură-te, că multe necazuri ai răbdat de la maica ta;
 Bucură-te, că din pruncie ai fost iubită de Maica Domnului;

Bucură-te, că sub acoperământul milostivirii Ei ai fost mângăiată;

Bucură-te, că pildă de blândețe și de nerăutate ai arătat;

Bucură-te, că ai râvnit smereniei lui Hristos;

Bucură-te, că întru tine credința și dragostea se arată;

Bucură-te, că s-a proslăvit viețuirea ta cea după dreptarul lui Dumnezeu;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 4

Puterea lui Dumnezeu te întărea când tu, pătimind de boală, ai curățit sufletul tău cum se curăță aurul în

flăcările cuptorului și spre Ierusalimul cel de Sus ai năzuit, mintea și inima ta rupând de toate cele pămân-tești și vremelnice și în tot locul unde petreceai cântai lui Dumnezeu cântarea: Aliluia!

Icos 4

Văzându-te oarecine ținută de patul bolii și întru simplitatea inimii sale înțelegând că ești bineplăcută lui Dumnezeu, întru neputința sa a venit la tine ca din mâinile tale să primească tămăduire. Iar noi, împlinirea cererii lui văzând, proslăvim pe Dumnezeu și aducem ție laude ca acestea:

Bucură-te, că voia ta o ai supus voii lui Dumnezeu;

Bucură-te, că, precum Iov, toate le-ai primit de la Dumnezeu cu recunoștință;

Bucură-te, că bube și răni pe trupul tău ai purtat;

Bucură-te, că toată te-ai adus jertfă lui Dumnezeu;

Bucură-te, că de puterea lui Dumnezeu în boală ai fost întărită;

Bucură-te, că la suflet ca în cuptor ai fost curățită;

Bucură-te, că de toate cele pământești ți-ai desfăcut mintea și inima;

Bucură-te, că ai cugetat doar la cele cerești;

Bucură-te, că spre Ierusalimul cel de Sus ai năzuit;

Bucură-te, că te-ai învrednicit de dulceața raiului;

Bucură-te, că de la Domnul darul tămăduirilor ai primit;

Bucură-te, că atingerea mâinii tale era aducătoare de vindecare;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 5

Stea prealuminosă te-ai arătat, cu totul minunată maică Matrono, ca un luminător nestins călăuzind oamenii pe marea acestei vieți; patimile lumești cu duhul blândității dându-le în vileag, tuturor le-ai dat tămăduire nu doar trupească, ci și sufletească, învățându-i să iubească Sfânta Biserică și pentru toate să dea slavă lui Dumnezeu, cu dragoste cântând Lui: Aliluia!

Icos 5

Auzind oamenii de aproape și de departe despre minunile pe care le săvârșeai, în boli și în necazuri, în năpaste și în nevoi alergau la tine ca la scăldătoarea Siloamului, și nimeni nu pleca de la tine nemângăiat. Iar tu, maică Matrono, tuturor dându-le ajutor, mai vărtos îi hrăneai cu învățătura cea ziditoare – să dea mulțumită lui Dumnezeu. Și noi, smerenia ta proslăvind, cântăm ție unele ca acestea:

Bucură-te, al Dumnezeiescului Duh locaș fără de prihană;

Bucură-te, că mare îndrăznire ai dobândit către Dumnezeu;

Bucură-te, că celor ce se înviforează pe marea acestei vieți le dai îndrumare;

Bucură-te, că bolile trupesti și sufletești le tămăduiești;

Bucură-te, pe cei ce sunt în patimi cu blândete îi dai în vileag;

Bucură-te, că ne arăți nouă calea smereniei, cea aducătoare de mântuire;

Bucură-te, a celor părăsiți de doctori vindecare
preamînnată;

Bucură-te, a celor ce pier din pricina beției grabnică
îndreptare;

Bucură-te, că pe cei obișnuiți de oameni răi îi
acrotești;

Bucură-te, că pe cei ce pier în nenorociri îi mîntu-
iești;

Bucură-te, bună împăcare a rudeniilor învrăjbite;

Bucură-te, a celor ce cu credință aleargă la tine
mângăiere necontînită;

Bucură-te, *Matrono*, ceea ce ne ajuți în nevoi și în
necazuri!

Condac 6

Minunat și străin lucru este a auzi, maică *Matrono*,
cum, neavînd învățatura cea din cărți, oamenilor care
veneau la tine le grăiai învățături din Sfînta Scriptură.
Povățuindu-i să rămână întru poruncile Domnului, le
dădeai drept pildă Viețile Sfinților, mișcându-i pe toți
să strige lui Dumnezeu: Aliluia!

Icos 6

Îndrăgind mînăstirea Diveevo, multă cinstire aveai
pentru Fericita Maria, care petrecea acolo, și avînd cu
ea împărtășire duhovnicească, împreună-rugătoare a
ei te făceai. Astfel tămăduind cu rugăciunile voastre
pe mulți care erau bolnavi și care pătimeau de la du-
hurile spurcate, în calea pocăinței îi îndrumați. Iar
noi, lăudând pe Dumnezeu, Cel minunat întru Sfinții
Săi, graiuri ca acestea aducem ție:

Bucură-te, că din pruncie te-ai umplut de harul lui
Dumnezeu;

Bucură-te, căci cu darurile Duhului Sfînt te-ai îm-
bogătit;

Bucură-te, că înțelepciune și pricepere de la Dum-
nezeu ai primit;

Bucură-te, că zidești cu învățăturile tale spre mîntu-
ire;

Bucură-te, că de la Dumnezeu, de Sus, ai fost în-
vățată;

Bucură-te, că mai vîrtos decît cei cărturari ai fost
luminată;

Bucură-te, că ai dat sfaturi bune spre îndreptare;

Bucură-te, că ai îndreptat din veșnica pierzare la
mîntuire;

Bucură-te, căci cu Fericita Maria ai rămas în împăr-
tășire duhovnicească;

Bucură-te, mulți îndrăciți ai trimis la ea spre tămă-
duire;

Bucură-te, că pe pămînt te-ai învrednicit să ascuți
viersuirea cerească;

Bucură-te, că acum cânti Domnului în ceruri, îm-
preună cu îngerii;

Bucură-te, *Matrono*, ceea ce ne ajuți în nevoi și în
necazuri!

Condac 7

Mai mult decît orice lucru de pe pămînt cîstind
adevărata călugărie, te întristai în inima ta neavînd
putință să viețuiești într-o mănăstire. Iar noi cu recu-
noștință aducem Domnului, Care ți-a dat a săvârși altă

nevoiață, adică a sluji în cinul cel mirenesc, cântarea: Aliluia!

Icos 7

Focul iubirii de Dumnezeu având în inima ta, nevoinei Cuvioșilor Părinți ai râvnit, Fericito, fără conținere omorând pe omul tău cel vechi cu frigul, cu privegherea și cu postirea. Iar noi, cei neputincioși, fericindu-te strigăm ție unele ca acestea:

Bucură-te, că din tinerețe ai iubit sărăcia duhovnicească;

Bucură-te, că ai întraripat duhul tău cu rugăciunea de taină;

Bucură-te, că jugul lui Hristos ai luat cu bucurie asupra ta;

Bucură-te, că sarcina Lui ai purtat-o cu bucurie;

Bucură-te, făclie aprinsă de iubirea dumnezeiască;

Bucură-te, următoare a Părinților Cuvioși;

Bucură-te, că ai răbdut cu seninătate putorile cele grele;

Bucură-te, că prin postirea ta ai întărit duhul celor neputincioși;

Bucură-te, că de razele Sfântului Duh ai fost luminată;

Bucură-te, cea preaplină de milostivire și împreună-pătimire către aproapele;

Bucură-te, că spre ajutorarea celor necăjiți sânguești;

Bucură-te, că întristarea celor amărâți o prefaci în bucurie;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 8

Nouă și cumplită prigoană ridicând cărmuitorii asupra Bisericii lui Dumnezeu, suflau amenințare și ucidere. Iar tu, Matrono, pe toți întărindu-i în dreapta credință, îi îndemnai să rabde toate și să păstreze credința, cu nădejde strigând către Dumnezeu: Aliluia!

Icos 8

Vrând a însemna în scris viața ta, Fericită Matrono, venit-au la tine doi bărbați credincioși, însă tu nimic nu le-ai grăit despre sine, ci, văzând cu ochii duhovnicești că Domnul le-a gătit amândorura cununa muceniei, te-ai rugat, cerându-le de la Dănsul răbdare și ajutor ca să își ducă crucea până la capăt. Pentru aceasta, de tainica ta vedere mirându-ne, aducem ție primos de laude ca acestea:

Bucură-te, că pe Dumnezeu L-ai iubit mai presus de toate;

Bucură-te, că pe tine însuși întru nimic te-ai socotit;

Bucură-te, că mai mult decât viața aceasta ai iubit Împărăția lui Dumnezeu;

Bucură-te, că întârei pe cei credincioși spre mucenie;

Bucură-te, rugătoare pentru cei ce sunt în prigoane;

Bucură-te, că înveși oamenii să rabde pentru Hristos;

Bucură-te, că ai văzut cu ochii duhovnicești cununile gătite credincioșilor;

Bucură-te, că despre sfințenia ta au mărturisit Mucenici;

Bucură-te, că ne povățuiești să purtăm cu recunoștință crucea dată nouă de Dumnezeu;

Bucură-te, că **pururea** îndemnai oamenii să alerge la Dumnezeu;

Bucură-te, că ai arătat cum se poate păstra credința în pătimiri;

Bucură-te, că pe neputincioși în necazuri îi întărești;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 9

Sminteli multe înviorau oarecând Biserica Rusească; ci tu, Matrono, credinței ortodoxe fiind râvnitoare, pe fiii lui Dumnezeu cei atinși de tulburare și șovăială îi îndemnai să se ferească de schismele cele pierzătoare de suflete, ca totdeauna să poată striga cu inimă curată lui Dumnezeu cântarea de biruință: Aliluia!

Icos 9

Toată viața ta, vrednică de fericire maică Matrono, preaplină a fost de propovăduirea credinței, nădejdi și dragostei către Dumnezeu și către aproapele – pentru că tu, pătimind din voia lui Dumnezeu, din credință față de Ziditorul ai dat sufletul tău spre facerile de bine. Pentru aceasta, primește de la noi cântarea pe care ți-o aducem prinos acum:

Bucură-te, credincioasă fiică a Bisericii Ortodoxe;

Bucură-te, căci cu platoșa credinței și dragostei te-ai înarmat;

Bucură-te, că în chip nemăcinos Domnului ai urmat;

Bucură-te, că ai păzit curăția credinței;

Bucură-te, că pe cei tulburați i-ai povăduit într-o Ortodoxie;

Bucură-te, că i-ai dat în vileag pe cei înștrăinați de Biserică;

Bucură-te, că ai păzit pe fiii lui Dumnezeu de schismele pierzătoare;

Bucură-te, că te-ai întristat pentru cei abătuți de la dreapta credință;

Bucură-te, nesecat izvor al credinței, nădejdi și dragostei;

Bucură-te, nelăcută propovăduire a adevărului;

Bucură-te, că pe cei slabi în credință îi ocrotești;

Bucură-te, că pe cei puțini la suflet cu dragoste îi întărești;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 10

Nu se poate ascunde o cetate stând pe munte: așa și tu, de Dumnezeu înțeleptită Matrono, ca o facie în sfeșnic ai luminat toate cu lumina iubirii tale, ca cei ce văd faptele tale bune să proslăvească pe Dumnezeu Tatăl, Carele e în ceruri, înălțându-l cântarea: Aliluia!

Icos 10

Oamenii nepricepuți, răniți de păcat și care nu voiau să se întoarcă la Dumnezeu ca să-i vindece, scrășneau asupra ta, Fericită Matrono, și, sfat viclean făcând, te-au izgonit din satul tău – însă omul greu la inimă care te-a scos din casă rău a pățit drept plată pentru fărâdelege, dar prin mijlocirea ta a ieșit din

această viață cu pocăință. Iar noi, văzând toate cele întâmplate, cu frică de Dumnezeu strigăm ție:

Bucură-te, ceea ce milostivirii lui Hristos ai urnat;
Bucură-te, că fără plată ai dat oamenilor tămăduire;
Bucură-te, cetate ce stai pe munte;

Bucură-te, lumină a iubirii dumnezeiești, care luminezi tuturor;

Bucură-te, că ai fost hulită pentru numele lui Hristos;

Bucură-te, că pentru credința în Dumnezeu ai fost prigonită;

Bucură-te, că celor aflați în nevoi le-ai făcut mult bine;

Bucură-te, că ai primit rele pentru bune;

Bucură-te, că ai fost prigonită pentru dreptate;

Bucură-te, că pentru prigonitorii tăi te-ai rugat;

Bucură-te, că la nevoie ai fost binecuvântată de Dumnezeu;

Bucură-te, că plata ta multă este în ceruri;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 11

Nu te-ai temut, bineplăcută a lui Dumnezeu, de legăturile temniței, căci bucurie ai socotit a primi pătimire pentru Hristos. Astfel, petrecând în boli grele, cu neputința ta pe puternicii lumii i-ai rușinat: pentru aceasta, cu mare glas lui Dumnezeu, Care a biruit lumea, strigăm: Aliluia!

Icos 11

Deși n-ai pățimit până la moarte, Fericită Matrono, cu mărturisirea credinței te-ai împodobit și canu-
na slavei de la Dumnezeu ai primit. Iar acum, cu cea-
ta noilor mucenici și mărturisitori ruși petreci împreună-
nă-încununată și pentru fiii lui Dumnezeu mijlocești
fierbinte. Iar noi, de vârtutea duhului tău fiind întăriți,
cântăm ție unele ca acestea:

Bucură-te, că nu te-ai înfricoșat de legăturile tem-
niței;

Bucură-te, că pătimirilor lui Hristos te-ai făcut păr-
tășă;

Bucură-te, că bucurie ai socotit prigoana pentru
credință;

Bucură-te, că ai rușinat cu neputința ta pe puterni-
cii lumii;

Bucură-te, că pentru Împărăția lui Dumnezeu tem-
niță ai primit;

Bucură-te, că acolo n-ai încetat a propovădui cu-
vântul lui Dumnezeu;

Bucură-te, că în necazurile cumplite nădejdea nu
ți-ai pierdut;

Bucură-te, că bărbătește ispitele ai răbdat;

Bucură-te, că te-ai împodobit cu mărturisirea cre-
dinței;

Bucură-te, că te-ai încununat împreună cu mucenicii;

Bucură-te, că nu te-ai temut de cei ce omorâu trupul;

Bucură-te, că acum de necazuri foarte te-ai măn-
gâiat;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în
necazuri!

Condac 12

Pregătindu-te a pleca în lumea cealaltă, i-ai zis cunoscutei tale că de acum te numești Mardaria, și mai mult n-ai grăit nimic, ci toată ai năzuit spre cele de Sus, înstrăinându-te de toate cele lumești și doar spre Dumnezeu înălțând mintea ta, că nădăjduind în mila Lui ai strigat: Aliluia!

Icos 12

Cântând după Dumnezeu viața ta cea de nevoie, maică vrednică de laudă, nu știm unde ai fost îngropată, însă știm cu adevărat că de odihna cea fericită întru Dumnezeu te-ai învrednicit, în Împărăția Lui petreci și tuturor celor care te cheamă le dăruiești ajutorul tău. Iar noi, dând mulțumită lui Dumnezeu, Care te-a proslăvit pe tine, cântare aducem ție din inimă:

Bucură-te, că te-ai suit cu mintea ta către Dumnezeu;

Bucură-te, că întru neputință ai câștigat înălțimea duhovnicească;

Bucură-te, că pentru lumea întreagă te-ai rugat cu osârdie;

Bucură-te, rândunică bine-glăsuitoare;

Bucură-te, că n-ai ascuns talantul dăruit ție de Dumnezeu;

Bucură-te, că ai aflat mărgăritarul cel de mult preț;

Bucură-te, că ai făcut să crească în tine grăunțele de muștar al credinței;

Bucură-te, grâu care ai adus multă roadă;

Bucură-te, fecioară înțeleaptă, a cărei candelă nu se stinge;

Bucură-te, că numele tău s-a scris în cartea vieții;

Bucură-te, că zi de zi ai fost îmbrăcată în haina de nuntă;

Bucură-te, că pentru ospățul Mirelui Cereș ai fost aleasă;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 13

O, fericită maică Matrono! Văzând viața ta cea necăjită, întru umilința inimii te rugăm: primește acum de la noi, cei neputincioși, această mică rugăciune, pe care o aducem ție cu dragoste; apără-ne cu rugăciunile tale de tot nceazul, nevoia și năpasta, ca prin mijlocirea ta să ne izbăvim de muncile cele veșnice, ca să ne învrednicească și pe noi Domnul a cânta Lui în veci întru cei de Sus, împreună cu tine și cu toți Sfinții, cântarea întreită: Aliluia! Aliluia! Aliluia!

Acest condac se citește de trei ori, după care urmează icosul 1: „Îngerește viețuind...” și condacul 1: „Pe aleasa bineplăcută...”.

Rugăciune către Fericita Matrona

O, preaslăvită și vrednică de fericire maică Matrona! Viața ta a fost plină de necazuri, dar, spre smerenia ta căutând, rugăm-ne ție, bineplăcută a lui Dumnezeu: roagă-te Atotmilostivului Dumnezeu să ne trimită nouă, nevrednicilor, mila Sa, iar mai vârtos să ne întărească întru purtarea crucii noastre, ca să ne lepădam de noi înșine și să mergem pe calea mântuirii după Hristos, smerind grumajii noștri sub mână cea tare a lui Dumnezeu, primind toate cele ce vin din mâna Lui: știm că Domnul singur poate și pe cei căzuți să îi ridice, și pe cei rătăciți să îi întoarcă la calea adevărului, și pe cei ce s-au smintit să îi îndrepteze, și pe păcătoși să îi facă Sfinți. Apără-ne cu rugăciunile tale, maică Matrono, de cursele celui viclean, ca nu cumva, înșelați fiind de el, să ne întoarcem la viața cea păgânească. Încă te rugăm, ca pe ceea ce ai mare îndrăznire către Domnul: varsă rugăciune fierbinte pentru noi, cei neputincioși și trândavi, și cere de la Domnul cele de bună trebuință fiecăruia, ca să ne dea Domnul, precum ți-a dat și ție, răbdare și seninătate în necazuri și în nevoi, ca să trăim după voia Lui în toate zilele vieții noastre, fiindcă încredințați suntem că știe Tatăl nostru Cel Ceresc cele ce ne fac trebuință dinainte de a-I cere noi. O, fericită maică Matrono! Alături de soborul cel preavestit al noilor mucenici ruși fiind socotită, dimpreună cu dâșii roagă-L

pe Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos să păzească Biserica Ortodoxă de sminteli, de eresuri și de schisme, să ocrotească țara noastră de toate uneltirile vrăjmașilor văzuți și nevăzuți, și s-o scoată pe ea din adâncul ateismului: știm că trăim acum doar datorită sângelui vărsat de Sfinții Tăi Mucenici; deci, să ne dăruiască și nouă Domnul a nu ne teme de nimic, ci a fi credincioși Lui până la moarte și ca niște iubitori de Mucenicii să ne bucurăm împreună cu Mucenicii în Împărăția lui Dumnezeu. Așa, maică Matrono! Cere pentru noi de la Domnul Cel iubitor de oameni vreme de pocăință, să nu ne smulgă ca pe niște neghine înainte de seceriș, ca să nu picirăm în rele, ci să ne curețe de toată întinărirea trupului și a duhului, încât nespurcați și neprihăniți să ne arătăm înaintea feței Lui în Ziua cea înfricoșată a Judecării și cu inimă curată, ca niște fii adevărați ai lui Dumnezeu, să strigăm către Dânsul cu bucurie: *nu ne lepăda pe noi, Doamne, ci ne primește întru Împărăția Ta, unde împărățești cu Tatăl și cu Sfântul Duh în vecii vecilor. Amin.*

Altă rugăciune

O, fericită nevoitoare a lui Hristos, maica noastră, Matrono! Cădem acum și alergăm la a ta mijlocire, și cu smerenie te rugăm: multe necazuri și dureri ai suferit în viața ta; deci, caută spre necazurile și durerile noastre, că tăria noastră s-a împuținat întru noi și nu ne putem nevoi, nici nu ne putem ruga cu osândă. Suspină pentru noi către Domnul și roagă-L să ne mi-

luiască și să tămăduiască bolile noastre nevindecate, viața noastră să o păzască întru pace și liniște, și pentru rugăciunile tale și pentru fierbintețea ta mijlocire să ne adune întru Împărăția Sa ca să-L slăvim pe Dumnezeu dimpreună cu toți Sfinții în vecii vecilor. Amin.

Rugăciune către Fericita Matrona din Anemniasevo pentru dăruirea de prunci

O, fericită ~~maică~~ Matrono! La mijlocirea ta alergăm și ție cu lacrimi ne rugăm, ca celei ce ai către Dumnezeu mare îndrăznire: varsă rugăciune fierbinte pentru robii tăi, care în necaz sufletește petrec și ajutor de la tine cer, că adevărat e cuvântul Domnului: *ce-reți și se va da vouă, și: dacă doi dintre voi se vor uni pre pământ, tot lucrul ce vor cere va fi lor de la Tatăl Meu, Care este în ceruri*. Auzi, dar, suspinările noastre și du-le pe ele la Scaunul Stăpânesc, alături de care stai, că mult poate înaintea lui Dumnezeu rugăciunea dreptului, ca nu cumva să ne uite până în sfârșit Domnul, ci caută din înălțimea cerului spre necazul robilor tăi și dăruiește-le spre folos rod al pântecelui. Cu adevărat, unde voiește Dumnezeu, se biruiește rânduiala firii, că El face toate câte voiește: că a făcut Domnul lui Avraam și Sarrei, Zahariei și Elisavetei, lui Ioachim și Anei, dimpreună cu care roagă-te să ne facă așa Domnul Dumnezeu și nouă, după mila Sa și după iubirea Sa de oameni cea

negrăită. Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac. Amin.

Tropar, glas 8

Ca un luceafăr al focului cerească strălucit în tinutul Riazanului fericita Bătrână, Sfânta Matrona, a cărei pomenire săvârșind-o astăzi, laudăm pe Hristos Dumnezeu, Acestuia rugându-ne să ne dăruiască pentru solirile ei răbdare în boli, în necazuri și în nevoi, și sufletelor noastre mare milă.

Condac, glas 8

În neputințe putere, în orbire ochi nestricăcioși ai agonisit; pe patul bolii petrecând, pretutindeni cu duhul te-ai purtat ca o pasăre; pruncă fiind cu trupul, maică te-ai făcut celor necăjiți și înviforați. Pentru aceasta, pe cei care cinstesc pomenirea ta nu-i părăsi în rugăciuni și ajută-ne nouă să ne izbăvim de păcate prin pocăință și dimpreună cu tine Împărăția Cerească să moștenim.

Mărimuri

Mărimu-te pe tine, fericită maică Matrono, și cinstim sfântă pomenirea ta, că tu te rogi pentru noi lui Hristos, Dumnezeul nostru.

Cuprins

Înainte-cuvântare	5
-------------------------	---

CAPITOLUL I

„Păcatele părinților noștri nu le pomeni...”	9
1. Faptele părinților și sănătatea copiilor	13
2. Legea eredității duhovnicești	35
3. „Golgota intrauterină”	55

CAPITOLUL II

Calea de la păcat la boală.	93
1. Stresurile	95
2. Conflictele intrapersonale	99
3. Particularitățile personalității	112
4. Traumele psihice	117
5. Obiceiurile dăunătoare	122

ANEXE

Despre relațiile intime ale soților.	133
1. Scrisoarea Părintelui Paisie Aghioritul	134
2. Scrisoare către un frate căsătorit.	138
Viața pe scurt a Fericitei Matrona din Anemniasevo.	145
Istorisiri despre vindecări făcute prin rugăciunile Fericitei Matrona din Anemniasevo	155
Acatistul Fericitei Matrona din Anemniasevo	160

Cuprins

DIFUZARE:

S.C. Supergraph S.R.L.

Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,

031216, București

Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84

e-mail: contact@supergraph.ro

www.librariasophia.ro

www.sophia.ro

Societatea de Difuzare SUPERGRAPH
vă oferă posibilitatea de a primi prin poștă
cele mai bune cărți de spiritualitate,
teologie, cultură religioasă, artă, filozofie
apărute la edituri de prestigiu.

Plata se face ramburs la primirea cărților;
taxele poștale sunt suportate de Supergraph.

Vă așteptăm la

LIBRĂRIA SOPHIA

str. Bibescu Vodă nr. 19,

040151, București, sector 4

(lângă Facultatea de Teologie)

tel. 021-336.10.00; 0722.266.618

www.librariasophia.ro

*Sacrifică puțină vreme pentru a răsfoi cărțile noastre:
este cu neputință să nu găsești ceva
pe gustul și spre folosul tău!*

DISTRIBUȚIE

S.C. Supergraf S.R.L.

Str. Ion Minculescu nr. 30, sector 3,

031210 București

Tel: 021-320.61.19, fax 021-319.10.88

e-mail: comenzi@supergraf.ro

www.libriatopografia.ro

www.supergraf.ro

Societatea de Distribuție SUPERGRAF
vă oferă posibilitatea de a primi prin poștă
cele mai bune cărți de specialitate:
teologie, culturi religioase, științe biblice
apărute la edituri de prestigiu.
Între se fac tambur la poștă cu plăcut
taxe poștale sunt suportate de Supergraf.

Vă așteptăm la

LIBRĂRIA SOPHIA

Str. Bibescu Vodă nr. 19,

060131, București, sector 4

(lângă Facultatea de Teologie)

Tel: 021-356.10.00-0323.206.618

www.libriatopografia.ro

PRINT
multicolor

SERVICII TIPOGRAFICE COMPLETE

Str. Budum nr. 34 Iași

tel.: 0232/211225

fax: 0232/211252

office@printmulticolor.ro

www.printmulticolor.ro

Lucrarea de față este orientată în primul rând către cititorii care vin la Dumnezeu nu cu inima, ci cu rațiunea. Aceștia se străduie să analizeze în mod critic propria persoană și viața pe care au dus-o, să înțeleagă sursele duhovnicești ale propriilor maladii și ale bolilor celor care le sunt apropiați. Foarte mulți dintre noi se întorc pentru prima dată spre Dumnezeu atunci când li se agravează starea de sănătate sau sănătatea rudelor. Boala îl împinge pe om să își revizuiască sistemul de valori și cunoștințele despre sine. Această afirmație este valabilă mai ales în privința bolii și a morții unui copil.

K.V. Zorin scrie despre legătura dintre comportamentul părinților și starea sănătății copiilor, despre suferințele lor care urmează păcatelor părintești, analizează în lumina credinței ortodoxe diferite situații de viață, se străduie să prevină asupra greșelilor care pot surveni în practică. Astfel cititorul va afla un bun prilej de meditații cu privire la multe dintre problemele sale.

978-973-136-013-3

9 789731 360133

editura
Σοφία

Păcatele părinților și bolile copiilor

K.V. ZORIN

Σοφία